

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

MAGISTRSKA NALOGA

ANITA KOREN

KOPER, 2021

2021

MAGISTRSKA NALOGA

ANITA KOREN

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

Magistrska naloga

OBVLADOVANJE TVEGANJ V FAKTORING
DRUŽBAH S POUDARKOM NA
OBVLADOVANJU KREDITNIH TVEGANJ

Anita Koren

Koper, 2021

Mentor: izr. prof. dr. Igor Stubelj

POVZETEK

Naloga temelji na raziskovanju in analizi obvladovanja tveganj v slovenskih faktoring družbah iz nebančnega sektorja. Empirični del ugotavlja, ali faktoring družbe iz nebančnega sektorja učinkovito obvladujejo tveganja in ali jih učinkovito obvladuje izbrana faktoring družba. Analiza je izvedena na osnovi javno dostopnih in internih virov družb, opravljeni pa so tudi individualni osebni intervjuji z vodilnimi osebami v nekaterih faktoring družbah iz nebančnega sektorja. Glede na stanje, povezano z epidemijo novega koronavirusa, so pridobljene tudi informacije o tem, ali in katere dodatne ukrepe za obvladovanje tveganj so faktoring družbe v danih gospodarskih razmerah sprejele za ublažitev situacije glede na obstoječi sistem obvladovanja tveganj.

Ključne besede: faktoring, faktoring družba, tveganje, kreditno tveganje, obvladovanje kreditnega tveganja.

SUMMARY

The thesis bases on the research and analysis of risk management in Slovenian factoring companies from the non-banking sector. The empirical part determines, if factoring companies from the non-banking sector manage the risks and if the risks are effectively managed by the selected factoring company. The analysis is carried out based on publicly available and internal sources of companies, in addition, individual personal interviews with leaders in some factoring companies from the non-banking sector. In terms of the state, connected with the epidemic of the new coronavirus, the research provides information about whether and which risk management measures factoring companies have adopted in the given economic situation to mitigate the situation in view of the current risk management system.

Key words: factoring, factoring company, risk, credit risk, credit risk management.

UDK: 658.14.012: 336.763.42(043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
1.1	Opredelevitev problema in teoretična izhodišča	1
1.2	Namen, cilji in temeljna teza	3
1.3	Metodologija raziskave	4
1.4	Predpostavke in omejitve	4
2	Faktoring kot oblika financiranja podjetij	6
2.1	Opredelevitev faktoringa	6
2.2	Osnovni pojmi faktoringa	6
2.3	Vrste faktoringa	7
2.3.1	Nepopolni faktoring/popolni faktoring	8
2.3.2	Faktoring z regresno pravico/faktoring brez regresne pravice	8
2.3.3	Odkriti faktoring/tihi faktoring	8
2.3.4	Domači faktoring/mednarodni faktoring	9
3	Faktoring v Sloveniji	10
3.1	Značilnosti faktoringa v Sloveniji	11
3.2	Zakonodajni okviri faktoringa v Sloveniji	13
3.3	Raziskava o ponudnikih in ponudbi faktoringa na slovenskem trgu	14
4	Tveganja v faktoring družbi	21
4.1	Vrste tveganj v faktoring družbi	21
4.1.1	Kreditno tveganje	21
4.1.2	Operativno tveganje	22
4.1.3	Prevare	23
4.2	Obvladovanje kreditnega tveganja	23
4.3	Pomen obvladovanja kreditnega tveganja	24
4.4	Postopki obvladovanja kreditnega tveganja	24
4.5	Instrumenti za obvladovanje kreditnega tveganja	25
4.5.1	Regresni zahtevki	26
4.5.2	Zavarovanje terjatev pri zavarovalnici	26
4.5.3	Vinkulacija zavarovalne police	27
4.5.4	Menica	27
4.5.5	Odstop terjatev v zavarovanje (fiduciarna cesija)	28
4.5.6	Zavarovanje z zastavno pravico	29
4.5.7	Zavarovanje s poroštvom	30
5	Raziskava obvladovanja kreditnih tveganj v slovenskih faktoring družbah	31
5.1	Metode pridobivanja in zbiranja podatkov	32
5.2	Analiza pridobljenih podatkov	33
5.3	Ugotovitve empirične raziskave o obvladovanju kreditnih tveganj v slovenskih faktoring družbah iz nebančnega sektorja	39
6	Obvladovanje kreditnega tveganja v faktoring družbi Odkupi, d. o. o.	41

6.1	Predstavitev družbe	41
6.2	Smernice in načela delovanja družbe	42
6.3	Proces obvladovanja kreditnega tveganja	42
6.3.1	Merjenje kreditnega tveganja	43
6.3.2	Določitev maksimalnega limita izpostavljenosti in potrebna zavarovanja naložbe	48
6.3.3	Spremljava naložb	49
6.3.4	Pomembnost dobrega informacijskega sistema	49
6.4	Opozorilni signali poslabševanja poslovanja komitentov	50
6.5	Ukrepi za zagotavljanje poravnave obveznosti in njihova izterjava	51
7	Ocena in predlogi za izboljšanje obvladovanja kreditnih tveganj v faktoring družbi Odkupi, d. o. o.	52
8	Pojav povečane negotovosti poslovanja kot posledica epidemije novega koronavirusa	56
8.1	Vpliv epidemije novega koronavirusa na dejavnost faktoringa v svetu in EU	57
8.2	Kako epidemija novega koronavirusa spreminja obvladovanje kreditnega tveganja v faktoring družbah	60
8.3	Ukrepi na področju obvladovanja kreditnih tveganj v družbi Odkupi, d. o. o., ob pojavu povečane negotovosti poslovanja kot posledica epidemije novega koronavirusa	61
9	Sklep	65
	Literatura	68

SLIKE

Slika 1: Skupni obseg prometa faktoringa v Sloveniji v zadnjih 8 letih (v mio EUR)	10
Slika 2: Struktura prometa članov FCI iz EU za leti 2018 in 2019 – domači in mednarodni faktoring	11
Slika 3: Struktura prometa članov FCI iz EU v letu 2019 – faktoring z regresom in brez regresa	12
Slika 4: Število podjetij, ki koristijo storitev faktoringa od leta 2014 do leta 2019 (podatki so narejeni za faktoring družbe članice FCI iz EU).....	12
Slika 5: Grafični prikaz letnih prihodkov faktoring družb iz nebančnega sektorja med letoma 2016 in 2019.....	15
Slika 6: Grafični prikaz čistega dobička faktoring družb iz nebančnega sektorja med letoma 2016 in 2019.....	16
Slika 7: Grafični prikaz sredstev faktoring družb iz nebančnega sektorja med letoma 2016 in 2019.....	17
Slika 8: Grafični prikaz čiste donosnosti kapitala (ROE) faktoring družb iz nebančnega sektorja med letoma 2016 in 2019	19
Slika 9: Grafični prikaz čiste donosnosti sredstev (ROA) faktoring družb iz nebančnega sektorja med letoma 2016 in 2019	20
Slika 10: Trend rasti faktoring prometa in BDP v EU	58
Slika 11: Trend prometa faktoringa in BDP v EU	59

PREGLEDNICE

Preglednica 1: Letni prihodki faktoring družb iz nebančnega sektorja med letoma 2016 in 2019	15
Preglednica 2: Čisti dobiček faktoring družb iz nebančnega sektorja med letoma 2016 in 2019	16
Preglednica 3: Sredstva faktoring družb iz nebančnega sektorja med letoma 2016 in 2019	17
Preglednica 4: Čista donosnost kapitala (ROE) faktoring družb iz nebančnega sektorja med letoma 2016 in 2019	18
Preglednica 5: Čista donosnost sredstev (ROA) faktoring družb iz nebančnega sektorja med letoma 2016 in 2019	19
Preglednica 6: Promet faktoringa po državah v prvi polovici leta 2020	57

KRAJŠAVE

FCI	Factors Chain International
OZ	Obligacijski zakonik
ROA	Čista donosnost sredstev
ROE	Čista donosnost kapitala
SPZ	Stvarno pravni zakonik
ZBan-2	Zakon o bančništvu
ZPPDFT-1	Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma

1 UVOD

Factoring je v Sloveniji iz leta v leto bolj prepoznavna finančna storitev in je kot alternativni vir likvidnostnega financiranja zanimiv za vse večje število podjetij (Jus 2020, 13). Hkrati z naraščanjem obsega poslovanja postaja čedalje bolj pomembno tudi področje obvladovanja tveganj, ki mu morajo factoring družbe posvečati vse več pozornosti (Berk Skok, Peterlin in Ribarič 2005, 9). To factoring družbam predstavlja vse večji izziv, saj so v času vse večje globalizacije, zaradi dejstva, ker se s to dejavnostjo ukvarja vse več družb, pa so na drugi strani tudi konkurenčni pritiski vse izrazitejši. Družbe to sili k vse hitrejšim odločitvam pri odobravanju naložb v želji po realizaciji posla, obenem pa lahko povzroči površnost pri obvladovanju kreditnih tveganj. Družbe npr. ne pridobijo najnovejših finančnih in nefinančnih podatkov od pogodbeno udeleženih subjektov (v nadaljevanju komitentov), ne sklenejo ustreznih zavarovanj, ne izvajajo ustreznega nadzora, ne ugotovijo prevar idr.

Bistveno vprašanje je, kako naj factoring družba oblikuje in postavi dober sistem obvladovanja tveganj, da bo poslovala v skladu z visoko varnostjo, imela zanesljive naložbe in stremela k stabilnemu dolgoročnemu poslovanju.

1.1 Opredelitev problema in teoretična izhodišča

Raziskovalni problem, ki ga obravnavamo v magistrski nalogi, je koncept obvladovanja tveganj v factoring družbah iz nebančnega sektorja s poudarkom na obvladovanju kreditnih tveganj.

Obravnavana tema je še posebej pomembna ravno v sedanjem času, to je ob razglasitvi epidemije v Sloveniji in splošni razširitvi novega koronavirusa. Trenutne razmere v gospodarstvu so zelo negotove, saj gospodarstvo vse od finančne krize leta 2008 podobnega pretresa še ni doživelo (Delo 2020). V različnih javnih medijih objavljene ocene vodilnih makroekonomistov in gospodarstvenikov so, da bo trenutna situacija popeljala svetovno gospodarstvo v močno recesijo. Zaradi pretrganih dobaviteljskih verig, zaprtja številnih storitvenih dejavnosti, zastojev proizvodnje in odsotnosti potrošnje se bo likvidnost v gospodarstvu močno poslabšala, zato bi lahko marsikatero podjetje zašlo v težave, ki se lahko končajo tudi s prisilno poravnavo ali stečajem (Trade finance global 2021).

Ob poglobljanju napovedane recesije se bodo podjetja začela srečevati s težavami zagotavljanja likvidnosti in z izzivi na področju pridobivanja finančnih sredstev za ponovni zagon in nadaljevanje poslovanja (Trade finance global 2021). Factoring družbe podjetjem ponujajo eno izmed pomembnih alternativnih oblik za zagotavljanje likvidnosti, saj jim omogočajo hiter dostop do likvidnih sredstev na osnovi odprodaje terjatev.

V Sloveniji factoring ni posebej klasificirana registrirana dejavnost, zato je težko ugotoviti, koliko družb se dejansko ukvarja s to dejavnostjo (Banka za podjetnike 2019). Na grobo lahko

slovenski trg faktoringa razdelimo na bančne faktoring družbe in faktoring družbe iz nebančnega sektorja oziroma zasebne faktoring družbe. S to dejavnostjo se ukvarjajo skoraj vse slovenske banke, ki imajo znotraj banke postavljene oddelke ali sektorje za faktoring oziroma imajo ustanovljeno ločeno podjetje zgolj za to dejavnost. Na področju nebančnega sektorja pa se število podjetij, ki se ukvarjajo s faktoringom, iz leta v leto povečuje (Dnevnik 2014).

Pri odobravanju naložb mora faktoring družba upoštevati več tveganj, npr. kreditno, operativno, deželno, valutno in obrestno tveganje, tveganje prevare idr. (Berk Skok, Peterlin in Ribarič 2005, 9). V magistrski nalogi se osredotočimo na obvladovanje tveganj v slovenskih faktoring družbah s poudarkom na obvladovanju kreditnih tveganj. Ta tveganja so z vidika nastanka potencialnih izgub največja v faktoring družbah, zato je tudi njihovo učinkovito obvladovanje največjega pomena za poslovanje faktoring družb.

Za opredelitev tveganja lahko povzamemo trditev avtorjev Berk Skok, Peterlin in Ribarič (2005, 9), ki pravijo, da je tveganje vse, kar lahko prepreči doseganje načrtovanih ciljev podjetja in zato ustvari izid, ki ni bil predviden. S tveganjem je povezana vsaka poslovna odločitev v podjetju, med njimi na primer odobritev naložbe, izbira ustreznih zavarovanj naložbe, zaposlovanje ustreznih kadrov in podobno. Družba tveganja sprejme kot del poslovnega procesa, vendar z zavedanjem, da je ključnega pomena, da so ta pravočasno prepoznana in obvladana z ustreznimi instrumenti, odločitve pa podprte s kakovostnimi informacijami in pravnimi ocenami razvoja dogodkov.

Glavno vodilo poslovanja vsake finančne institucije in tako tudi faktoring družbe mora temeljiti na uveljavljanju načel visoke varnosti in zanesljivosti naložb ter stabilne dolgoročne donosnosti (Jus 2004, 18). Za doseg tega je treba v podjetju oblikovati in postaviti dober sistem obvladovanja kreditnih tveganj.

Jus (2004, 18) kreditno tveganje opredeli kot možen negativen dogodek, da dolžnik iz določenih razlogov ne bo mogel ali želel poravnati v pogodbi dogovorjenih obveznosti. Družba je izpostavljena kreditnemu tveganju v vsakem poslu, kjer v zameno za blago ne prejme plačila, saj se lahko zgodi, da plačilo prejme z zamudo ali v najslabšem primeru, da ga sploh ne dobi. Družba mora zato pred izvedbo posla analizirati finančno sposobnost pogodbenih strank, narediti analizo panoge idr. in tako določiti višino kreditnega tveganja. Z analizo oceni, kakšne so možnosti, da bo dolžnik obveznost vrnil pod pogodbeno dogovorjenimi pogoji (Muhič 2000, 129).

Obvladovanje kreditnih tveganj je bistvena sestavina skrbnega in varnega poslovanja faktoring družb (Berk Skok, Peterlin in Ribarič 2005, 9). Višina kreditnih tveganj se razlikuje glede na storitve (financiranje, zavarovanje, upravljanje terjatev) in vrsto faktoringa, ki ga faktoring družba ponudi odstopniku. Poznamo več različnih vrst faktoringa (Makovec Brenčič idr. 2009, 178), in sicer nepopolni (diskont računov)/ popolni faktoring, faktoring z regresno

pravico/brez regresne pravice, tihi/odkriti, domači/mednarodni faktoring. Nekatere vrste faktoringa predstavljajo večje kreditno tveganje za faktoring družbo ter hkrati zahtevajo večjo previdnost in ustrezno zavarovanje pred kreditnimi tveganji. Kreditno tveganje je odvisno od negotovih okoliščin, povezanih s poslovanjem komitenta, ki jih mora faktoring družba prepoznati, kar pa je zahtevna naloga. To lahko doseže izključno s celovitim in skrbnim pregledom komitenta ter z upoštevanjem finančnih in drugih podatkov, informacij o poslovanju iz okolja, dosedanjega poslovnega sodelovanja s komitentom idr. (Berk Skok, Peterlin in Ribarič 2005, 48). Kljub celovitemu pregledu komitenta pa faktoring družba kreditnega tveganja ne more popolnoma odpraviti, saj je to odvisno tudi od dejavnikov, na katere ne more vplivati. Faktoring družba lahko kreditno tveganje poleg celovitega pregleda zmanjša tudi z ustreznim zavarovanjem in učinkovito izterjavo.

1.2 Namen, cilji in temeljna teza

Namen magistrske naloge je na osnovi teoretičnih in praktičnih spoznanj prikazati, kako obvladovati tveganja s poudarkom na obvladovanju kreditnega tveganja v faktoring družbah iz nebančnega sektorja. V faktoring poslovanju se je tveganju težko popolnoma izogniti, zato je glavna naloga faktoring družb vzpostavitev dobrega internega sistema obvladovanja tveganj. Preverili smo, s katerimi tveganji se faktoring družbe iz nebančnega sektorja srečujejo pri svojem poslovanju, kako jih prepoznajo in obvladujejo. Ugotoviti želimo, ali faktoring družbe nebančnega sektorja učinkovito upravljajo s tveganji in ali jih učinkovito obvladuje izbrana faktoring družba Odkupi, d. o. o.

Cilji teoretičnega dela magistrske naloge so:

- predstavitev faktoringa kot oblike financiranja podjetij,
- predstavitev faktoringa v Sloveniji in
- predstavitev tveganj v faktoring družbah.

Cilji empiričnega dela magistrske naloge so:

- s pomočjo intervjuja vodilnih oseb v faktoring družbah iz nebančnega sektorja raziskati in analizirati obvladovanje tveganj,
- predstaviti rezultate raziskave o obvladovanju tveganj v slovenskih faktoring družbah iz nebančnega sektorja,
- narediti oceno obvladovanja tveganj v slovenskih faktoring družbah iz nebančnega sektorja,
- prikazati upravljanje in obvladovanje tveganj v faktoring družbi Odkupi, d. o. o.,
- narediti oceno in predloge za obvladovanje tveganj v faktoring družbi Odkupi, d. o. o.

Temeljna teza magistrske naloge je, da morajo faktoring družbe imeti nujno postavljen dober sistem obvladovanja tveganj, ki jih vodi k doseganju zastavljenih ciljev, varnosti naložb in uspešnemu poslovanju.

1.3 Metodologija raziskave

Pri pisanju magistrske naloge uporabimo več metod. Teoretični del je oblikovan na osnovi proučevanja domače in tuje strokovne literature s področja obvladovanja tveganj, kreditnega tveganja, faktoringa, zavarovanja terjatev in izterjave. Proučimo tudi zakonske podlage, uredbe in kodekse, ki se nanašajo na področje proučevane teme.

Empirični del magistrske naloge temelji na analizi obvladovanja kreditnega tveganja slovenskih faktoring družb iz nebančnega sektorja, kjer raziskavo izvedemo na osnovi treh intervjujev z vodilnimi osebami faktoring družb iz nebančnega sektorja.

Z individualnimi osebnimi intervjujem ugotavljamo, kako vodje obvladujejo tveganja v svojih družbah, kakšen je njihov model obvladovanja tveganj, s kakšnimi primeri imajo izkušnje, s kakšno problematiko se srečujejo, kakšne so rešitve idr. Pridobimo tudi informacije o tem, katere ukrepe za obvladovanje tveganj so družbe v trenutni gospodarski situaciji (epidemija novega koronavirusa) najprej sprejele za ublažitev situacije glede na postavljen sistem obvladovanja tveganj.

Intervjuvancem so bila vnaprej sporočena tema in okvirna vprašanja. Intervjuji so glede na stanje, povezano z omejitvami zaradi novega koronavirusom, potekali individualno prek Zooma. Postavljena so bila odprta vprašanja, ki so dopuščala obširne odgovore. V primeru potrebe po razjasnitvi oziroma razširitvi odgovora smo intervjuvancem zastavili dodatna vprašanja. S primerjalno metodo poskušamo prikazati in analizirati, kako slovenske faktoring družbe iz nebančnega sektorja obvladujejo tveganja pri odobritvi, poznejšem upravljanju in izterjavi naložb. Teorijo hkrati podkrepimo tudi z analizo obvladovanja tveganj v družbi Odkupi, d. o. o.

Pri izdelavi magistrske naloge uporabimo tudi teoretična znanja, pridobljena v okviru podiplomskega študija, in znanja pridobljena z delom v faktoring družbi.

1.4 Predpostavke in omejitve

Pri izpeljavi raziskave in teoretičnih zaključkov naloge upoštevamo naslednje predpostavke in omejitve:

- za vsa v raziskavo vključena podjetja je obvladovanje tveganja bistvenega pomena za uspešno in varno poslovanje,
- intervjuvanci so usposobljeni za odgovore glede obvladovanja tveganj v njihovi družbi,
- v raziskavo so vključena podjetja, ki delujejo v slovenskem prostoru,
- raziskava se v glavnini nanaša na faktoring družbe iz nebančnega sektorja, saj je raziskava bančnih faktoring družb (predvsem v delu raziskave, ki zajema raziskavo ponudnikov) zaradi pridobivanja podatkov o njihovem poslovanju otežena,

- raziskava je omejena na informacije, ki smo jih lahko pridobili in jih faktoring družbe niso ocenile kot poslovno skrivnost.

2 FAKTORING KOT OBLIKA FINANCIRANJA PODJETIJ

Trenutno se svetovno gospodarstvo, izjema ni niti slovensko gospodarstvo, nahaja v izredno težkem položaju (Delo 2020), kajti najverjetneje smo priča eni od večjih gospodarskih kriz vseh časov. Začasna zaustavitev vseh poslovnih procesov bo med drugim vplivala tudi na zmanjšanje likvidnosti podjetij, kar lahko pusti dolgoročne posledice na njihovem poslovanju. Nezmožnost poravnavanja obveznosti vodi podjetja v likvidnostne težave, zaradi katerih lahko zaključijo poslovanje tudi s prisilno poravnavo ali v najslabšem primeru celo s stečajem (Trade finance global 2021).

Varnost poslovanja in stalna likvidnost sta ključnega pomena za vsako podjetje (Jus 2004, 18). V takem obdobju gospodarskega cikla, v katerem smo, pa je še toliko bolj pomembno, da si podjetja pravočasno zagotovijo likvidnost in si s tem omogočijo čim bolj nemoteno poslovanje (Trade finance global 2021). Podjetja imajo pri zagotavljanju likvidnosti na izbiro več oblik financiranja in ena izmed njih je faktoring.

2.1 Opredelitev faktoringa

Zgodovina faktoringa je dolga, največji razcvet je doživel leta 2008 v času svetovne gospodarske krize. Razlogov je bilo več, eden izmed njih je bil ta, da je v času gospodarske krize imelo veliko podjetij omejen dostop do finančnih sredstev, kar jim je povzročilo težave z ohranitvijo finančne stabilnosti in likvidnosti, ki so jih lahko reševali s faktoringom (Salaberrios 2016, 29).

Kot navaja Jus (2020, 13), je faktoring storitev, ki iz leta v leto raste, se razvija in nadgrajuje. Faktoring družbe pozorno spremljajo razvoj in spremembe ter jih glede na potrebe trga po novih storitvah vključujejo v svojo ponudbo. V literaturi različnih avtorjev lahko najdemo več različnih opredelitev faktoringa, saj je to specifična finančna storitev, ki združuje več storitev, ki jih za odstopnika opravlja faktor. Za opredelitev faktoringa lahko povzamemo navedbo avtorjev Makovec Brenčič idr. (2009, 176), ki pravi, da je faktoring sodoben finančni instrument, ki lahko zajema več storitev: financiranje, upravljanje in zavarovanje terjatev. Bistvo faktoringa je, da se s pogodbo o faktoringu opravi prenos kratkoročnih terjatev, ki nastanejo iz naslova prodaje blaga ali storitev določenemu kupcu, v upravljanje faktoring družbi.

2.2 Osnovni pojmi faktoringa

Udeleženci pri poslih faktoringa so (Trifunović 1988, 3):

- *Faktor* (cesionar, novi upnik) je finančna družba, ki na osnovi sklenjenih pogodb o faktoringu s komitentom prevzema v upravljanje terjatve do tretjih oseb, kupcev. Njegova osnovna dolžnost je opravljanje poslov, opredeljenih v pogodbi z odstopnikom.

- *Komitent* (odstopnik terjatve, cedent, dobavitelj, upnik), proizvajalec blaga oziroma ponudnik storitev, ki izvaja prodajo z odloženim rokom plačila. Nastale terjatve so predmet prodaje faktorju. Odstopnik je faktorjev pogodbeni partner v pogodbi o faktoringu.
- *Kupec* (komitentov dolžnik, cesus) od odstopnika kupuje z odloženim rokom plačila. Odstopnik ima do njega terjatev, ki jo odstopa faktorju. Kupec v tem procesu postane faktorjev dolžnik. Zamenjava upnika ne spremeni kupčeve obveznosti do novega upnika.

Njihova medsebojna pravna in druga razmerja oziroma odnosi, s pravicami in obveznostmi, so opredeljeni v več različnih pogodbah. Vsa ta razmerja, ki se oblikujejo v okviru posameznega posla faktoringa, sestavljajo povezan in celovit sklop odnosov (Jus 2020, 18). Najpogosteje gre za tri osnovna razmerja oziroma tri neposredno povezane dvostranske pravne in ekonomske odnose med udeleženci poslovnih transakcij, in sicer med (Jus 2020, 21):

- *prodajalcem* blaga oziroma storitev (upnikom) in kupcem (dolžnikom) na osnovi temeljnega razmerja oziroma osnovne komercialne pogodbe;
- *prodajalcem (upnikom)*, ki kot odstopnik na osnovi pogodbe o faktoringu odstopa svoje terjatve faktorju, ki te terjatve prevzema, ter
- *faktorjem* kot prevzemnikom odstopljene terjatve in dolžnikom iz osnovne komercialne pogodbe, ki svoj dolg namesto prodajalcu kot prvotnemu upniku plača faktorju, ki je svojemu odstopniku nakazal sredstva na osnovi prevzete odstopljene terjatve.

Poleg navedenih udeležencev so v odnose lahko vključene tudi tretje osebe, na primer garanti in poroki, ki upnikom jamčijo za izpolnitev obveznosti dolžnika iz osnovne komercialne pogodbe (Jus 2020, 20).

2.3 Vrste faktoringa

V praksi se pojavlja mnogo različnih vrst faktoringa, ki se razlikujejo glede na obseg storitev, ki jih faktor opravlja za odstopnika, in glede na to, ali je bil dolžnik obveščen o sklenitvi pogodbe med upnikom in faktorjem (Makovec Brenčič idr. 2009, 178).

Vrste faktoringa, ki se v praksi najpogosteje pojavljajo, so (Makovec Brenčič idr. 2009, 178):

- nepopolni faktoring/popolni faktoring,
- faktoring z regresno pravico/faktoring brez regresne pravice,
- odkriti faktoring/tihi faktoring,
- domači faktoring/mednarodni faktoring.

2.3.1 *Nepopolni faktoring/popolni faktoring*

Nepopolni faktoring ali enkratni odkup terjatev podjetje koristi, kadar želi faktorju prodati zgolj posamezno terjatev. Razlog so lahko likvidnostne težave odstopnika oziroma zaznane tržne priložnosti, zaradi katerih potrebuje dodatna sredstva. Ta vrsta faktoringa vključuje zgolj financiranje, ne pa tudi zavarovanja in upravljanja terjatev (Prvi faktor 2011).

Popolni faktoring ali stalni faktoring odstopnik koristi, kadar želi faktorju prodati vse terjatve do določenih kupcev za daljše časovno obdobje. Ta vrsta faktoringa zajema več storitev, ki jih faktor ponudi odstopniku. Poleg financiranja mu nudi tudi zavarovanje in upravljanje terjatev (Prvi faktor 2011).

2.3.2 *Faktoring z regresno pravico/faktoring brez regresne pravice*

Pri faktoringu z regresno pravico faktor odstopniku ne nudi zaščite pred neplačilom dolžnika, do česar pride zaradi kupčeve nelikvidnosti, nesolventnosti, prisilne poravnave, stečaja ali drugih razlogov. Če terjatev ob zapadlosti ni plačana, se faktor z regresnim zahtevkom obrne na odstopnika in od njega zahteva vračilo že prejetih sredstev od faktorja. Faktor v tem primeru opravlja primarno funkcijo financiranja odstopnika (Makovec Brenčič idr. 2009, 178).

Pri faktoringu brez regresne pravice celotno tveganje glede neplačila terjatev od kupca prevzame faktor in mu nudi zaščito pred neplačilom. Z vidika odstopnika je faktoring brez regresne pravice sredstvo za zavarovanje terjatve, saj bo dobil plačilo ne glede na to, ali bo terjatev do dolžnika izterljiva ali ne (Makovec Brenčič idr. 2009, 178).

2.3.3 *Odkriti faktoring/tihi faktoring*

V praksi prevladuje *odkriti faktoring*, katerega bistvo je, da je dolžnik obveščen o odstopu terjatev v korist faktorja. Faktor kupca obvesti o odstopu terjatev v njegovo korist, kupec pa se s potrditvijo zaveže, da bo obveznost iz odstopljenih terjatev namesto odstopniku poravnal na faktorjev račun v dogovorjenem roku in znesku (Makovec Brenčič idr. 2009, 178).

Druga oblika je izjema in se v praksi redko pojavlja. Gre za *tih faktoring*, pri katerem dolžnik ni obveščen o odstopu terjatev faktorju, tako da ob zapadlosti izpolni obveznost odstopniku, ta pa nato plača faktorju. Ta oblika pri faktoring družbah ni zaželeno, saj lahko privede do več nepredvidenih zapletov, na katere faktor nima neposrednega vpliva (Makovec Brenčič idr. 2009, 178).

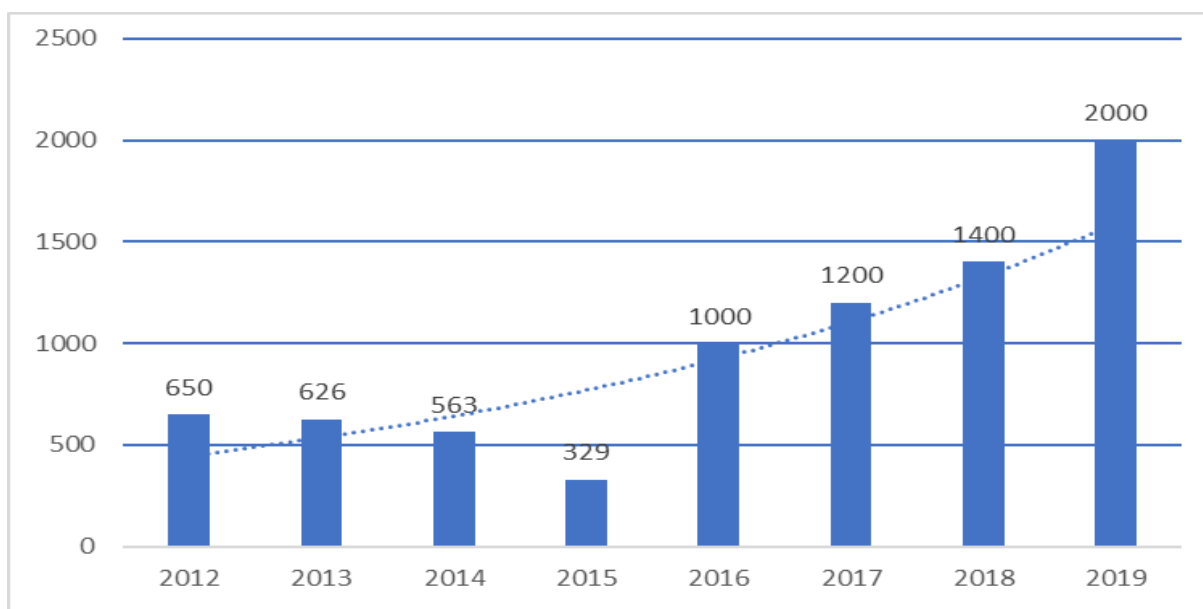
2.3.4 Domači faktoring/mednarodni faktoring

Glede na geografsko lokacijo udeležencev faktoringa ločimo domači in mednarodni faktoring. Če so faktor, odstopnik in dolžnik v isti državi, govorimo o *domačem faktoringu*, ki je prevladujoča oblika faktoringa tako v Sloveniji kot po svetu (Šuštar 1999, 73–75).

Ko ima odstopnik svoje dolžnike iz drugih držav, govorimo o *mednarodnem faktoringu*. Faktor ima pri tej obliki faktoringa dve možnosti, in sicer lahko sam neposredno odkupi terjatev do tujega dolžnika oziroma v poslovno razmerje vključi še faktoring družbo iz države dolžnika, ki mu priskrbi in posreduje informacije o boniteti kupca in deželnem tveganju ter mu pomaga pri izterjavi (Šuštar 1999, 73–75).

3 FAKTORING V SLOVENIJI

Nekaj podatkov o obsegu faktoringa v Sloveniji smo zasledili v domači literaturi različnih avtorjev, daleč največ pa smo jih pridobili na spletni strani združenja FCI (2021), ki je globalno združenje za faktoring in obstaja že od leta 1968. Danes ima že blizu 400 članov v več kot 90 državah. Glede na raziskave domače in tuje literature zadnji trendi kažejo, da je faktoring v Sloveniji vse bolj priljubljen. Število podjetij, ki uporabljajo faktoring, iz leta v leto narašča. Skupni obseg prometa faktoringa v Sloveniji od leta 2012 postopoma narašča (FCI 2020a). Kljub navedenemu ima Slovenija po podatkih Evropske zveze za faktoring in trgovino še vedno veliko potenciala za rast, saj še ni dosegla niti 1 % tržnega deleža v Evropski uniji (v nadaljevanju EU) (EUFederation 2019, 10). Obseg faktoringa v Sloveniji je majhen in predstavlja 4 % bruto družbenega proizvoda (v nadaljevanju BDP). Trend je torej pozitiven, saj je obseg faktoringa leta 2014 predstavljal 1,44 % BDP (EUFederation 2016, 10), medtem ko se je v letu 2019 ta delež povečal na 4 % (EUFederation 2020, 8).

Slika 1: Skupni obseg prometa faktoringa v Sloveniji v zadnjih 8 letih (v mio EUR)

Vir: FCI 2019.

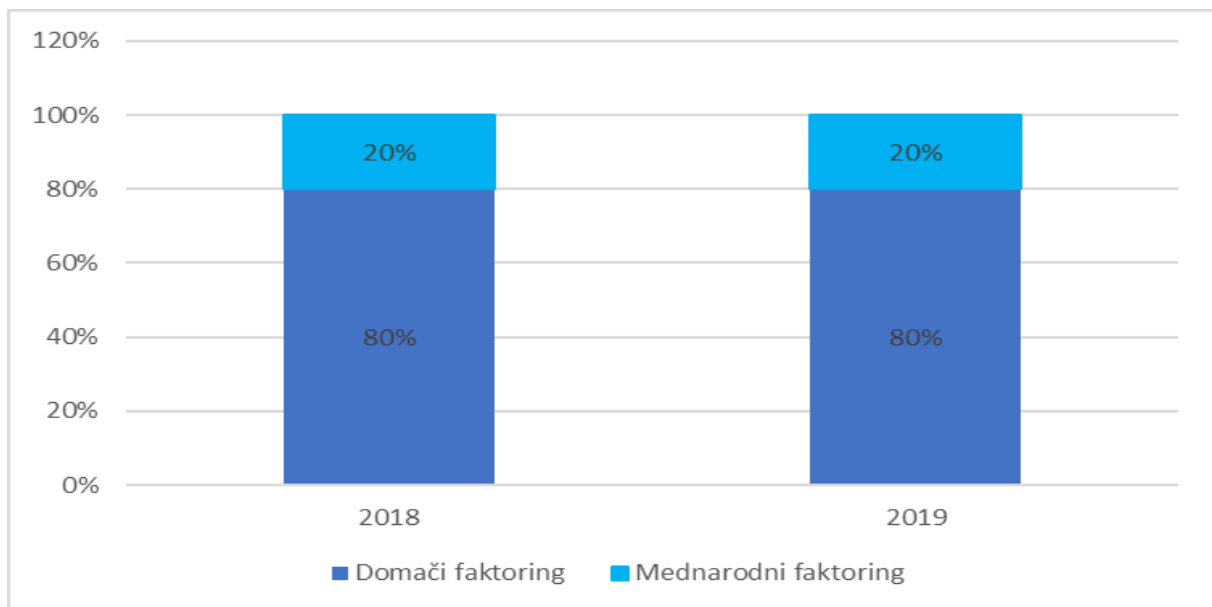
Ocena prometa faktoringa v Sloveniji za leto 2019 znaša 2,0 milijarde EUR, kar predstavlja približno 43 % rast v primerjavi z letom 2018. Takšno povečanje lahko pripišemo gospodarski situaciji v Sloveniji in pridružitvi Nove Ljubljanske banke, d. d. (Nova Ljubljanska banka 2019) združenju FCI v letu 2019. Kljub tem trendom je slovenski obseg faktoringa s 4 % BDP še precej pod evropskim povprečjem, ki je v letu 2019 ponovno presegel 11,3 % BDP EU (EUFederation 2020, 8). Poudariti je treba, da je informacija o prometu faktoringa v Sloveniji zgolj ocena, ki je narejena na osnovi podatkov, ki jih združenju poročajo le člani združenja FCI. Trenutno so v Sloveniji pridruženi štirje člani, in sicer UniCredit Bank Slovenija, d. d., Nova Ljubljanska banka, d. d., Prva finančna agencija,

d. o. o., in A.B.S. Factoring, d. o. o. (FCI 2020b). Ponudnikov faktoringa na slovenskem trgu pa je veliko več, kar pomeni, da je tudi obseg prometa faktoringa precej večji.

3.1 Značilnosti faktoringa v Sloveniji

Za začetek navajamo nekaj značilnosti faktoringa, ki jih zbira združenje FCI od svojih članov v EU. V nadaljevanju vzporednice potegnemo tudi za trg faktoringa v Sloveniji.

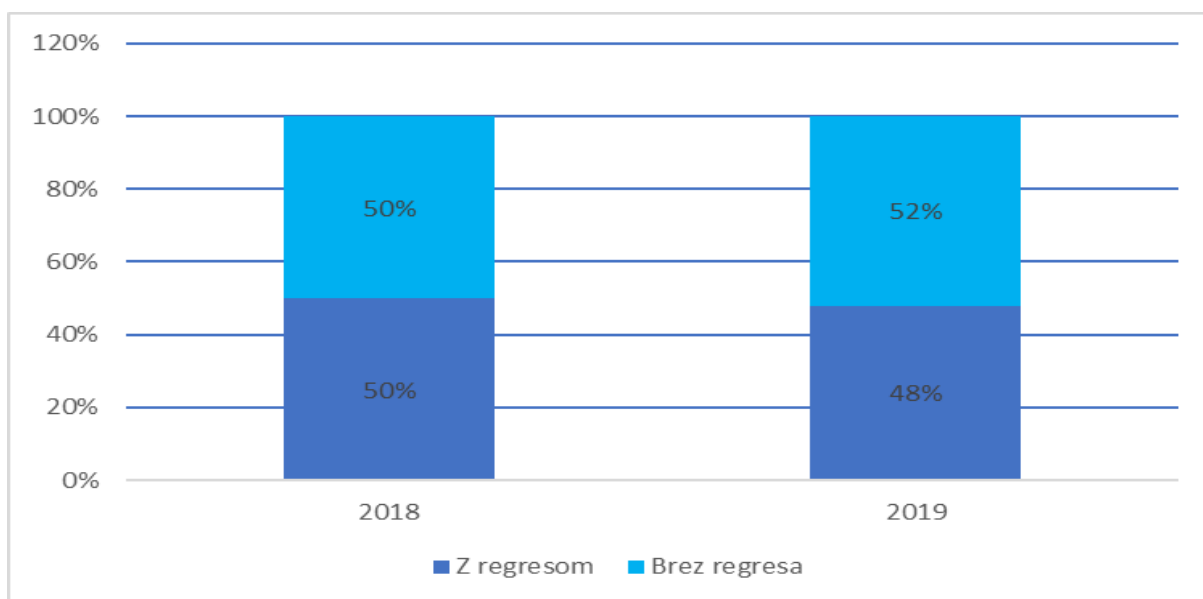
Na sliki 2 je prikazana struktura celotnega prometa članov FCI iz EU v letu 2019. Prevladujoča vrsta faktoringa je domači faktoring, ki predstavlja 80 % celotnega prometa in je nespremenjen glede na preteklo leto. Enako lahko vidimo tudi za mednarodni faktoring, ki ostaja na ravni leta 2018 (EUFederation 2020, 9).

Slika 2: Struktura prometa članov FCI iz EU za leti 2018 in 2019 – domači in mednarodni faktoring

Vir: EUFederation 2020, 9.

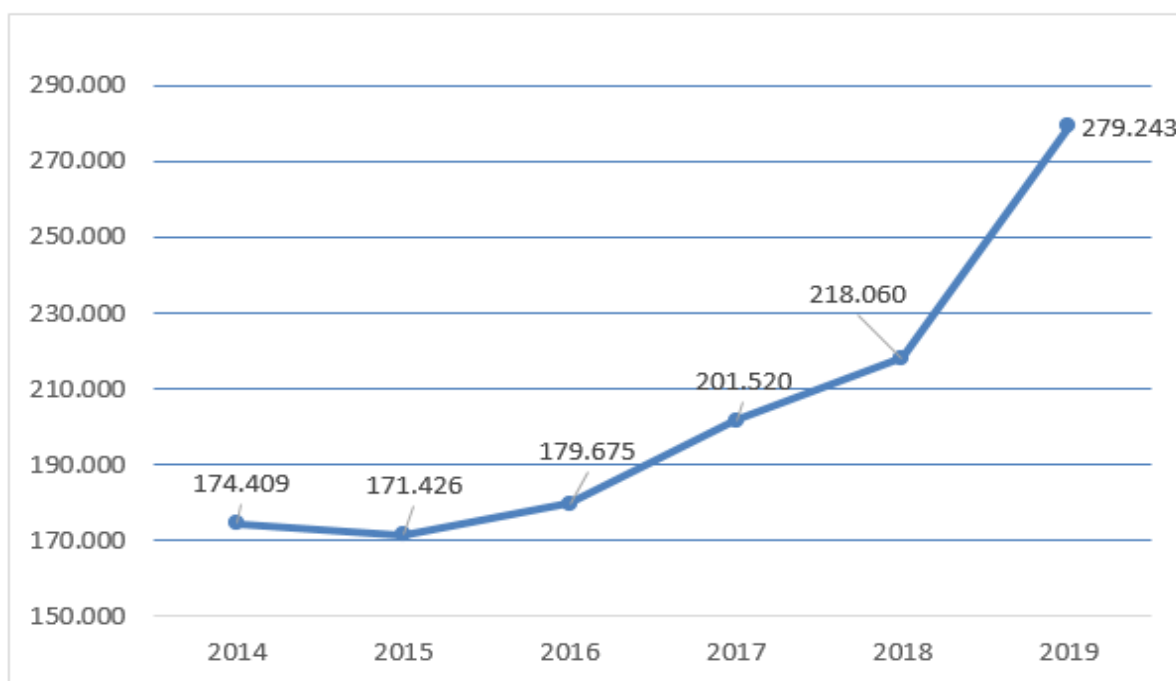
Iz slike 3 je razvidno, da se med člani FCI iz EU vedno bolj uveljavlja faktoring brez regresa. Faktoring brez regresa je presegel 52 % celotnega prometa (50 % v letu 2018 in 48 % v letu 2017). Njegova vse večja priljubljenost je posledica dejstva, da ne zagotavlja zgolj financiranja, temveč tudi kritje pred tveganji v primeru plačilne nesposobnosti dolžnika (EUFederation 2020, 9).

Slika 3: Struktura prometa članov FCI iz EU v letu 2019 – faktoring z regresom in brez regresa

Vir: EUFederation 2020, 9.

Na sliki 4 je prikazana statistika o tem, kako iz leta v leto raste število podjetij, ki koristijo storitev faktoringa. To je pokazatelj, da ta vir financiranja postaja vedno bolj priljubljen pri podjetjih.

Slika 4: Število podjetij, ki koristijo storitev faktoringa od leta 2014 do leta 2019 (podatki so narejeni za faktoring družbe članice FCI iz EU)

Vir: EUFederation 2020, 9.

Značilnosti faktoring trga v Sloveniji je težko definirati, kajti podatkov o slovenskem trgu faktoringa ne zbira nobena institucija. V opredelitvah značilnosti faktoringa v Sloveniji se tako opiramo na podatke, zbrane v združenju FCI, ki jih zbirajo od članov združenja, in na članke o faktoringu, ki temeljijo zgolj na ocenah. Po javno dostopnih podatkih pa lahko ocenimo, da se tudi v Sloveniji trg faktoringa razvija in njegov obseg iz leta v leto raste, kar potrjujemo v poglavju 3.3.

Trg faktoringa v Sloveniji se je začel razvijati pozno v primerjavi z drugimi državami EU. Razloga za to sta dva. Prvi razlog je visoka cena storitve v preteklosti, drugi razlog pa je, da smo relativno mlada država in čas inovativnih produktov v finančah, predvsem v manjših podjetjih, še prihaja. V grobem tudi ocenjujejo, da faktoring občasno uporablja približno polovica slovenskih podjetij (Banka za podjetnike 2019).

V zadnjih letih se tudi slovenski trg faktoringa informacijsko in digitalno posodablja ter razvija, kajti faktoring družbe sledijo novostim in trendom na tem področju. Na ta način si želijo pridobiti na hitrosti in s tem na konkurenčni prednosti, saj sodobna tehnologija ponuja nove rešitve in je v pomoč tako faktoring družbam kot njihovim komitentom (A.B.S. Factoring 2020).

3.2 Zakonodajni okviri faktoringa v Sloveniji

Vsebina in dejavnost faktoringa v nasprotju z nekaterimi drugimi državami v Sloveniji nista posebej zakonsko urejeni. Za vsebino faktoring pogodbe se v osnovi uporabljalo posamezna določila Obligacijskega zakonika (OZ, Uradni list RS, št 97/07), ki urejajo odstop terjatve s pogodbo (cesija), ter posamezna določila Stvarnopravnega zakonika (SPZ, Uradni list RS, št. 87/02), ki urejajo odstop terjatve v zavarovanje. Urejanje ostalega razmerja med strankama je v celoti prepuščeno avtonomiji volje. Ker pogodbe o faktoringu vsebujejo številne druge elemente in funkcije, gre za moderno obliko mešane pogodbe. S pojmom cesija se običajno označuje celoten pravno-poslovni sklop, ki pripelje do spremembe pripadnosti terjatve, torej tako zavezovalni posel (prodajna pogodba) kot tudi razpolagalni posel (prenos terjatve in obvestitev dolžnika) (Juhart idr. 2004, 766–777 in 854–870).

Dejavnost faktoringa sicer zgolj postransko urejata še Zakon o bančništvu (ZBan-2, Uradni list, št. 25/15), ki v 2. odstavku 5. člena odkup terjatev z regresom ali brez njega (faktoring) opredeljuje kot finančno storitev, ter Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranju terorizma (ZPPDFT-1, Uradni list, št. 68/16). Ta v 20. točki 4. člena določa, da so pravne in fizične osebe, ki opravljajo posle v zvezi z dejavnostjo faktoringa in financiranja komercialnih poslov, vključno s forfeziranjem, dolžne izvajati ukrepe za odkrivanje in preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma, določene v zakonu.

3.3 Raziskava o ponudnikih in ponudbi faktoringa na slovenskem trgu

Zgodovina faktoringa v Sloveniji sega v leto 1994, ko je bila ustanovljena prva faktoring družba LB Factors. Podjetje je delovalo kot skupno podjetje mednarodne bančne Skupine NLB in slovenske izvozno-kreditne agencije SID (Nova Ljubljanska banka 2005).

Kot zasledimo (Dnevnik 2014), je faktoring med slovenskimi podjetji čedalje bolj prepoznaven in priljubljen, kar lahko pripišemo več dejavnikom. Eden izmed teh je ta, da so banke po gospodarski in finančni krizi leta 2008 zaostrile pogoje financiranja in posledično bančna posojila niso bila tako enostavno dostopna kot prej. Na trgu se je zato pojavilo večje povpraševanje po likvidnih sredstvih, kar je prispevalo k temu, da se je pojavilo tudi večje število novih faktoring družb. Predvsem je na trg vstopilo večje število faktoring družb iz nebančnega sektorja, pa tudi nekaj bank se je s to dejavnostjo začelo bolj intenzivno ukvarjati. Drugi dejavnik pa je zelo koristna in prilagodljiva storitev, ki je med podjetji izredno dobro sprejeta in cenjena (Nova Ljubljanska banka 2005).

V Sloveniji dejavnost faktoringa ni posebej klasificirana registrirana dejavnost, zato je težko ugotoviti, koliko družb se dejansko ukvarja s to dejavnostjo, in jo je zato težje natančno analizirati.

Slovenski trg faktoringa lahko na grobo razdelimo na bančne faktoring družbe in faktoring družbe iz nebančnega sektorja oziroma faktoring družbe v zasebni lasti. V Sloveniji deluje okoli 20 ponudnikov faktorinških storitev, več kot polovica jih je v zasebni lasti. Faktoring oziroma odkupe terjatev zagotavljajo tudi nekatere poslovne banke oziroma faktorji v lastništvu bank (FinancePro 2020).

Ker analiziramo obvladovanje kreditnih tveganj v faktoring družbah iz nebančnega sektorja, se bomo tudi pri analizi konkurence dotaknili nekaj teh podjetij, katerih finančni podatki so javno dostopni na portalih Gvin in Ajpes.

Faktoring družbe iz nebančnega sektorja, ki jih analiziramo:

- Prva finančna agencija d. o. o. – je na trgu faktoringa od leta 2005 (Bisnode 2021b) in je imela v letu 2019 v povprečju 28 zaposlenih (Bisnode 2021a),
- Aleja finance, d. o. o. – je na trgu faktoringa od leta 2005 (Aleja finance 2021), takrat je sicer delovala pod imenom Aleja PRO, d. o. o., od leta 2011 (Bisnode 2021i) pa deluje pod sedanjim imenom. V letu 2019 je imela v povprečju 11 zaposlenih (Bisnode 2021c),
- Agencija za pospeševanje likvidnosti, d. o. o. (APL, d. o. o.) – je na trgu od začetka leta 2012 (Bisnode 2021e) in je imela v letu 2019 v povprečju 16 zaposlenih (Bisnode 2021d),
- Polfin, d. o. o. – podjetje je bilo sicer ustanovljeno leta 2008 (Bisnode 2021g), vendar predvidevamo, kot je razvidno iz finančnih in drugih podatkov, da so se z dejavnostjo faktoringa aktivno začeli ukvarjati v letu 2016 in imajo v letu 2019 v povprečju 4 zaposlene (Bisnode 2021f),

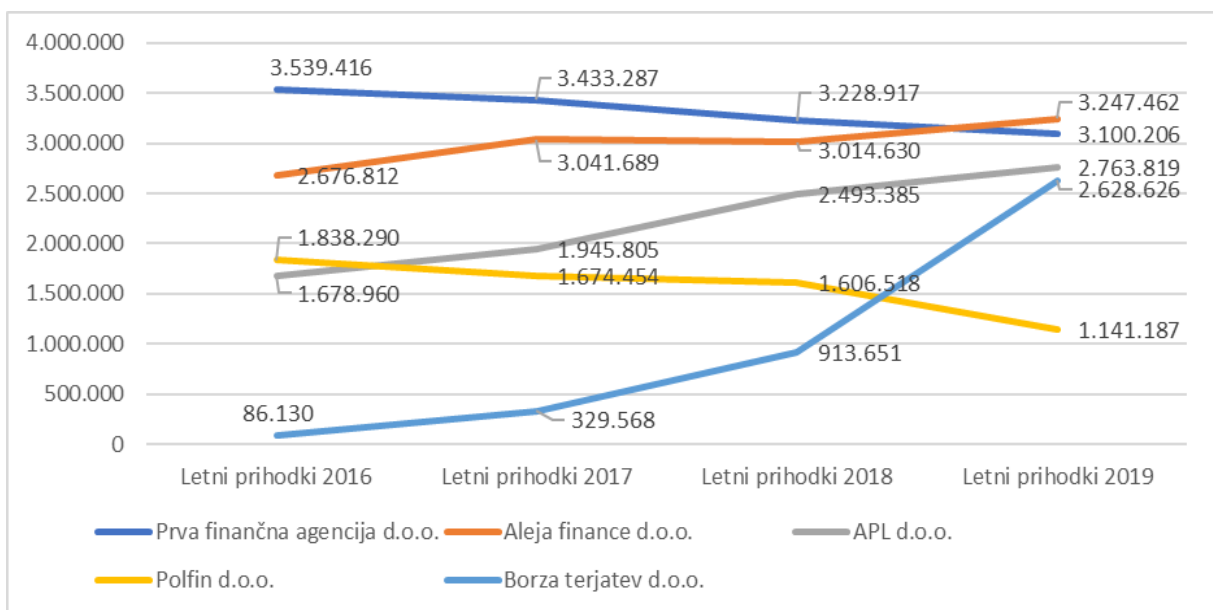

- Borza terjatev, d. o. o. – na trgu je od leta 2011 (Bisnode 2021i) in v povprečju ima 7 zaposlenih (Bisnode 2021h).

Preglednica 1: Letni prihodki faktoring družb iz nebančnega sektorja med letoma 2016 in 2019

Ime Družbe	Letni prihodki 2016	Letni prihodki 2017	Letni prihodki 2018	Letni prihodki 2019
Prva finančna agencija, d. o. o.	3.539.416	3.433.287	3.228.917	3.100.206
Aleja finance, d. o. o.	2.676.812	3.041.689	3.014.630	3.247.462
APL, d. o. o.	1.678.960	1.945.805	2.493.385	2.763.819
Polfin, d. o. o.	1.838.290	1.674.454	1.606.518	1.141.187
Borza terjatev, d. o. o.	86.130	329.568	913.651	2.628.626
Skupaj	9.819.608	10.424.803	11.257.101	12.881.300

Vir: Bisnode 2021a, 2021c, 2021d, 2021f, 2021h.

Slika 5: Grafični prikaz letnih prihodkov faktoring družb iz nebančnega sektorja med letoma 2016 in 2019

Vir: Bisnode 2021a, 2021c, 2021d, 2021f, 2021h.

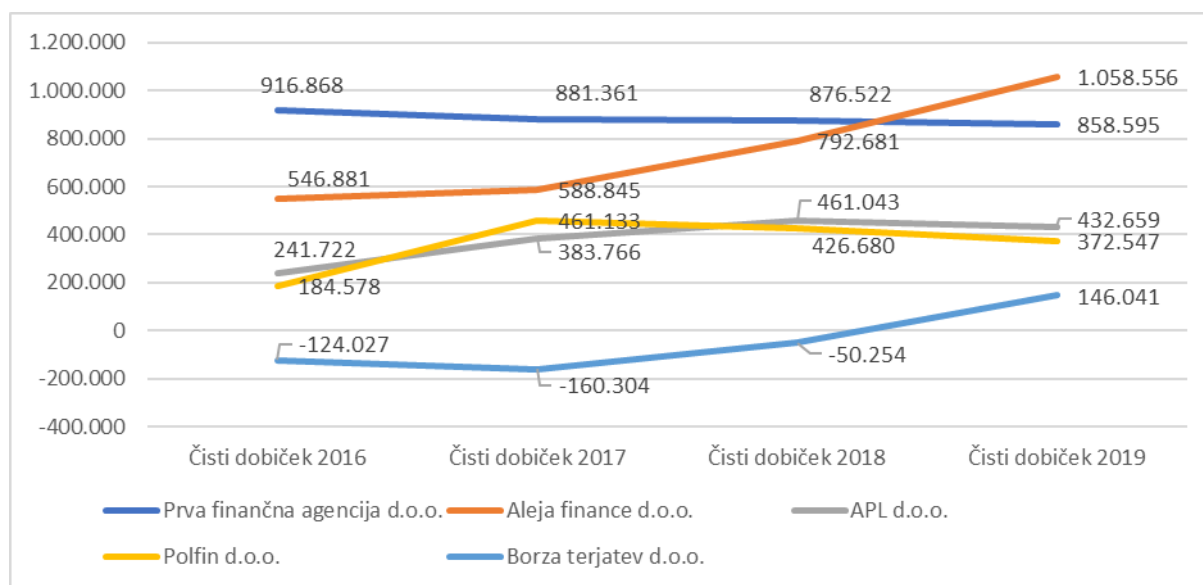
Iz preglednice 1 in slike 5 je razvidno, da je bila po prihodkih v opazovanem obdobju dolga leta prva in največja med proučevanimi družbami Prva finančna agencija, d. o. o., kateri pa prihodki v opazovanem obdobju iz leta v leto nekoliko padajo. V letu 2019 jo je prvič po prihodkih preseгла družba Aleja finance, d. o. o., ki ji sledijo Prva finančna agencija, d. o. o., APL, d. o. o., Borza terjatev, d. o. o., in kot zadnja z najmanj prihodki Polfin, d. o. o. Rast letnih prihodkov beležijo Aleja finance, d. o. o., APL, d. o. o., in med vsemi družbami

najhitrejšo rast letnih prihodkov v opazovanem obdobju beleži družba Borza terjatev, d. o. o., ki so se ji ti v letu 2019 povečali za 187,71 % v primerjavi z letom 2018. Konec leta 2016 je skupna vrednost letnih prihodkov vseh opazovanih družb znašala 9,8 mio EUR in konec leta 2019 so ti znašali že 12,9 mio EUR, skupno povečanje je torej za 31,2 %.

Preglednica 2: Čisti dobiček faktoring družb iz nebančnega sektorja med letoma 2016 in 2019

Ime Družbe	Čisti dobiček 2016	Čisti dobiček 2017	Čisti dobiček 2018	Čisti dobiček 2019
Prva finančna agencija, d. o. o.	916.868	881.361	876.522	858.595
Aleja finance, d. o. o.	546.881	588.845	792.681	1.058.556
APL, d. o. o.	241.722	383.766	461.043	432.659
Polfin, d. o. o.	184.578	461.133	426.680	372.547
Borza terjatev, d. o. o.	-124.027	-160.304	-50.254	146.041
Skupaj	1.766.022	2.154.801	2.506.672	2.868.398

Vir: Bisnode 2021a, 2021c, 2021d, 2021f, 2021h.

Slika 6: Grafični prikaz čistega dobička faktoring družb iz nebančnega sektorja med letoma 2016 in 2019

Vir: Bisnode 2021a, 2021c, 2021d, 2021f, 2021h.

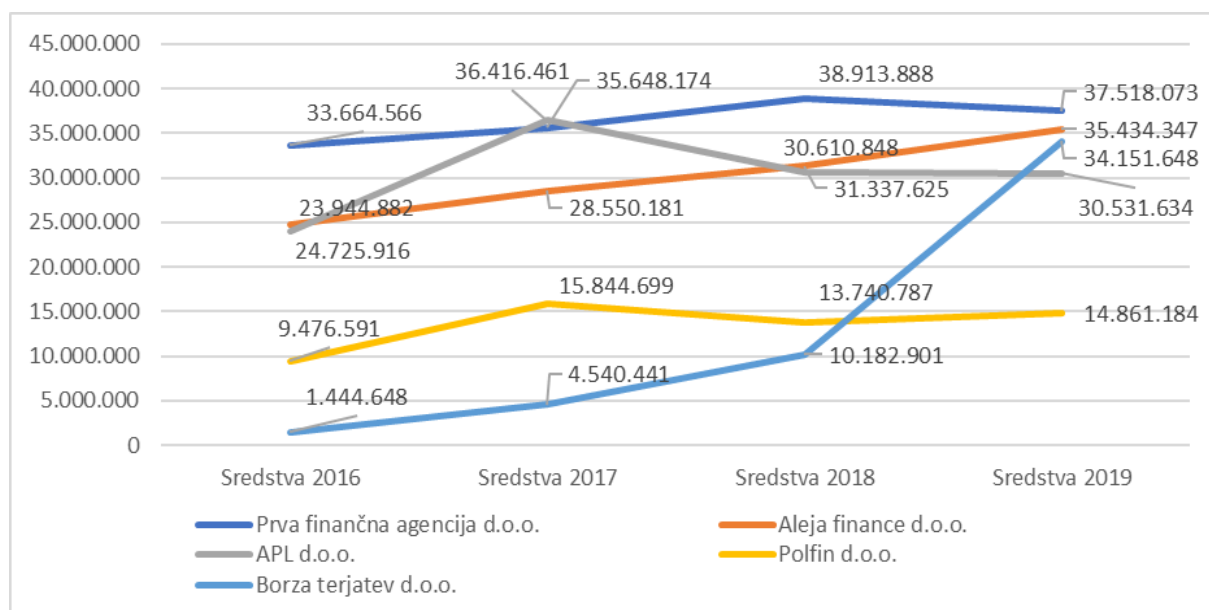
V preglednici 2 in sliki 6 vidimo, da družbe Prva finančna agencije, d. o. o., APL, d. o. o., in Polfin, d. o. o., nekako ohranjajo čisti dobiček na isti ravni, medtem ko sta izjemi Aleja finance, d. o. o., kateri se je čisti dobiček v letu 2019 povečal za 33,54 %, in družba Borza terjatev, d. o. o., ki je po nekaj letih v letu 2019 prvič izšla iz negativnega poslovnega izida. Skupni čisti dobiček vseh družb se iz leto v leto veča. Konec leta 2016 je skupni čisti dobiček

vseh opazovanih družb znašal 1,8 mio EUR in konec leta 2019 je bil že 2,9 mio EUR, skupno povečanje je torej za 62,4 %.

Preglednica 3: Sredstva faktoring družb iz nebančnega sektorja med letoma 2016 in 2019

Ime Družbe	Sredstva 2016	Sredstva 2017	Sredstva 2018	Sredstva 2019
Prva finančna agencija, d. o. o.	33.664.566	35.648.174	38.913.888	37.518.073
Aleja finance, d. o. o.	24.725.916	28.550.181	31.337.625	35.434.347
APL, d. o. o.	23.944.882	36.416.461	30.610.848	30.531.634
Polfin, d. o. o.	9.476.591	15.844.699	13.740.787	14.861.184
Borza terjatev, d. o. o.	1.444.648	4.540.441	10.182.901	34.151.648
Skupaj	93.256.603	120.999.956	124.786.049	152.496.886

Vir: Bisnode 2021a, 2021c, 2021d, 2021f, 2021h, 2021j, 2021k.

Slika 7: Grafični prikaz sredstev faktoring družb iz nebančnega sektorja med letoma 2016 in 2019

Vir: Bisnode 2021a, 2021c, 2021d, 2021f, 2021h, 2021j, 2021k.

V preglednici 3 in sliki 7 vidimo prikaz sredstev analiziranih družb, ki se iz leta v leto večajo. V pregledu njihovih bilanc stanja vidimo, da imajo glavnino sredstev zavedenih v kratkoročnih poslovnih terjativah. Izjemi sta družbi APL, d. o. o., in Borza terjatev, d. o. o., kjer je poleg sredstev treba upoštevati še zunajbilančna sredstva in jih prišteti sredstvom, kar je v preglednici 3 tudi zavedeno (Bisnode 2021a, 2021c, 2021d, 2021g, 2021h, 2021j, 2021k). Vse družbe ohranjajo višini sredstev v približno enaki višini skozi celotno opazovano

obdobje, izjema je Borza terjatev, d. o. o., ki beleži izredno povečanje sredstev, in sicer so se ta v letu 2019 povečala za 235,4 % v primerjavi z letom 2018. Konec leta 2016 je skupna vrednost sredstev vseh opazovanih družb znašala 93,3 mio EUR in konec leta 2019 je znašala že 152,5 mio EUR. Gre torej za skupno povečanje za 63,5 %.

Analizirani podatki proučevanih družb potrjujejo ugotovitve iz poglavja 3, da je dejavnost faktoringa v Sloveniji v porastu. Med opazovanimi družbami v obdobju med letoma 2016 in 2019 ugotovimo, da je največjo rast tako po prihodkih kot tudi po dobičku zabeležila družba Aleja finance, d. o. o. Iz prikazanih podatkov lahko tudi zaključimo, da so se skupni prihodki vseh družb povečali za 31,2 %, medtem ko se je vrednost sredstev, ki v glavnini predstavljajo vrednost odkupljenih terjatev, povečala za 63,5 %. Podatek nam pove, da na trgu faktoringa v Sloveniji kljubuje huda konkurenca, tako faktoring družb iz nebančnega kot tudi bančnega sektorja, ter posledično družbe kljub vse večjemu plasmaju sredstev iz leta v leto pri naložbah v povprečju dosegajo nižje prihodke, kar pomeni, da so marže vedno nižje.

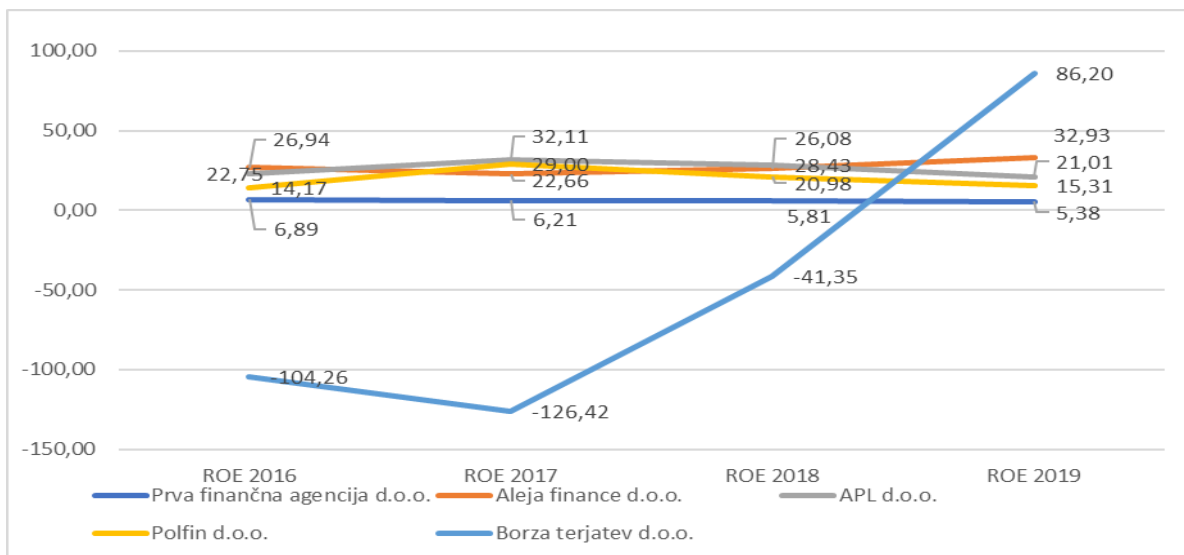
V nadaljevanju naloge proučevane družbe analiziramo še s primerjalno analizo dveh kazalnikov, in sicer kazalnika čista donosnost kapitala (v nadaljevanju ROE) in kazalnikom čista donosnost sredstev (v nadaljevanju ROA).

Kazalnik ROE je finančni kazalnik, ki služi kot kazalnik učinkovitosti podjetja pri ustvarjanju čistega dobička s sredstvi, ki so jih lastniki vložili v družbo – pokaže, koliko EUR podjetje ustvari za vsak EUR lastniškega kapitala. Je pokazatelj uspešnosti poslovanja pri povečevanju vrednosti družbe za lastnike (Finančni slovar 2021a).

Preglednica 4: Čista donosnost kapitala (ROE) faktoring družb iz nebančnega sektorja med letoma 2016 in 2019

Ime Družbe	ROE 2016	ROE 2017	ROE 2018	ROE 2019
Prva finančna agencija, d. o. o.	6,89	6,21	5,81	5,38
Aleja finance, d. o. o.	26,94	22,66	26,08	32,93
APL, d. o. o.	22,75	32,11	28,43	21,01
Polfin, d. o. o.	14,17	29,00	20,98	15,31
Borza terjatev, d. o. o.	-104,26	-126,42	-41,35	86,20

Vir: Bisnode 2021a, 2021c, 2021d, 2021f, 2021h, 2021j, 2021k.

Slika 8: Grafični prikaz čiste donosnosti kapitala (ROE) faktoring družb iz nebančnega sektorja med letoma 2016 in 2019

Vir: Bisnode 2021a, 2021c, 2021d, 2021f, 2021h, 2021j, 2021k.

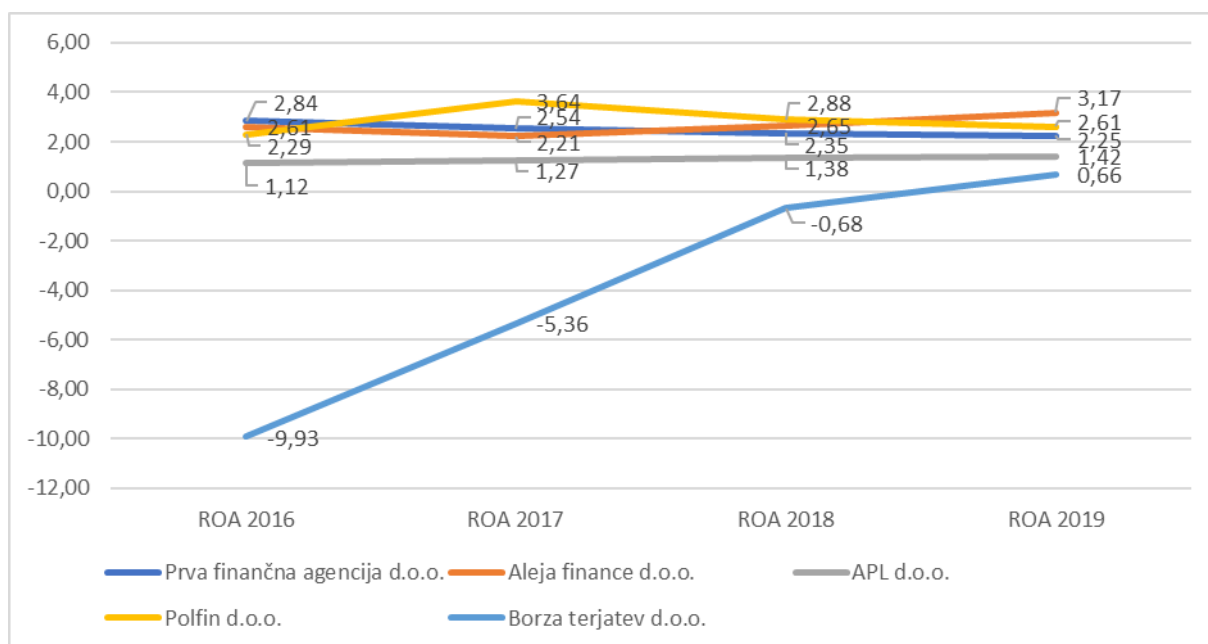
Analiza preglednice 4 in slike 8 pokaže, da je najvišjo čisto donosnost kapitala v letu 2019 dosegla družba Aleja finance, d. o. o., z vrednostjo kazalnika 32,93, kar pomeni, da je vsakih 100 denarnih enot vloženega kapitala lastnikom prinesla 32,93 denarne enote čistega dobička. Najnižjo vrednost kazalnika v letu 2019 je imela družba Prva finančna agencija, d. o. o., ki je na 100 denarnih enot vloženega kapitala lastnikom prinesla 5,38 denarne enote čistega dobička. Povzamemo lahko, da je bila v letu 2019 med izbranimi družbami najuspešnejša družba Aleja finance, d. o. o., sledita ji APL, d. o. o., in Polfin, d. o. o. Kot zadnja z najnižjim kazalnikom čiste donosnosti kapitala (ROE) sledi družba Prva finančna agencija, d. o. o.

Poleg kazalnika ROE je pomemben tudi kazalnik ROA. Kazalnik ROA je finančni kazalnik, ki nam pove kako učinkovito podjetje uporablja sredstva, ki jih ima na voljo za ustvarjanje dobička. Je pokazatelj, kako uspešno je poslovodstvo upravljalo s sredstvi, ki jih ima na voljo, ter koliko čistega dobička oziroma čiste izgube je izkazane na vsako denarno enoto sredstev (Finančni slovar 2021b).

Preglednica 5: Čista donosnost sredstev (ROA) faktoring družb iz nebančnega sektorja med letoma 2016 in 2019

Ime Družbe	ROA 2016	ROA 2017	ROA 2018	ROA 2019
Prva finančna agencija, d. o. o.	2,84	2,54	2,35	2,25
Aleja finance, d. o. o.	2,61	2,21	2,65	3,17
APL, d. o. o.	1,12	1,27	1,38	1,42
Polfin, d. o. o.	2,29	3,64	2,88	2,61
Borza terjatev, d. o. o.	-9,93	-5,36	-0,68	0,66

Vir: Bisnode 2021a, 2021c, 2021d, 2021f, 2021h, 2021j, 2021k.

Slika 9: Grafični prikaz čiste donosnosti sredstev (ROA) faktoring družb iz nebančnega sektorja med letoma 2016 in 2019

Vir: Bisnode 2021a, 2021c, 2021d, 2021f, 2021h, 2021j, 2021k.

Analiza preglednice 5 in slike 9 pokaže, da je najvišjo čisto donosnost sredstev v letu 2019 dosegla družba Aleja finance, d. o. o., z vrednostjo kazalnika 3,17, kar pomeni, da je na 100 denarnih enot vloženih sredstev ustvarila 3,17 enote čistega dobička. Najnižjo vrednost kazalnika v letu 2019 je imela družba Borza terjatev, d. o. o., ki je na 100 denarnih enot vloženih sredstev ustvarila 0,66 enote čistega dobička. Povzamemo lahko, da je bila v letu 2019 med izbranimi družbami najuspešnejša družba Aleja finance, d. o. o., sledijo ji Polfin, d. o. o., Prva finančna agencija, d. o. o., APL, d. o. o., in kot zadnja z najnižjim kazalnikom čiste donosnosti sredstev (ROA) družba Borza terjatev, d. o. o. Iz narejenih analiz je razvidno, da ima družba Borza terjatev, d. o. o. bistveno večji finančni vzvod, saj ima pri najnižjem ROA v 2019 najvišji ROE, kar načeloma pomeni tudi večje finančno tveganje. Predvidevamo, da družba Borza terjatev, d. o. o. z nižjimi provizijami in obrestnimi merami privablja stranke in pridobiva tržni delež, kar je razvidno iz rasti prihodkov in sredstev.

4 TVEGANJA V FAKTORING DRUŽBI

Na splošno velja, da je za dolgoročno in uspešno poslovanje podjetij ključno, da med svoje prioritete in temeljne cilje uvrstijo aktivnosti, ki vodijo k zmanjševanju tveganja v njihovem poslovanju (Rogač in Mlinarič 2014, 1). Kot opredeljujejo Berk Skok, Peterlin in Ribarič (2005, 9), so tveganja sestavni del poslovnih procesov, na katere mora biti vodstvo podjetja pri sprejemanju poslovnih odločitev pozorno in jih z vso skrbnostjo analizirati. V nasprotnem primeru, ko so poslovne odločitve sprejete na nepopolnih informacijah oziroma temeljijo na napačni oceni razvoja dogodkov, lahko to privede do odmika od temeljnih ciljev družbe in izpostavljenosti večjemu tveganju ter morebitnemu slabemu škodnemu dogodku.

Kot smo ugotovili v poglavju 3, obseg faktoring poslov v zadnjih letih hitro raste in ga čedalje več podjetij uporablja kot pomemben vir zagotavljanja likvidnih sredstev. Faktoring družbe morajo zato vedno večjo pozornost posvečati obvladovanju tveganj ter analiziranju svojih komitentov. Uspešno upravljanje s tveganji je v sedanjih razmerah na trgu nujno za uspešno in dolgoročno poslovanje faktoring družb (Falatov 1999, 5).

4.1 Vrste tveganj v faktoring družbi

Factoring družba mora pred sklenitvijo naložbe določiti stopnjo tveganja naložbe. Pri tem upošteva in analizira različna tveganja, med katerimi so najpogostejša (Berk Skok, Peterlin in Ribarič 2005, 9):

- kreditno tveganje,
- operativno tveganje in
- prevare.

4.1.1 Kreditno tveganje

Glede kreditnega tveganja v literaturi zasledimo različne definicije. V zakonu o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP-UPB7, Uradni list, št. 63/2013) najdemo definicijo kreditnega tveganja, ki navaja, da je to tveganje nastanka izgube zaradi neizpolnitve obveznosti dolžnika do družbe.

Podobno navajajo tudi Makovec Brenčič idr. (2009, 130), da kreditno tveganje predstavlja tveganje, da dolžnik ne bo mogel ali ne bo želel poravnati svojih pogodbenih obveznosti ob zapadlosti in v skladu s sklenjeno pogodbo.

Razlogov za neizpolnitev pogodbenih obveznosti je lahko več. Pri poslovanju faktoring družb so najpogostejši razlogi komercialne narave, med njimi zlasti plačilna nesposobnost dolžnika, ki nastane bodisi zaradi začetka prisilne poravnave oziroma stečajnega postopka dolžnika. Razlogi so lahko tudi drugi, na primer spremenjene tržne razmere, ki imajo negativen vpliv na

dolžnikovo poslovanje in posledično na plačilno sposobnost, reklamacije idr. (Falatov 1999, 5).

Factoring družba mora za uspešno obvladovanje kreditnih tveganj pred sklenitvijo vsake naložbe natančno (Prvi faktor 2015):

- proučiti in analizirati finančne podatke najmanj za zadnji dve leti (bilanco stanja in izkaz poslovnega izida) komitentov (odstopnika, dolžnika oz. porokov),
- preveriti nefinančne podatke o komitentih (blokade računov, zamude plačil, izterjava, članki idr.),
- preveri lastniško povezavo komitentov,
- proučiti tržne razmere in analizirati panogo, v kateri delujejo komitenti,
- izbrati ustrezne in najboljše instrumente zavarovanja naložb,
- vzpostaviti kakovostno in tekočo spremljavo komitentov in naložb,
- določiti zgornje meje izpostavljenosti po komitentih idr.

4.1.2 Operativno tveganje

V Finančnem slovarju (2021c) je operativno tveganje opredeljeno kot tveganje, ki nastane zaradi pomanjkanja ali napak pri delovanju notranjih procesov, sistemov in ljudi ali zaradi zunanjih dogodkov, ki družbi lahko povzročijo izgubo.

Pri upravljanju z operativnim tveganjem sta ključnega pomena identifikacija, ocenjevanje in obvladovanje možnih škodnih dogodkov zaradi operativnih tveganj. Škodni dogodki iz naslova operativnega tveganja se lahko zgodijo na različnih stopnjah poslovnega procesa. V factoring družbah jih lahko razvrstimo po naslednjih vrstah nastanka (Prvi faktor 2015):

- *stranke, produkti in poslovna praksa* – npr. neprimerne poslovne in tržne prakse, agresivna prodaja, pranje denarja, prekoračitev limitov in skupnih potencialnih limitov pri komitentju, napačno svetovanje, napaka v oblikovanju produktov, napake v pogodbah, kršitev varstva osebnih podatkov,
- *izvedba, prenos in upravljanje procesov* – npr. manjkajoči dokumenti v kreditnih mapah, nepridobljeni instrumenti zavarovanja, nepodpisane pogodbe, napake pri vnosu podatkov, napake zunanjih strokovnjakov, kot so odvetniki, cenilci premoženja in drugi,
- *postopki zaposlenih in varstvo pri delu* – npr. napake v pogodbenih odnosih z zaposlenimi, mobing, diskriminacija, kršenje pravil o varnosti zaposlenih,
- *notranji kriminal* – kraje denarja, goljufije, namerno izogibanje pravilom, namerne prekoračitve pooblastil zaposlenih,
- *zunanjki kriminal* – prevare, goljufije, ponarejeni dokumenti zunanjih oseb, nepooblaščen podpisniki, ropi idr.,
- *sistemi* – nezadostne računalniške kapacitete, napačno delovanje aplikacij, nepravočasen ali slab razvoj računalniške opreme idr.,

- *poškodbe fizičnih sredstev* – poškodbe osnovnih sredstev in drobnega inventarja zaradi naravnih nesreč, vandalizma.

Cilj upravljanja z operativnimi tveganji je zmanjšanje obsega morebitnih izgub na raven, ki je za faktoring družbo še sprejemljiva z vidika finančne škode, posredno pa tudi z vidika ohranjanja ugleda družbe (Prvi faktor 2015).

4.1.3 Prevare

Factoring družbe so pogosto tarča za prevarante, ki poskušajo od družbe na osnovi lažnih podatkov pridobiti finančna sredstva. Zaradi tega je izrednega pomena, da je družba dobro pripravljena in ima postavljen učinkovit sistem za prepoznavanje in pravočasno zaznavo morebitnega poskusa prevare (Borza terjatev 2021).

Factoring družbe kot najpogostejše poskuse prevar zaznavajo (Borza terjatev 2021):

- prevare s ponarejenimi oziroma lažnimi fakturami,
- prevare, povezane z večkratno odprodajo istih faktur več različnim faktoring družbam,
- prevare, ko odstopnik in dolžnik skupaj oškodujeta faktoring družbo, bodisi s ponarejeno fakturno, zneskom idr.,
- naknadna kompenziranja že prodanih faktur,
- dolžnik izvede plačilo za odkupljeno terjatev odstopniku namesto faktorju,
- naknadno znižanje višine faktur zaradi dobropisov ali reklamacij dolžnika idr.

Za ublažitev tveganj prevare mora faktoring družba sprejeti ukrepe in postopke, s katerimi ta omeji. Med najpomembnejše se uvrščajo (Odkupi 2016):

- *postopki dela* – prevare so možne, kadar faktoring družba nima nadzora in ni dovolj dobro analizirala posla, odstopnika, dolžnika idr.,
- *kontakt z dolžnikom* – to velja v faktoring družbi za zlato pravilo, kajti na ta način dobi faktoring družba informacije neposredno od dolžnika. Od dolžnika mora dobiti podatke o zavedenih fakturah in podrobnostih plačila ter te primerjati s podatki, ki jih je prejela od odstopnika.

4.2 Obvladovanje kreditnega tveganja

Obvladovanje kreditnega tveganja je bistvo varnega in dolgoročnega poslovanja faktoring družb. Kreditno tveganje je povezano s poslovanjem komitentov, ki jih mora faktoring družba dobro proučiti, analizirati in prepoznati morebitne nevarnosti negotovih okoliščin, kar pa je težka naloga. To lahko doseže izključno s celovitim in skrbnim pregledom komitentov ter z upoštevanjem finančnih in drugih podatkov, kot so informacije o poslovanju iz okolja, dosedanje poslovno sodelovanje s komitenti idr. Kljub celovitemu pregledu komitentov se faktoring družba kreditnemu tveganju težko v celoti izogne, saj ga lahko povzročijo

dejavniki, na katere nima vpliva. Faktoring družba kreditno tveganje poleg celovitega pregleda lahko zmanjša tudi z ustrežno izbiro instrumentov za obvladovanje kreditnega tveganja, dobro spremljavo komitentov in naložb ter učinkovito izterjavo (Prvi faktor 2013).

Za uspešno obvladovanje kreditnega tveganja je ključnega pomena, da ima faktoring družba dobro postavljene temelje in interna pravila za obvladovanje kreditnih tveganj. Ker pravila obvladovanja kreditnega tveganja za faktoring družbe niso predpisana, si lahko te določijo pravila po lastni presoji in glede na ocenjene potrebe oziroma pri postavljanju teh izhajajo iz pravil obvladovanja kreditnega tveganja v bankah in hranilnicah, ki so zapisana v Sklepu o upravljanju kreditnega tveganja v bankah in hranilnicah (Uradni list RS, št. 68/17). Hkrati lahko za obvladovanje kreditnih tveganj uporabijo tudi smernice za spremljavo komitentov in sistem zgodnjih opozoril za povečano kreditno tveganje (angl. Early warning signals – ESW), ki jih vsebuje dokument Banke Slovenije (2015) in je v veljavi od 22. maja 2015. Dokument predstavlja smernice za finančne inštitucije pri zgodnjem odkrivanju povečanega kreditnega tveganja pri komitentih, učinkovitem ukrepanju v primeru zaznave in v preprečitvi prehoda komitentov med neplačnike.

4.3 Pomen obvladovanja kreditnega tveganja

Spremembe in razvoj dogodkov na domačih in svetovnih gospodarskih trgih vodijo faktoring družbe k zavedanju o vse večjem pomenu in nujnosti dobrega obvladovanja kreditnega tveganja. Pomen obvladovanja kreditnega tveganja je ključen v vsakem obdobju njenega poslovanja, do večjega izraza pa pride še posebej v času gospodarske krize, ki lahko družbi povzroči povečanje tveganj na naložbah, zmanjšanje kakovosti instrumentov za obvladovanje kreditnih tveganj ali celo privede do tega, da dolžniki začnejo zamujati s plačili oziroma nekateri celo končajo v prisilni poravnavi ali stečaju (Berk Skok, Peterlin in Ribarič 2005, 14).

Obvladovanja kreditnega tveganja se je glede na navedeno v faktoring družbi treba lotiti z vso odgovornostjo in z zavedanjem, da to pripomore k njihovem dolgoročnemu in stabilnemu poslovanju (Berk Skok, Peterlin in Ribarič 2005, 48). Da se to doseže, mora družba med zaposlenimi vzpostaviti takšno kulturo razmišljanja, da vsi skupaj po najboljših močeh stremijo k popolnosti in celovitosti obvladovanja kreditnih tveganj z zavedanjem, da je to osnovni temelj za sprejemanje najboljših poslovnih odločitev na vseh ravneh poslovanja družbe (Berk Skok, Peterlin in Ribarič 2005, 62).

4.4 Postopki obvladovanja kreditnega tveganja

Factoring družba mora za to, da si postavi dobre temelje za obvladovanje kreditnega tveganja in s tem tudi zagotovi zmanjšanje verjetnosti slabih naložb v portfelju, imeti v internih pravilih ustrežno postavljene temelje za postopke obvladovanja kreditnih tveganj. V internih

pravilih mora imeti predpisan minimalni obseg informacij, ki jih je treba pridobiti od stranke za ustrezno oceno kreditnega tveganja. Te so vključene v predlog za odobritev naložbe na kreditnem odboru družbe in temeljijo na Sklepu o upravljanju kreditnega tveganja v bankah in hranilnicah in vključujejo še druge potrebne postopke.

Za zmanjšanje kreditnega tveganja je treba slediti naslednjim postopkom (Prvi faktor 2015):

- pridobiti čim več informacij o komitentih (finančne, nefinančne in druge podatke), ki bodo družbi omogočili izdelavo kakovostne ocene komitentove kreditne sposobnosti,
- na osnovi pridobljenih podatkov izdelati bonitetno analizo komitentov,
- raziskati in izdelati analizo tržnih razmer,
- proučiti dejavnost, v kateri komitenti delujejo,
- izdelati predlog za odobritev naložbe na kreditnem odboru družbe,
- določiti maksimalni limit izpostavljenosti in najdaljše obdobje financiranja odstopnika,
- določiti ustrezna zavarovanja, ki jih mora odstopnik ali dolžnik zagotoviti za zavarovanje naložbe (eno ali več zavarovanj),
- skozi celotno obdobje naložbe spremljati odstopnikovo in dolžnikovo kreditno sposobnost, da bo lahko obveznosti do družbe poravnal v pogodbeno dogovorjenih rokih in zneskih,
- vzpostaviti proces zgodnjega odkrivanja povečanja kreditnega tveganja, ki omogoča prepoznavo povečanega tveganja pri komitentih in posledično pravočasno ukrepanje družbe v smeri poravnave obveznosti v skladu s pogodbeno dogovorjenimi roki in zneski idr.

Izjeme in odstopanja od postopkov obvladovanja kreditnega tveganja, ki jih je družba zapisala v internih pravilih, je treba kontrolirati in nadzorovati ter v primeru odstopanj pravočasno ukrepati in po potrebi poročati odgovornim.

4.5 Instrumenti za obvladovanje kreditnega tveganja

Osnovni namen instrumentov za obvladovanje kreditnega tveganja je zmanjšanje kreditnega tveganja v povezavi z odobreno naložbo. Nekatere vrste faktoringa predstavljajo večje kreditno tveganje za faktoring družbo, zato družba od komitentov lahko zahteva različne oblike instrumentov za obvladovanje kreditnih tveganj. Bolj tvegana je naložba, višja in bolj kakovostna zavarovanja zahteva od odstopnika ali dolžnika. Instrumenti za zavarovanje naložb družbi predstavljajo sekundarni vir plačila naložbe in nikakor ne nadomestijo ocene odstopnikove ali dolžnikove kreditne sposobnosti (Eichmeier in Oplotnik 2013, 29).

Katere instrumente za obvladovanje kreditnega tveganja bo faktoring družba zahtevala od komitentov, je odvisno od številnih dejavnikov (Prvi faktor 2013):

- vrste in višine odobrene naložbe,
- obdobja financiranja naložbe,

- preteklih plačilnih navad dolžnika,
- velikosti komitentov,
- stabilnosti poslovanja komitentov,
- ugotovljene kreditne sposobnosti idr.

Najpogosteje uporabljeni instrument obvladovanja kreditnega tveganja v faktoring družbah so (Prvi faktor 2013):

- regresni zahtevek,
- zavarovanje terjatev pri zavarovalnici,
- vinkulacija zavarovalne police,
- menica,
- odstop terjatev v zavarovanje (fiduciarna cesija),
- zavarovanje z zastavno pravico,
- zavarovanje s poroštvom idr.

4.5.1 Regresni zahtevek

Regresni zahtevek ima naravo porošstva in pomeni, da se ima faktor pravico regresirati pri odstopniku, če ne prejme plačila na pogodbeno dogovorjeno valuto od dolžnika (Nova Ljubljanska banka 2021).

O regresnem zahtevku se pogodbeni stranki dogovorita v pogodbi o faktoringu. V primeru dogovora poslovnega razmerja z regresno pravico to pomeni, da če skupni znesek naložbe, dogovorjen v pogodbi, ali njen del od dolžnika ni poplačan do datumov dospelosti, sme faktor, ne da bi se spustil v spor z odstopnikom, odstopiti od nakupa neplačanega dela terjatev in je dolžan odstopnik faktorju nemudoma plačati prejeti znesek kupnine, skupaj z vsemi stroški po pogodbi, kar opredeljuje Zakon o poroštvih Republike Sloveniji za financiranje investicij gospodarskih družb (ZPFIGD, Uradni list, št. 43/2010).

4.5.2 Zavarovanje terjatev pri zavarovalnici

Zavarovanje pri zavarovalnici lahko opredelimo kot prvovrsten instrument za obvladovanje kreditnega tveganja in ga uporabljajo podjetja. Zavarovanje terjatev predstavlja orodje, s katerim podjetja zaščitijo svoje poslovanje pred tveganjem neplačila domačih in tujih kupcev (Jus 2013, 1).

Predmet zavarovanja so prodajalčeve kratkoročne terjatve, nastale s prodajo blaga ali opravljanjem storitev kupcem oziroma dolžnikom (Zavarovalnica Triglav 2020).

Zavarovanje terjatev pri zavarovalnici podjetje obvaruje pred naslednjimi nevarnostmi (Coface PKZ 2020):

- kupčeva insolventnost zaradi stečaja ali prisilne poravnave,
- podaljšane zamude pri plačilih,
- kupčeva nezmožnost, da bi vrnil vplačano predplačilo (avans),
- druga nekomercialna in politična tveganja (vojne, nemiri, prepoved transferjev in podobno).

Če ima faktor pri kreditni zavarovalnici sklenjeno pogodbo o zavarovanju terjatev, si s tem zagotovi, da se tveganja poslovnih transakcij delno ali v celoti prenesejo na kreditno zavarovalnico (Jus 2013, 19). Zavarovalnica faktorju povrne škodo v primeru neplačila njegovega dolžnika v dogovorjenem obsegu. Faktor se s tem zaščiti pred preveliko poslovno škodo.

4.5.3 Vinkulacija zavarovalne police

Vinkulacija zavarovalne police pomeni vnaprej dano izjavo zavarovanca, s katero bo zavarovalnica po nastopu zavarovalnega primera izplačala zavarovalnino določeni pravni ali fizični osebi (Uradni list 2017a).

Za faktoring družbo vinkulirana zavarovalna polica v njeno korist predstavlja obliko instrumenta za zavarovanje naložbe določenega kupca, ki jo odobri komitent. Prednost takega zavarovanja je v tem, da faktor prejme izplačilo zavarovalnine, kar velja v primeru, če gre podjetje dolžnika v stečaj. Faktor tako prejme denar, s katerim lahko poplača zapadle obveznosti od dolžnika (Coface PKZ 2021). Faktor, odstopnik in zavarovalnica se pogodbeno dogovorijo, da se zavarovalne pravice iz odstopnikove zavarovalne pogodbe (za enega ali več kupcev) prenesejo v korist faktorja. Za ustreznost prenosa faktor pri odstopniku preveri višino odobrenega zavarovalnega kritja določenega kupca pri zavarovalnici in hkrati tudi pogoje, pod katerimi mu jih ta zavaruje (lastni delež, ustavitev dobav idr.). Ti podatki so za faktor ključni pri obvladovanju kreditnih tveganj, da se lahko ustrezno odločijo glede pogojev sodelovanja z odstopnikom in oblikovanja višine odobrene naložbe (Odkupi 2016).

Zavarovalnica se z dogovorom o vinkulaciji zavarovalne police odstopnika faktorju zaveže in prevzema odgovornost, da ga bo obveščala o vseh spremembah limitov (višina, lastni delež, pogoji), neplačevanju premije, odpovedi zavarovalne pogodbe idr. (Coface PKZ 2021).

4.5.4 Menica

Menica je obligacijski vrednostni papir in se uporablja kot instrument zavarovanja plačila pri kreditiranju, različnih naložbah (med njimi tudi faktoring) in drugih oblikah poslov (Makovec Brenčič idr. 2009, 162).

V faktoring družbah se menica uporablja kot instrument zavarovanja plačila, ki izhaja iz odobrene naložbe komitentu. Družba menico shrani in jo vnovči zgolj v primeru, če pride do neplačila pogodbeno dogovorjenih obveznosti (Eichmeier in Oplotnik 2013, 33).

Razlikujemo predvsem med dvema vrstama menic:

- *Lastna menica* – z lastno menico izdajatelj menice (trasant) obljubi njenemu pridobitelju (remitent ali menični upnik) določeno denarno vsoto (Grilc in Juhart 1996, 68). Pri lastni menici nastopata samo dve osebi (Wikipedija, prosta enciklopedija 2020):

TRASANT oziroma MENIČNI IZDAJATELJ → REMITENT oziroma MENIČNI UPNIK

- *Trasirana menica* – s trasirano menico se izdajatelj (trasant) ne zaveže plačati denarne vsote, temveč ukaže nekemu tretjemu (trasatu ali pozvancu ali meničnemu zavezancu), naj plača meničnemu upniku (remitentu) (Grilc in Juhart 1996, 69). Pri njej sodelujejo tri osebe (Wikipedija, prosta enciklopedija 2020):

TRASANT → TRASAT → REMITENT

V praksi se pogosto uporablja *bianco menica*. Ta se najpogosteje uporablja kot instrument zavarovanja prihodnjih plačil, kot so npr. obveznosti iz naslova kredita, faktoringa idr., katerih obseg in vsebina v času izdaje menice še nista znana. Načeloma se menica koristi, če dolžnik zapade v zamudo pri plačilu pogodbeno dogovorjenih obveznosti. Bianco menici ob izdaji manjka nekaj bistvenih sestavin, zato je obvezna priloga tudi pooblastilo izdajatelja, s katerim remitent te sestavine vanjo vnese kasneje, v okviru pooblastil (Grilc in Juhart 1996, 69).

Faktor od komitentov (odstopnikov ali/in dolžnikov) navadno zahteva v zavarovanje prihodnjih plačil *bianco menico*, ki je izpolnjena kot lastna menica in predstavlja instrument zavarovanja kreditnega tveganja naložbe. Menica, ki jo faktor pridobi, vsebuje le žig in podpis zakonitega zastopnika podjetja, ostale sestavine menice niso izpolnjene. Poleg *bianco menice* komitent podpiše še menično izjavo, ki predstavlja pooblastilo, s katerim komitent pooblašča in omejuje faktor, da menico izpolni in vnovči le v višini neplačane glavnice naložbe, povečane za morebitne obresti in druge v faktoring pogodbi dogovorjene stroške (Eichmeier in Oplotnik 2013, 34).

4.5.5 Odstop terjatev v zavarovanje (fiduciarna cesija)

V prvem odstavku 207. člena Stvarnopravnega zakonika je zapisana opredelitev odstopa terjatev v zavarovanje (fiduciarna cesija) kot oblika zavarovanja terjatve, pri kateri odstopnik (cedent/fiduciant) odstopi terjatev prevzemniku (cesionarju/fiduciarju). Če ni drugače dogovorjeno, se šteje, da je pridobitelj pridobil terjatev pod razveznim pogojem plačila zavarovane terjatve.

Fiduciarna cesija ali pogodbeni odstop terjatev v zavarovanje je pogodba, s katero upnik prenese svoje terjatve na prevzemnika (Eichmeier in Oplotnik 2013, 41). Prevzemnik za zavarovanje zahteva prenos vseh upnikovih obstoječih in prihodnjih terjatev, ki morajo biti ob sklenitvi pogodbe višje od zneska odprtega dolga. Prevzemnik preveri kakovost odstopljenih terjatev in oceni dolžnika odstopljenih terjatev, če je dober plačnik (Eichmeier in Oplotnik 2013, 41).

V faktoring poslih se za zavarovanje naložb najpogosteje uporablja globalna fiduciarna cesija, ki je ena izmed oblik fiduciarne cesije, ki omogoča diskretno obliko zavarovanja, ki se ne razkrija dolžnikom terjatev, navedenih v pogodbi. Dolžnik za odstop izve samo v primeru, ko cedent krši svoje pogodbene obveznosti do faktorja (Tratnik 2006, 268). Pogodba predstavlja zavarovanje poplačila vseh faktorjevih terjatev, ki izhajajo iz Pogodbe o odstopu terjatev (Vrenčur 2005, 165). Na temelju pogodbe o odstopu terjatev v zavarovanje preidejo na faktor s trenutkom njihovega nastanka vse terjatve, ki jih je do dneva sklenitve te pogodbe oz. jih bo od dneva sklenitve navedene pogodbe dalje komitent pridobil do svojih poslovnih partnerjev (Uradni list 2017b).

Pomanjkljivost pogodbe o odstopu terjatev v zavarovanje lahko nastopi, ko upnik iste terjatve odstopi več prevzemnikom. Tretji odstavek 207. člena SPZ govori ravno o tem, in sicer določa, da v primeru večkratnega odstopa iste terjatve v zavarovanje pridobi terjatev tisti, ki mu je bila terjatev prvemu odstopljena. Iz navedenega sledi, da je za faktorja boljše, da se globalno fiduciarno cesijo sklene v notarskem zapisu, ki faktorju predstavlja večjo varnost, saj je v primeru stečaja upnika poplačan kot ločitveni upnik (Tratnik 2006, 270).

4.5.6 Zavarovanje z zastavno pravico

Zastavna pravica je pravica zastavnega upnika, da se zaradi neplačila zavarovane terjatve ob njeni zapadlosti na osnovi zastave poplača skupaj z obrestmi in stroški iz vrednosti zavarovalnega predmeta pred vsemi drugimi upniki zastavitelja. Pri zastavnem razmerju nastopata dve stranki, in sicer zastavni upnik in zastavitelj. Predmet zavarovanja z zastavno pravico so lahko (Zakonodaja.com 2020):

- stvari,
- pravice in
- vrednostni papirji, če je mogoče z njimi razpolagati in če imajo premoženjsko vrednost.

Za predmete zavarovanja z zastavno pravico se najpogosteje uporabljajo denarna sredstva, nepremičnine (hipoteka), premičnine, terjatve, vrednostni papirji in poslovni deleži (Eichmeier in Oplotnik 2013, 36).

Za faktoring družbo zavarovanje z zastavno pravico predstavlja kakovosten instrument za obvladovanje kreditnega tveganja. Pri tej obliki zavarovanja naložb je ključnega pomena, da se pravilno ugotovi vrednosti (dejanska in tržna vrednost sta lahko iz več razlogov različni)

zastavljene stvari ali pravice in hkrati prouči možnost njene unovčljivosti (lokacija ali druge lastnosti) (Eichmeier in Oplotnik 2013, 36).

4.5.7 Zavarovanje s poroštvom

Zavarovanje s poroštvom nastane na osnovi sklenjene pogodbe med porokom in upnikom, s katero da porok upniku zavezo, da bo v primeru neplačila od pogodbenega dolžnika namesto njega poravnal neplačano obveznost. Zavarovanje s poroštvom predstavlja za upnika dodatno varnost, saj je poleg dolžnika k izpolnitvi obveznosti pogojno (v primeru neplačila od dolžnika) zavezan tudi porok, ki odgovarja za izpolnitev tuje, to je dolžnikove obveznosti (IUS-INFO 2016).

Poroštvo običajno dajejo povezane osebe, ki imajo interes za sklenitev glavnega posla: matična družba na primer jamči za izpolnitev obveznosti hčerinske družbe ali družbeniki in poslovodje družbe z omejeno odgovornostjo z osebnim premoženjem jamčijo za izpolnitev obveznosti te družbe. Zaveza poroka zagotavlja, da si bodo osebe, ki lahko vplivajo na poslovanje dolžnika, tudi osebno prizadevale za njegovo pravilno izpolnitev obveznosti iz glavne pogodbe (IUS-INFO 2016).

Za faktoring družbo je pomembno pravilo, da pred realizacijo posla ugotovi kakovost in okvirno vrednost poroštvu (Eichmeier in Oplotnik 2013, 36). Ko poroštvo prejme od hčerinske ali druge družbe, naredi bonitetno analizo poroka. Podobno v primeru, ko da poroštvo družbenik ali poslovodja družbe, da ima ta določeno premoženje, ki je v primeru škodnega dogodka unovčljivo.

5 RAZISKAVA OBVLADOVANJA KREDITNIH TVEGANJ V SLOVENSКИH FAKTORING DRUŽBAH

Z raziskavo obvladovanja kreditnih tveganj v slovenskih faktoring družbah smo želeli ugotoviti, ali faktoring družbe iz nebančnega sektorja učinkovito obvladujejo kreditna tveganja.

Kot smo navedli že v teoretičnem delu magistrske naloge, je obvladovanje kreditnih tveganj v faktoring družbah ključnega pomena za njihovo dobro, uspešno in dolgoročno poslovanje. Zaradi tega nas zanima, kako druge faktoring družbe iz nebančnega sektorja obvladujejo kreditna tveganja, in to primerjali s proučevano družbo. Polstrukturiran intervju nam je omogočil vpogled v sistem obvladovanja kreditnih tveganj več faktoring družb iz nebančnega sektorja in njegovo proučitev.

Z individualnim osebnim intervjujem smo želeli ugotoviti, kako faktoring družbe iz nebančnega sektorja obvladujejo tveganja v svojih družbah, kakšen je njihov model obvladovanja tveganj, s kakšnimi primeri in s kakšno problematiko se srečujejo, rešitve idr. Hkrati smo želeli pridobiti tudi informacije o tem, katere ukrepe za obvladovanje tveganj so v trenutni gospodarski situaciji (razširitvi novega koronavirusa) družbe najprej sprejele za ublažitev situacije glede na postavljen sistem obvladovanja kreditnih tveganj.

Intervjuvance smo izbrali na osnovi večletnega poslovanja in analize njihovih finančnih podatkov. Z analizo navedenega smo jih izbrali nekaj, za katere smo ocenili, da dobro upravljajo kreditna tveganja, kajti v več opazovanih letih nismo zaznali večjih odpisov vrednosti zaradi slabih škodnih dogodkov. Vodilo nam je bilo, da so intervjuvanci podjetja z dobro postavljenim sistemom obvladovanja kreditnih tveganj, kajti od njih se lahko kaj naučimo, uporabimo, dobimo novo idejo, odpravimo pomanjkljivosti oziroma zaznamo prednosti lastnih sistemov obvladovanja kreditnih tveganj.

Načrt je bil, da naredimo intervju s predstavniki vsaj petih slovenskih faktoring družb iz nebančnega sektorja, vendar so se v teh težkih časih odzvali zgolj trije, ki so bili pripravljene delno razkriti obvladovanje kreditnih tveganj v svojih družbah. Nekoliko slabše sodelovanje intervjuvancev lahko pripišemo dejstvu, da obravnavano področje smatrajo kot poslovno skrivnost, ki jim predstavlja tudi konkurenčno prednost. Zaradi navedenega so intervjuvanci pogosto na zastavljeno vprašanje odgovorili zgolj s splošnim odgovorom in niso želeli razkriti podrobnosti. Zaradi zagotavljanja anonimnosti smo udeležence raziskave označili z oznakami družba A, družba B in družba C.

Intervjuvancem smo pripravili naslednja vprašanja:

- Kako obvladujete kreditna tveganja v vaši družbi? Lahko kaj izpostavite kot ključno pri obvladovanju kreditnih tveganj v vaši družbi? katerim nefinančnim podatkom poleg finančnih posvečate največ pozornosti na tem področju?

- Katere instrumente za obvladovanje kreditnih tveganj najpogosteje uporabljate pri vaših naložbah? Ta velikokrat tudi unovčite ali vam v glavnini predstavljajo le sekundarni vir poplačila naložbe?
- Izrednega pomena pri obvladovanju kreditnih tveganj je tudi dober pretok znanja, podatkov in informacij. Kako imate organizirano sodelovanje in komunikacijo med vašimi zaposlenimi?
- Na kakšen način imate urejeno spremljavo komitentov, naložb in zamud? Kakšen pomen dajete oddelku spremljave? Katere smernice za spremljavo komitentov in sistem zgodnjih opozoril za povečano kreditno tveganje imate postavljene?
- Katere ukrepe za zagotavljanje poravnave obveznosti in izterjave dolga izvajate? Kako imate znotraj družbe to organizirano in razdeljene odgovornosti? Imate postavljena interna pravila za ukrepanje v določenih situacijah?
- Kakšen pomen dajete dobro postavljenemu informacijskemu sistemu? Ali vam ta predstavlja dobro podlago za učinkovito izvajanje procesov na vseh ravneh? Bi na tem področju kaj spremenili/nadgradili?
- Kako se je vaš sistem obvladovanja kreditnih tveganj izkazal v času, povezanem z epidemijo novega koronavirusa? Kako je epidemija novega koronavirusa spremenila obvladovanje kreditnih tveganj v vaši družbi? Kakšne ukrepe za ublažitev negativnih posledic, povezanih z epidemijo koronavirusa, je družba sprejela na področju obvladovanja kreditnih tveganj?
- Katere pomanjkljivosti so se pokazale v tem obdobju? So te mogoče povzročile, da so se pri določenih komitentih pojavile zamude, mogoče celo škodni primeri? Posledice?
- Če za konec ocenite vaš sistem obvladovanja kreditnih tveganj, ali lahko rečete, da se ta obnese v vseh gospodarskih situacijah in se je v tem negotovem obdobju izkazal za učinkovitega?
- Imate mogoče kakšen predlog, kako bi lahko vaš sistem obvladovanja kreditnih tveganj izboljšali/spremenili/nadgradili, da bi bil ta še boljši in učinkovitejši ter s tem čim bolj zmanjšal količino slabih naložb v portfelju?

5.1 Metode pridobivanja in zbiranja podatkov

V intervju je vključenih 10 vprašanj. Zasnova intervjuja je narejena glede na teoretična izhodišča, ki jih obravnavamo v magistrski nalogi in se nanašajo na pomen obvladovanja kreditnih tveganj v factoring družbah iz nebančnega sektorja. Hkrati se nam je glede na trenutno krizo, ki jo je povzročil novi koronavirus, zdelo pomembno v intervju vključiti tudi vprašanja, vezana na sprejete ukrepe na področju obvladovanja kreditnih tveganj v tem obdobju.

Intervjuvancem so bila vnaprej sporočena tema in okvirna vprašanja, intervju je potekal v obliki pogovora z vsako vodilno osebo factoring družbe posebej. Intervjuvancem smo že pred intervjujem glede na občutljivo temo zagotovili, da je anonimnost zagotovljena.

Raziskavo smo izvedli na osnovi polstrukturiranega intervjuja, ki nam je omogočil uporabo vprašanj odprtega tipa, kjer intervjuvanec odgovarja v obliki pripovedi, in se nam je zaradi tega zdel primeren za našo raziskavo (Termania 2021).

Ker gre v vseh primerih za podjetja, kjer nimajo ločenega oddelka za ocenjevanje tveganj, smo intervjuje opravili z vodstvom družbe (direktorji), ki je pri procesu obvladovanja kreditnega tveganja vsakodnevno aktivno in neposredno vključeno in ima vlogo odločevalca. Ocenili smo, da nam ti lahko dajo največ koristnih informacij, ki smo jih potrebovali za našo raziskavo.

Z intervjuvanci smo se najprej telefonsko povezali in se glede na situacijo z omejitvami, povezanimi z novim koronavirusom, dogovorili za izvedbo intervjuja prek Zooma in takoj tudi določili termin intervjuja. Intervjuje smo opravili v drugi polovici januarja in prvi polovici februarja 2021 v dopoldanskem času. Z intervjuvanci smo se predhodno poskušali dogovoriti za zvočno snemanje intervjuja, vendar so vsi to zaradi občutljivosti teme in izvajanja intervjuja na daljavo zavrnil. Dogovorili smo se, da si bomo vse pogovore zapisovali in analizo naredili na osnovi proučitve zapisov. Intervjuji so trajali v povprečju 60 minut, z njimi smo zaključili, ko smo pridobili odgovore na vsa zastavljena vprašanja. Sledila je analiza pridobljenih odgovorov intervjuvancev.

5.2 Analiza pridobljenih podatkov

Namen intervjuja je bil raziskati pomembnost obvladovanja kreditnega tveganja v factoring družbah iz nebančnega sektorja. Z analizo intervjujev smo s pomočjo teoretičnih izhodišč interpretirali učinkovitost obvladovanja kreditnih tveganj v factoring družbah iz nebančnega sektorja.

Informacije, pridobljene s polstrukturiranim intervjujem, smo obdelali in analizirali.

Prvo raziskovalno vprašanje se je glasilo.

»Kako obvladujete kreditna tveganja v vaši družbi? Lahko kaj izpostavite kot ključno pri obvladovanju kreditnih tveganj v vaši družbi? Katerim nefinančnim podatkom poleg finančnih posvečate največ pozornosti na tem področju?«

Vsi intervjuvanci so bili pri odgovoru enotni, da se najmanj enkrat letno preveri boniteta posameznega komitenta. V takih turbulentnih obdobjih, kot je npr. tudi to, povezano z novim koronavirusom, ko so se gospodarske razmere naglo poslabšale, pa še pogosteje. Vsakega

komitenta še bolj pozorno spremljajo in preverjajo vse morebitne negativne informacije (poslabšanje medletnih finančnih podatkov, blokade računa, zamude, izterjave, negativne informacije v medijih idr.) ter natančno spremljajo plačilno disciplino dolžnikov. Vsi intervjuvanci so tudi izpostavili in jim je ključno, da za naložbe pridobijo čim več kakovostnih zavarovanj. Predstavniki podjetja A je izpostavil, da med nefinančnimi podatki spremljajo predvsem povprečni znesek fakture, dinamiko dobav in vrednost dobropisov. Predstavniki podjetja B je med za njih najpomembnejše nefinančne podatke, ki jih spremljajo, izpostavil spremljanje blokad na poslovnih računih komitentov, tožb v teku, morebitno zastavo premoženja (zemljiškoknjižni izpisek in portal Ajpes), lastništvo, pretekle izkušnje s komitenti in druge informacije s trga (članki, delo s konkurenco idr.). Predstavniki podjetja C je izpostavil, da pri nefinančnih podatkih največjo pozornosti posvečajo spremljanju morebitnih sprememb v plačilni disciplini dolžnikov, velik poudarek pa dajejo tudi dobremu poznavanju komitentov in njihovemu poslovanju.

Drugo raziskovalno vprašanje se je glasilo.

»Katere instrumente za obvladovanje kreditnih tveganj najpogosteje uporabljate pri vaših naložbah? Ta velikokrat tudi unovčite ali vam v glavnini predstavljajo le sekundarni vir poplačila naložbe?«

Pri tem vprašanju so vsi odgovorili, da kot instrument za obvladovanje kreditnih tveganj najpogosteje uporabljajo zavarovanje terjatev pri kreditni zavarovalnici, kjer imajo vsi terjatve zavarovane, in sicer dva od njih pri slovenski kreditni zavarovalnici in eden pri tuji kreditni zavarovalnici. Kot pomembno pri tem so vsi izpostavili upoštevanje določil iz kreditnih pogodb (prijava faktur, ustavitve dobav idr.). Med drugimi instrumenti, ki jih je izpostavil predstavnik podjetja A in jih najpogosteje uporabljajo v njihovi družbi, so menice in izvršnice. Predstavniki podjetja B je izpostavil menice. Predstavniki podjetja C pa je navedel, da imajo instrumente zavarovanja določene glede na vrsto naložbe, in sicer pri poslih faktoringa z regresno pravico je najpogostejši instrument za obvladovanje tveganj izvršnica ter fiduciarna cesija. Pri faktoringu brez regresne pravice in drugih oblikah naložb, ki jih imajo v ponudbi, pa poleg navedenega uporabljajo še osebna poroštva, poroštva povezanih podjetij, izvršnice in zastavo nepremičnin. V preteklosti so uporabljali tudi zastavo zalog in opreme, a se je v praksi to izkazalo za neučinkovito zavarovanje.

Vsem je skupno, da jim instrumenti zavarovanja predstavljajo sekundarni vir poplačila naložbe. Predstavniki podjetja C je navedbo celo podkrepil s podatkom, da pri njih povprečna zamuda naložb znaša v povprečju 14 dni od pogodbeno dogovorjene valute plačila, tako da nimajo velikokrat potrebe po unovčevanju zavarovanj.

Tretje raziskovalno vprašanje se je glasilo.

»Izrednega pomena pri obvladovanju kreditnih tveganj je tudi dober pretok znanja, podatkov in informacij. Kako imate organizirano sodelovanje in komunikacijo med vašimi zaposlenimi?«

Vsi so enotni, da je dober pretok znanja, podatkov in informacij ključen ter izrednega pomena za dobro obvladovanje kreditnih tveganj v družbi. Predstavniki podjetja A je izpostavil, da imajo pri njih redne tedenske sestanke, na katerih izmenjujejo pomembne informacije in se posvetujejo glede posameznih, bolj zahtevnih primerov naložb. Na sestanku delijo med seboj tudi informacije »dobrih praks«, te se nanašajo tako na tehnike kot tudi na področja trženja, izmenjujejo informacije o potencialnih poslih in poročajo o ugotovitvah, ki so jih opazili na trgu, terenu idr. Predstavniki podjetja B je povzel, da pri njih do drugih oblik izmenjave in deljenja informacij razen glede poslov in strank ne prihaja. Predstavniki podjetja C pa je povedal, da imajo zaposleni redne tedenske sestanke vsi skupaj ter vsaj enkrat na mesec tudi individualne z vsakim tržnikom ločeno glede aktualnega dogajanja pri posameznih poslih. Imajo tudi vzpostavljene aplikacije, kjer lahko vsi spremljajo aktivnosti s komitenti. V času epidemije novega koronavirusa, ko so vzpostavili delo od doma, so s postavljenimi komunikacijo nadaljevali z isto intenzivnostjo, vendar prek aplikacije Teamviewer.

Četrto raziskovalno vprašanje se je glasilo.

»Na kakšen način imate urejeno spremljavo komitentov, naložb in zamud? Kakšen pomen dajete oddelku spremljave? Katere smernice za spremljavo komitentov in sistem zgodnjih opozoril za povečano kreditno tveganje imate postavljene?«

Skupno vsem intervjuvancem je, da imajo skrbno postavljena interna pravila in smernice za spremljavo komitentov, naložb in zamud. Tem pravilom sledijo skrbniki strank, pa tudi spremljavo in jim dajejo velik pomen ter jim sledijo in jih upoštevajo. Predstavniki podjetja A pove, da imajo pri njih vzpostavljen sistem monitoringa, na osnovi katerega skrbnik dobi obvestilo v primeru negativnega dogodka za posameznega komitenta. Skrbnik dobi obvestilo v primeru, da stranka prekorači določeno število dni zamud s plačilom, je v izterjavi ali insolvenčnem postopku oziroma je dobila blokado ali rezervacijo na poslovnem računu. Za spremljavo strank skrbi skrbnik stranke, ki mora v primeru zaznanih negativnih dogodkov ustrezno in skladno z internimi pravili ukrepati, oddelek spremljave pri tem nima vloge. Predstavniki podjetja B pove, da jim spremljevalna služba pripravlja tedenska poročila o odprtih terjatvah in zamudah. Spremljavi dajejo velik poudarek in so mnenja, da je škoda pri operativnih tveganjih (npr. ponarejena faktura, idr.) večja, kot je verjetnost stečaja ali prisilne poravnave kupca. Predstavniki podjetja C pove, da pri njih spremljavo komitentov, naložb in zamud poteka prek internega razvitega informacijskega sistema. Glede komitentov dnevno sledijo informacijam prek portala Gvin ter medijev in so pozorni na informacije, kot so na primer blokade poslovnih računov, novi naroki ter opozorila glede davčnega neplačila idr. V

primeru zaznave morebitnega negativnega dogodka je skrbnik strank odgovoren, da pri komitentu preveri razlog in možnost sanacije zaznanega dogodka.

Peto raziskovalno vprašanje se je glasilo.

»Katere ukrepe za zagotavljanje poravnave obveznosti in izterjave dolga izvajate? Kako imate znotraj družbe to organizirano in razdeljene odgovornosti? Imate postavljena interna pravila za ukrepanje v določenih situacijah?«

Vsi povedo, da morajo biti v primeru nastanka zamud pri izterjavi tolerantni in preiščljeno ukrepati. Izpostavili so tudi pomembnost, da se v prvi vrsti poskrbi za ohranitev dobrega poslovnega odnosa med vsemi udeleženci pri naložbi, predvsem pa med odstopnikom in njegovim kupcem, ter da to razmerje ni zaradi nepravilnega in mogoče preveč agresivnega nastopa faktorja pri izterjavi ogroženo. Predstavniki podjetja A pove, da pri njih v primeru zaznave zamude s plačilom skrbnik takoj kontaktira dolžnika in ga pozove k izvedbi plačila. Odgovornost za izterjavo je na skrbniku ob pomoči in koordinaciji z vodjo trženja. V primeru daljših zamud kontaktirajo dolžnika, kjer ugotavljajo razloge za zamudo ter se poskušajo dogovoriti glede plačila, dopuščajo tudi delna plačila. Ko naletijo na dolžnikovo neodzivnost, se zamude daljšajo oziroma plačila pritekajo z zamudo, začnejo z aktivno izterjavo. To pomeni, da začnejo z unovčevanjem zavarovanj, kot so menice, obveščanje dolžnikovih dolžnikov na osnovi fiduciarne cesije, v nadaljevanju aktivirajo pravno pomoč, v primeru faktoringa z regresno pravico obvestijo tudi odstopnika terjatev in ga pozovejo k plačilu obveznosti na osnovi regresnega zahtevka. Predstavniki podjetja B pove, da so njihova interna pravila pripravili in povzeli po smernicah mednarodne faktoring industrije, ki določajo postopke in ukrepe v primeru nastanka zamud. Določeno imajo, da v primeru zamud nad enim tednom dolžnike kontaktirajo, v primeru večjih zneskov pa jih pokličejo kakšen dan pred zapadlostjo. Sledijo opominjanje, obiski dolžnikov, odstopi terjatev dolžnika, unovčevanje inštrumentov zavarovanja (menice, hipoteke, poroštva idr.), sodni postopki idr. Odgovornosti glede posameznih ukrepov imajo razdeljene v okviru skrbništva nad komitenti. Predstavniki podjetja C pove, da se pri njih zamude plačil preverjajo dnevno. V internih pravilih imajo zapisano, da se nove dolžnike in naložbe večjih zneskov preveri pred zapadlostjo, sicer se v primeru zamude odziva v do dveh delovnih dneh (na to vplivajo tudi pretekle plačilne izkušnje s komitenti). Skrbnik strank po telefonu preveri stanje pri dolžniku, razlog zamude in kdaj bo plačilo. Hkrati tudi spremlja odprte posle in skrbi za izterjavo skladno z zahtevami njihove kreditne zavarovalnice, s katero imajo sklenjeno pogodbo o zavarovanju terjatev. Prek portala Gvin pa spremljajo tudi morebitne negativne dogodke pri svojih komitentih.

Šesto raziskovalno vprašanje se je glasilo.

»Kakšen pomen dajete dobro postavljenemu informacijskemu sistemu? Ali vam ta predstavlja dobro podlago za učinkovito izvajanje procesov na vseh ravneh? Bi na tem področju kaj spremenili/nadgradili?«

Vsi intervjuvanci so se strinjali, da je dobro postavljen informacijski sistem zelo pomemben za njihovo poslovanje, saj jim zagotavlja pomembno podlago za njihovo uspešno poslovanje in hkrati trdne temelje za obvladovanje kreditnega tveganja. Zagotavlja jim tudi izvajanje procesov in odobravanje naložb na več ravneh. V podjetju A informacijski sistem redno nadgrajujejo, kajti zavedajo se njegove pomembnosti. Trenutno stanje tega so ocenili kot zadovoljivo. Predstavniki podjetja B je povedal, da so v njihov informacijski sistem ob zavedanju, da je ključni segment za učinkovito izvajanje procesov na vseh ravneh njihovega poslovanja, skozi leta delovanja vložili veliko sredstev, energije in znanja ter ga s stalnimi nadgradnjami pripeljali na raven, ko ga lahko ocenijo kot dobro postavljenega, ter da služi svojemu namenu. Tudi predstavniki podjetja C informacijskemu sistemu pripisuje izreden pomen, kajti vsi njihovi poslovni procesi so dejansko povezani prek njega. S sistemom so zadovoljni in v kratkem ne predvidevajo kakšnih večjih nadgradenj. Imajo tudi zaposlenega enega informatika, ki skrbi, da vse poteka nemoteno.

Sedmo raziskovalno vprašanje se je glasilo.

»Kako se je vaš sistem obvladovanja kreditnih tveganj izkazal v času, povezanem z epidemijo novega koronavirusa? Kako je epidemija novega koronavirusa spremenila obvladovanje kreditnih tveganj v vaši družbi? Kakšne ukrepe za ublažitev negativnih posledic, povezanih z epidemijo koronavirusa, je družba sprejela na področju obvladovanja kreditnih tveganj?«

Vsi so že takoj ob razglasitvi epidemije v Sloveniji, to je v mesecu marcu 2020, prilagodili in zaostri kriterije za odobravanje naložb, pri katerih je bilo glavno vodilo upoštevanje možnosti poslabšanja poslovanja podjetij zaradi posledic zaustavitve gospodarstva. Dodatno pozornost so namenili spremljavi in analizi poslovanja komitentov, ki poslujejo v panogah, ki so bile zaradi epidemije najbolj prizadete. Predstavniki podjetja A pove, da se je njihov sistem obvladovanja kreditnih tveganj dobro izkazal, saj zaradi posledic, povezanih z epidemijo novega koronavirusa, niso utrpeli večjih škod. Komitente, pri katerih so oceniti, da je bilo njihovo poslovanje prizadeto zaradi posledic epidemije, so ponovno analizirali in nekaterim poslabšali bonitetno oceno. Ukrepi, ki so ga takoj sprejeli za ublažitev negativnih posledic, povezanih z epidemijo, je bil tudi povečanje zavarovanj. Predstavniki podjetja B pove, da so v času upadanja gospodarske aktivnosti (zniževanja BDP) in zavedanja, da se v takem obdobju v faktoring družbah zvišuje stopnja prevar, bili primorani biti pri obvladovanju kreditnih tveganj faktoring poslovanja na to še bolj pozorni. V času epidemije so tako še bolj celovito pristopili k obvladovanju kreditnih terjatev. V rednih stikih so bili tudi s kreditnimi zavarovalnicami, ki so začele zniževati limite zavarovalnega kritja. Predstavniki podjetja C

pove, da so jim na njihovi kreditni zavarovalnici, kjer imajo zavarovane terjatve, v letu 2020 znižali ali ukinili veliko število zavarovalnih limitov zaradi epidemije. Skladno s tem so tudi oni znižali limite izpostavljenosti do dolžnikov. Prav tako so zaradi nastalega povečanja kreditnih tveganj na trgu odstopnikom nekoliko zvišali cene, prilagodili obvladovanje kreditnih tveganj razmeram na trgu, začeli delati bolj selektivno in povečali zavarovanja na posameznih naložbah.

Osmo raziskovalno vprašanje se je glasilo.

»Katere pomanjkljivosti so se pokazale v tem obdobju? So te mogoče povzročile, da so se pri določenih komitentih pojavile zamude, mogoče celo škodni primeri? Posledice?«

Predstavniki podjetja A je povedal, da se je njihov sistem obvladovanja kreditnih tveganj izkazal za učinkovitega, kajti kljub pojavu manjših zamud niso zabeležili škodnih dogodkov. Predstavniki podjetja B je kot glavno pomanjkljivost izpostavil nepoznavanje učinka sprejetih državnih ukrepov na posamezne panoge, kar je botrovalo njihovim ukrepom na področju upravljanja s kreditnimi tveganji. Kljub temu ocenjujejo, da so sprejeli prave odločitve, tako da večjih posledic za poslovanje ne opažajo, pa tudi večjih škodnih dogodkov še ne beležijo. V podjetju C pomanjkljivosti v njihovem poslovnem modelu niso opazili. Zgodil se je kakšen reprogram, kjer so z obročnimi plačili uspešno zaprli obveznost. Večjih škodnih dogodkov ali dolgotrajnih posledic niso imeli. Vsem intervjuvancem pa je skupno to, da bodo vplivi obdobja, povezanega z epidemijo, še dolgo imeli posledice za poslovanje komitentov, kajti negotovost nekaterih dejavnosti in panog je še vedno odvisna od sprejetih ukrepov in pomoči države. Vsi si tudi zastavljajo isto vprašanje, ki je ključno pri nadaljnjem obvladovanju kreditnih tveganj: Kaj bo z določenimi komitenti, ko se bodo zaključili državni intervencijski ukrepi za zaježitev nadaljnega širjenja virusa in ukrepi za zagotavljanje likvidnosti v gospodarstvu, ter kakšen vpliv bo to imelo na celotno slovensko gospodarstvo?

Deveto raziskovalno vprašanje se je glasilo.

»Če za konec ocenite vaš sistem obvladovanja kreditnih tveganj, ali lahko rečete, da se ta obnese v vseh gospodarskih situacijah in se je v tem negotovem obdobju izkazal za učinkovitega?«

Vsi intervjuvanci so svoj sistem obvladovanja kreditnih tveganj ocenili kot sistem, ki dobro deluje in se je izkazal za učinkovitega. Vse to so utemeljili s tem, da v obdobju, povezanem z epidemijo novega koronavirusa, niso utrpeli škodnih dogodkov. Še vedno pa dopuščajo možnost, da se da še kaj na sistemu narediti, da se ga lahko še izboljša in pripelje do optimalnosti.

Deseto raziskovalno vprašanje se je glasilo.

»Imate mogoče kakšen predlog, kako bi lahko vaš sistem obvladovanja kreditnih tveganj izboljšali/spremenili/nadgradili, da bi bil še boljši in učinkovitejši ter s tem čim bolj zmanjšal količino slabih naložb v portfelju?«

Predstavniki podjetja A je izpostavil še večjo avtomatizacijo sistema obveščanja in ukrepanja v primeru negativnih informacij, ki bi zmanjšala možnost napak (npr. da zaposleni spregleda pomembno informacijo). Kot pomembno je izpostavil tudi stalno izobraževanje zaposlenih na področju analize finančnih podatkov in obvladovanja kreditnih tveganj. Predstavniki podjetja B je izpostavil, da imajo malo slabih naložb v portfelju in da se še te poplačujejo. Meni pa, da bi sistem vsekakor lahko še izboljšali in bodo to v prihodnje tudi storili. Izpostavil je tudi, da je stopnja poslovnih prevar oziroma kraj poslovnih identitet sedaj bistveno večji kot v času gospodarske rasti. Nekaj prevar so utrpeli tudi slovenski izvozniki. Zaradi tega se striktno držijo interno postavljenega pravila, da je preverba obstoja in višine terjatve pri dolžniku ključnega pomena za zmanjšanje slabih naložb v portfelju družbe. Predstavniki podjetja C pove, da se rezultati trenutnega sistema kažejo v izjemno nizkem številu slabih naložb v portfelju, zato s tega vidika ne vidijo dodatnih možnosti za izboljšave v smislu zniževanja količine slabih naložb.

5.3 Ugotovitve empirične raziskave o obvladovanju kreditnih tveganj v slovenskih faktoring družbah iz nebančnega sektorja

Na osnovi pridobljenih intervjujev ugotavljamo, da so vse družbe zadovoljne s trenutnim načinom obvladovanja kreditnih tveganj, v internih pravilih imajo postavljena jasna pravila in postopke za njihovo upravljanje ter jim sledijo.

Enako ugotavljamo, da se vsi zelo dobro zavedajo dejstva, da je za dobro poslovanje in dolgoročno poslovanje družbe izrednega pomena ustrezno obvladovanje vseh tveganj v družbi, še posebej pa obvladovanje kreditnih tveganj, ki so jim, kot smo že ugotovili v teoretičnem delu naloge, najbolj izpostavljeni. Temu področju zato tudi posvečajo veliko energije in znanja, kajti tveganja je treba ustrezno prepoznati, oceniti, analizirati in na koncu obvladati. Za realizacijo zastavljenega pa je pomembno, da imajo postavljen dober informacijski sistem, ki jim omogoči učinkovito izvajanje obvladovanja kreditnih tveganj z ustreznimi podatki, evidencami idr.

Če strnemo raziskavo v celoto, lahko zaključimo, da intervjuvane družbe učinkovito obvladujejo kreditna tveganja. Navedbo lahko podkrepimo z njihovimi odgovori v intervjuju, ki nakazujejo, da so v času nepredvidene gospodarske krize ob pojavu epidemije novega koronavirusa, ki je ni nihče pričakoval, vsa izšla skoraj brez škodnega rezultata. To je zelo spodbudno in potrjuje zavedanje intervjuvanih družb o pomembnosti dobrega obvladovanja

kreditnih tveganj v vseh obdobjih poslovanja. To pomeni tako v obdobju gospodarske rasti kot tudi v obdobju gospodarskih kriz.

6 OBVLADOVANJE KREDITNEGA TVEGANJA V FAKTORING DRUŽBI ODKUPI, D. O. O.

V poglavju 4 magistrske naloge smo predstavili najpomembnejša tveganja, s katerimi se faktoring družbe srečujejo pri svojem poslovanju, in hkrati opredelili, katere instrumente za obvladovanje tveganj najpogosteje uporabljajo.

Vsaka faktoring družba stremi k temu, da postavi optimalen proces obvladovanja tveganj, pri čemer se mora vedno zavedati spremljajočih se razmer na trgu in izzivov, s katerimi se srečuje oziroma se bo še srečala pri svojem poslovanju.

Povzamemo lahko, da je skrbno obvladovanje tveganj, še posebno obvladovanje kreditnih tveganj, ključno za uspešno in dolgoročno poslovanje faktoring družb.

V nadaljevanju magistrske naloge predstavljamo družbo Odkupi, d. o. o., njene smernice in načela delovanja, pojasnimo, na kakšen način družba izvaja proces obvladovanja kreditnega tveganja, ter katere ukrepe za zagotavljanje poravnave obveznosti in izterjave izvaja. Pojasnimo tudi pomembnost dobrega informacijskega sistema kot podlage za dobro izvajanje procesov na vseh ravneh. Zaradi pojava povečane negotovosti poslovanja kot posledice epidemije novega koronavirusa predstavljamo tudi, katere ukrepe za ublažitev negativnih posledic poslovanja je družba sprejela na področju obvladovanja kreditnih tveganj.

Na željo predstavljene faktoring družbe, katere proces obvladovanja kreditnega tveganja obravnavamo ter pri tem uporabljamo njene interne vire, ne navajamo njenega pravega imena. Hkrati v nalogi ne navajamo nobenih drugih podatkov, ki bi razkrili identiteto družbe.

6.1 Predstavitev družbe

Družba Odkupi, d. o. o., je ena izmed nebančnih faktoring družb na slovenskem trgu, ki je v zasebni lasti in specializirana na področju odkupa terjatev oziroma faktoringa.

Družba na trgu deluje že daljše obdobje in je v času delovanja šla čez veliko gospodarskih ciklov od gospodarske rasti in zaostrenih gospodarskih razmer, sedaj pa se tako kot vsa podjetja sooča s popolnoma novo situacijo. To je obdobje, ki ga zaznamuje povečana negotovost zaradi epidemije novega koronavirusa.

Poslovno okolje se je v obdobju novega koronavirusa izredno poslabšalo, kar je posledično povečalo tveganje za nastanek izgube zaradi neizpolnitve obveznosti dolžnikov do družbe. Obdobje je že in še bo prineslo večje število stečajev in prisilnih poravnav gospodarskih družb iz različnih panog (Umar 2020d, 1). Vse to dogajanje in nepredvidljivo prihodnje obdobje je izredno vplivalo tudi na poslovanje družbe Odkupi, d. o. o. (Odkupi 2020), ki je še

okrepila aktivnosti na področju obvladovanja kreditnih tveganj s sprejetjem dodatnih ukrepov na tem področju.

6.2 Smernice in načela delovanja družbe

Družba Odkupi, d. o. o. (Odkupi 2015a), se pri svojem delovanju zaveda dejstva, da njeno uspešno in dolgoročno poslovanje ni odvisno le od strokovnosti in prijaznosti zaposlenih, kakovostne in raznolike palete storitev, ki jih ponuja podjetjem, oziroma konkurenčnega položaja, ki ga je dosegla na trgu. Vse naštetu je pomembno, vendar je ključ za doseg navedenega odvisen od tega, ali bo dolžnik svojo obveznost poravnal na dan in v skladu s pogodbo dogovorjenim obsegom, kar predstavlja njeno kreditno tveganje.

Družba je zato že na začetku svojega delovanja postavila jasne smernice in načela delovanja, po katerih deluje ter upravlja in obvladuje kreditna tveganja. Te smernice in načela je opredelila v internih gradivih (Odkupi 2015a). Poleg tega je postavila tudi jasna pravila in postopke, ki jim sledi. To zajema vse od prodajnih postopkov, obravnave naložb in spremljave naložb do poplačila z vsemi obrestmi in stroški ter morebitno izterjavo.

Kot večina družb tudi družba Odkupi, d. o. o. (Odkupi 2015a), pri svojem poslovanju išče ustrezno razmerje med še sprejemljivim tveganjem in temu ustreznimi donosi. Za realizacijo navedenega pa družba spoštuje naslednja načela delovanja:

- *Načelo varnosti* – z izbiro komitentov (odstopnikov in dolžnikov), vrsto poslov in skrbno ter kakovostno izbiro instrumentov za obvladovanje tveganj stremi k čim večji varnosti svojih naložb in posledično k zmanjšanju kreditnega tveganja. Z upoštevanjem navedenega načela si zagotovi, da bodo komitenti svoje obveznosti poravnali v pogodbeno dogovorjenem roku in znesku.
- *Načelo odobravanja naložb* – družba sledi zakonsko določenim predpisom, politikam oziroma delovnim navodilom na področju svojega delovanja. Ne financira dejavnosti in naložb, kjer obstaja sum na kršitve veljavnega pravnega, davčnega ali drugega predpisa. V celoti spoštuje vse zakonske predpise na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma (ZPPDFT-1).
- *Načelo donosnosti* – naložbe upravlja na način, da ji bodo le te prinesle čim večji dobiček (prihodki morajo biti večji od izdatkov).
- *Načelo varovanja ugleda družbe* – pri opravljanju svojih nalog si vodstvo in zaposleni prizadevajo, da ravnajo v skladu s skupnimi vrednotami, načeli in pravili, ki so določena v internih gradivih, spoštujejo veljavne predpise in pogodbe, sklenjene s strankami.

6.3 Proces obvladovanja kreditnega tveganja

Družba Odkupi, d. o. o., ima po smernicah Sklepa o upravljanju kreditnega tveganja v bankah in hranilnicah izoblikovana in v internih gradivih opredeljena temeljna pravila obvladovanja

vseh tveganj. Poseben poudarek v gradivih je dan pravilom o obvladovanju kreditnih tveganj, saj je družba temu tveganju najbolj izpostavljena. V nadaljevanju naloge zato največ pozornosti posvečamo kreditnim tveganjem. Družba ima za to, da se postavljena pravila izvajajo pravilno in kakovostno, v internih gradivih jasno opredeljeno organizacijsko strukturo in procese z natančno definiranimi odgovornostmi (Odkupi 2015a).

V družbi Odkupi, d. o. o. (Odkupi 2015b), je proces obvladovanja kreditnega tveganja pripravila uprava družbe, ki je za to tudi odgovorna. Vodstvo podjetja je odgovorno za postavitev temeljev za obvladovanje kreditnega tveganja na vseh ravneh podjetja. Zadolženo je za pridobitev zadostnega števila kadrov z ustreznim znanjem na delovnem mestu, ki ga zasedajo. Kadri na določenih delovnih mestih so odgovorni za naloge, ki jih izvajajo. To zajema vse od identifikacije komitentov, zbiranja ustreznih podatkov (finančnih in nefinančnih), ocenjevanja kreditnega tveganja, kontrole dokumentacije in ustreznosti zavarovanj do spremljave naložb, izvedbe izterjave idr. Struktura in organizacija posameznih funkcij na področju procesa upravljanja in obvladovanja kreditnega tveganja sta določeni v okviru internih gradiv podjetja.

Proces obvladovanja kreditnih tveganj se v družbi prične takoj po pridobljenem povpraševanju za naložbo (Odkupi 2015a).

Družba za izvedbo obvladovanja kreditnih tveganj (Odkupi 2015a):

- pridobi čim več informacij o komitentih, poslovodstvu, poslovanju komitentov,
- na osnovi bilance stanja in izkaza poslovnega izida pripravi kreditno analizo komitentov (dolžnikov in odstopnikov),
- izdelava in analizira različne finančne kazalce,
- izdelava analizo tržnih razmer,
- izdelava analizo in oceni dejavnosti, v katerih komitenti delujejo idr.

S pomočjo pridobljenih analiz družba določi (Odkupi 2015a):

- kakovost naložbe,
- višino limita za naložbo in
- izbere instrumente za obvladovanje kreditnih tveganj.

6.3.1 Merjenje kreditnega tveganja

Uprava družbe je v internih gradivih za odobritev naložb (Odkupi 2015a) postavila temelje za merjenje vseh dejavnikov kreditnega tveganja s ciljem zmanjšanja verjetnosti slabih naložb v portfelju družbe. Na kreditno tveganje vplivajo različni dejavniki, na katere so bili pri oblikovanju internih gradiv za odobritev naložb posebej pozorni. Z upoštevanjem internih gradiv mora tako družba z veliko odgovornostjo in skrbnostjo proučiti tako finančne kot tudi nefinančne dejavnike kreditnega tveganja komitentov (odstopnika in dolžnika). Pred

odobritvijo naložbe je ključnega pomena celotna analiza komitentov, ki zajema njihov skrben pregled in analizo (Odkupi 2016).

Interna gradiva družbe predpisujejo tudi splošna načela odobravanja naložb (Odkupi 2015a):

- ažurni podatki (finančni izkazi idr.), finančni kazalniki se morajo pripraviti z vso skrbnostjo;
- v primeru skupine je treba razkriti in smiselno pridobiti podatke za vse komitente v skupini, nujno pa za podjetja v večinski lasti obravnavanega komitenta ter konsolidirane podatke v primeru skupine podjetij. V primeru podružnice ali hčerinskega podjetja je nujno pridobiti bilance glavnega lastnika;
- v primeru zavarovanja s premičninami in nepremičninami morajo biti dostavljeni dokumenti o njihovih cenitvah in zemljiškoknjižni izpisek;
- za poroke veljajo vse zgoraj navedene zahteve;
- zgornje točke je treba smiselno upoštevati glede na velikost komitentov, njihovo statusno obliko, dejavnost in obseg povpraševanja po načelu strokovnega in odgovornega pristopa.

Hkrati ima družba sprejet tudi pravilnik o delovanju kreditnega odbora, v katerem so navedene jasne pristojnosti in odgovornosti glede odobravanja naložb. Kreditni odbor je štiričlanski, z odločitvijo glede odobritve naložbe se morajo strinjati vsi člani kreditnega odbora, v nasprotnem primeru se naložba ne odobri (Odkupi 2017).

Z upoštevanjem internih gradiv mora tako družba z veliko odgovornostjo in skrbnostjo proučiti kreditno sposobnost komitentov (dolžnikov in odstopnikov).

Podatki za bonitetno analizo komitenta

Družba pred odobritvijo vsake naložbe za določitev maksimalnega limita, izbiro ustreznih instrumentov za obvladovanje tveganj in določitev cene naložbe oceni in analizira finančne, nefinančne in druge pomembne podatke komitentov. Ti ji služijo za celovito oceno komitentove sposobnosti izpolnjevati obveznosti do družbe. Podatke zberejo od odstopnika ali od dolžnika, iz javno dostopnih virov, člankov oziroma se jih pridobi na drug način. Posebno pazljivost namenijo novim strankam, s katerimi še nimajo preteklih izkušenj. Družba ima v internih gradivih predpisan minimalni obseg informacij, ki jih je treba pridobiti od novih in obstoječih komitentov za ustrezno oceno kreditnega tveganja. Te vključijo v predlog za odobritev naložbe, ki se odobrava na kreditnem odboru (Odkupi 2014).

Ključni podatki za bonitetno analizo komitenta (Odkupi 2014):

- bilanca stanja in izkaz poslovnega izida najmanj za zadnji dve leti,
- med poslovnim letom tudi medletni finančni podatki za dve primerljivi obdobji,
- prihodnji poslovni načrti,
- glavni poslovni partnerji (dobavitelji in kupci) podjetja in delež poslovanja z njimi,

- dogovorjeni in dejanski plačilni roki pri največjih kupcih in dobaviteljih (kartica kupca in izpis odprtih postavk),
- kratkoročne in dolgoročne finančne obveznosti ter njihova zapadlost,
- dejavnost,
- velikost in starost,
- oblika organiziranosti komitenta glede na odgovornost oz. strukturo lastništva,
- dosedanje izkušnje družbe Odkupi, d. o. o., pri poslovanju s podjetjem,
- vrednost oz. premoženje podjetja in njegovih lastnikov,
- podatki o povezanih osebah, ki bi lahko imele vpliv na kreditno sposobnost komitenta,
- zanesljivost oz. kakovost proizvodov in storitev,
- značilnost ter položaj panoge in dosednji ter predvideni položaj komitenta na trgu,
- kapitalске, upravljaljske in druge povezave itd.

Poslovni skrbnik pridobi vse potrebne informacije o poslovanju komitentov in vso potrebno dokumentacijo za bonitetno oceno komitentov. Istočasno pripravi predpisane kazalnike o njihovem poslovanju za najmanj dve primerljivi obdobji (Odkupi 2015a). Med poslovnim letom ima družba v internih gradivih napisano (Odkupi 2014), da je treba poleg letnih izkazov obvezno pridobiti tudi njihove najnovejše medletne podatke. Ko se ti pridobijo, se dodatno izračunajo nekateri kazalniki, ki so pomembni za odločanje, in to vsaj za dve enaki obdobji.

Na osnovi vseh zbranih podatkov odgovorna oseba pripravi v internih gradivih določen predlog (Odkupi 2017) za odločevalce na kreditnem odboru, ki mora vsebovati vsaj spodaj napisane informacije:

- osnovni podatki o odstopniku,
- opis naložbe – vrsta, višina in namen povpraševanja, predvideno obdobje financiranja,
- predvidena zavarovanja – predvidena vrsta in vrednost zavarovanja,
- podatki o dolžniku in morebitni skupini dolžnika za potrebe analize poslovanja:
  - osnovni podatki – leto ustanovitve, dejavnost in število zaposlenih;
  - lastniška struktura in organigram skupine;
  - obrazložitev namena naložbe;
  - najpomembnejši kupci in dobavitelji (promet in izpostavljenost);
  - plačilna disciplina dolžnika pri poravnavi obveznosti;
  - rezervacije in blokade na poslovnih računih;
  - bilanca stanja in izkaz poslovnega izida za najmanj zadnji dve leti;
  - medletni finančni podatki (obvezno za 30. 6. in 30. 9.);
  - razkritje pomembnejših bilančnih postavk;
  - obseg poslovanja in trenutna odprta stanja dolžnika pri družbi Odkupi, d. o. o.;
  - ostali podatki, za katere se ocenjuje, da bodo pripomogli k boljši analizi poslovanja dolžnika.

Bonitetna analiza komitenta

Z bonitetno analizo komitentov želi družba dobiti čim več podatkov (Barle in Žunič 2000, 103):

- ali komitent pri svojem poslovanju ustvarja dobiček,
- ima stalne in razpršene kupce ter dobavitelje,
- položaj dejavnosti, v kateri je prisoten,
- ali se pojavljajo potrebe po financiranju v dejavnosti, v kateri je komitent prisoten,
- management podjetja – zaupanje in dosedanje izkušnje družbe pri poslovanju z njimi,
- ocena finančnih izkazov (bilanca stanja, izkaz poslovnega izida in izkaz denarnih tokov),
- valutna usklajenost terjatev in obveznosti idr.

Ker je družba Odkupi, d. o. o. (Odkupi 2014), manjša družba, nima izoblikovanega lastnega bonitetnega modela za razvrščanje komitentov kot na primer banke, ampak za bonitetno analizo komitenta koristi to storitev od različnih ponudnikov bonitetnih ocen v Sloveniji in tujini. Bonitetna podjetja so za družbo Odkupi, d. o. o., pomemben vir informacij, iz katerih črpa veliko informacij za nemoteno obvladovanje kreditnih tveganj.

Družba Odkupi, d. o. o. (Odkupi 2014), za analizo slovenskih komitentov v največji meri uporablja podatke, ki jih zagotavljata portala Gvin, ki je v lasti podjetja Bisnode, d. o. o., in Ajpes. Navedena portala družbi omogočata celovit vpogled v položaj komitentov na slovenskem trgu s podrobnimi finančnimi podatki, lastniškimi povezavami, podatki o vodstvu, nepremičninah, narokih, člankih v poslovnem tisku, blagovnih znamkah, poslovanju z državnimi institucijami, javnimi razpisi in prijavljenimi terjatvami idr. (Bisnode 2020a). Družba medletne finančne podatke in druge podatke, potrebne za bonitetno analizo, pridobiva neposredno od komitentov.

Bonitetna analiza komitentov se v družbi Odkupi, d. o. o. (Odkupi 2014), prične s pregledom in analizo vseh pridobljenih podatkov, ki jih pridobi skrbnik in v kreditnem predlogu pripravi za to odgovorna oseba.

Za določitev limitov in zavarovanj ter končne bonitetne ocene mora kreditni odbor na osnovi pridobljenih podatkov za vsakega komitenta oceniti najmanj naslednje dejavnike (Prvi faktor 2013):

- preteklo in prihodnjo sposobnost ustvarjanja denarnega toka za poplačilo obveznosti in za financiranje potrebnih naložb;
- finančno moč komitenta in verjetnost, da ga nepredvidene okoliščine privedejo v položaj, ko ne bo več sposoben poravnati svojih obveznosti;
- dobičkonosnost, predvsem iz osnovne dejavnosti;
- kakovost in pravočasnost podatkov o komitentu;

- oceno stopnje poslovnega vzvoda z oceno vpliva morebitnega znižanja povpraševanja na dobičkonosnost in denarni tok komitenta;
- finančno fleksibilnost komitenta, vključno z možnostjo pridobivanja finančnih virov na račun zadolževanja ali z izdajo lastniških vrednostnih papirjev;
- učinkovitost in stopnjo agresivnosti (oziroma konservativnosti) managementa in sposobnost za prilagajanje spremembam;
- položaj komitenta znotraj panoge in perspektivo.

Bonitetno analizo komitentov in njegov finančni položaj tako analizirajo s pomočjo analize bilance stanja in izkaza poslovnega izida ter izračunanih v internih gradivih določenih kazalnikov (Odkupi 2014).

Pri analizi komitenta posebno pozornost namenijo tudi nefinančnim podatkom, kot so: panožna umestitev, perspektivnost panoge, tržni položaj komitenta v panogi, kakovost vodstva, lastniške in strateške povezave, izkušnje družbe Odkupi, d. o. o., pri poslovanju s komitentom idr. Načeloma velja, da se morajo nefinančni podatki prej ali slej odraziti tudi v finančnih kazalnikih. Ker je ocenjevanje mehkih podatkov subjektivno pogojeno, jih vrednotijo z določeno mero previdnosti in zadržanosti (Odkupi 2014).

Pri bonitetni analizi komitentov pa kreditni odbor pozornost usmeri tudi na druge dejavnike, ki niso običajni in lahko naznanjajo morebitne poslovne težave. Izpostavili bi zlasti (Odkupi 2016):

- pogoste spremembe metod vrednotenja sredstev in netransparentnost poslovanja nasploh;
- pogoste organizacijske spremembe;
- nenadne spremembe v vodstvu in lastništvu;
- prehod na dejavnost, s katero komitent nima izkušenj oz. v preteklosti ni bila predmet poslovanja;
- spremembo naziva oziroma firme;
- obsežno pretakanje sredstev med člani skupine;
- neupoštevanje zakonodaje in poslovanje, ki ni v skladu z zakonskimi omejitvami.

Pri presojanju tveganosti poslovanja tudi nista zanemarljiva velikost in število let poslovanja komitenta.

Bonitetno analizo komitentov izdelajo in obravnavajo na kreditnem odboru (Odkupi 2015a):

- vsaj enkrat letno;
- vsakokrat, ko se zaznajo pomembnejše spremembe v poslovanju komitenta, ki imajo vpliv na kreditno tveganje;
- vpliv nepričakovanih sprememb, kot npr. novi koronavirus, ki ima velik vpliv na določene dejavnosti (npr. turizem, avtoprevozniki itd.);
- na zahtevo poslovnega skrbnika ali odgovorne osebe.

Bonitetno analizo naredijo za vse komitente oz. skupine povezanih oseb, s katerimi družba Odkupi, d. o. o., sklepa posle. Prav tako naredijo bonitetno analizo za druge osebe, vključene v poslovni proces (garante, poroke, avaliste, akceptante oziroma vse, ki jamčijo za obveznosti komitentov) (Odkupi 2014).

6.3.2 Določitev maksimalnega limita izpostavljenosti in potrebna zavarovanja naložbe

Rezultat bonitetne analize je odločitev kreditnega odbora, ki določi maksimalni limit izpostavljenosti in potrebna zavarovanja naložbe. Na koncu kreditnega predloga so informacija in podpisi prisotnih članic kreditnega odbora, ki so predlog odobrili, ter datum kreditnega odbora (Odkupi 2017).

Določitev maksimalnega limita izpostavljenosti.

Družba pri odločanju o maksimalnem limitu izpostavljenosti izhaja iz naslednjih podatkov (Odkupi 2017):

- ocena naložbe,
- dolžina financiranja,
- limit in drugi pogoji zavarovanja pri kreditni zavarovalnici,
- druga zavarovanja naložbe (menice, poročstva idr.),
- povprečna zamuda pri plačilih v preteklosti,
- blokade računov,
- subjektivna ocena tržnika in drugih zaposlenih v družbi Odkupi, d. o. o.,
- panoga in položaj v panogi.

Pri odobritvi višine limita je zelo pomembna vrsta faktoringa, ključna pa je ocena prihodnjih denarnih tokov. Upoštevati je treba tudi vrsto in kakovost zavarovanj.

Potrebna zavarovanja naložbe.

Družba Odkupi, d. o. o. (Odkupi 2016), ima v internem gradivu za obvladovanje tveganj opredeljena tudi pravila o zavarovanju naložb, ki jih odobrava komitentom. V njih je tudi zapisano, da se zavarovanja naložb uporabljajo izključno kot zaščita proti neplačilu v primeru, da bi se spremenile okoliščine, ki so bile znane ob odobritvi naložbe.

Med trajanjem naložbenega razmerja družba redno spremlja vrednost zavarovanja. Družba teži k zavarovanju naložb v njihovi celotni višini. Če dolžnik ne more predložiti zadostnega zavarovanja za zavarovanje celotne izpostavljenosti in poslovanje dolžnika to dovoljuje, je naložba lahko delno zavarovana. Realizacija naložbe se vedno izvede po ureditvi zavarovanj (Odkupi 2016).

Kreditni odbor družbe Odkupi, d. o. o. (Odkupi 2017), se na osnovi rezultatov analize podatkov o komitentih in zbranih informacij o možnih zavarovanjih odloči za ustrezen način

zavarovanja naložbe, prav tako mora po potrebi pridobiti informacije o kakovosti (tržni vrednosti, primernosti, ipd.).

Vrsta zavarovanja, ki ga bo od komitentov zahtevala družba Odkupi, d. o. o., je odvisna od več dejavnikov (Odkupi 2016):

- vrsta posla, ki se ga odobri odstopniku,
- ocena bonitetne analize,
- ročnost naložbe,
- pretekle izkušnje družbe z odstopnikom,
- kakovost zavarovanja itd.

Družba Odkupi, d. o. o., se lahko na osnovi zgoraj naštetih dejavnikov odloči za eno ali več oblik zavarovanja naložbe. Najpogostejše oblike zavarovanja, ki jih družba uporablja za zavarovanje svojih naložb, so opredeljene in opisane v poglavju 4.5.

6.3.3 Spremljava naložb

Z odobritvijo naložbe na kreditnem odboru se proces preverjanja komitentov ne konča, ampak se nadaljuje s skrbno in kakovostno spremljavo ter s tem z nadziranjem naložbe, s katero želi družba ugotoviti (Bobek 1992, 121):

- morebitno poslabšanje finančnega položaja komitentov, ki se lahko poslabša do te mere, da ne bodo sposobni izpolnjevati pogodbenih obveznosti v dogovorjenih zneskih in rokih;
- vrednost morebitnega zmanjšanja vrednosti danih zavarovanj: zaloge, premičnine, nepremičnine, terjatve idr.

Cilj spremljave naložb je vsekakor ugotoviti zgornje z razlogom hitrega in primernega odziva družbe v primeru morebitnega poslabšanja kakovosti naložbe napram prvotni bonitetni analizi, ki je bila narejena pred odobritvijo naložbe.

6.3.4 Pomembnost dobrega informacijskega sistema

Družba se zaveda pomembnosti dobrega informacijskega sistema, zato za svoje delovanje uporablja informacijski sistem, ki je plod lastnega (notranjega) razvoja njenih informatikov. Sistem so z leti poslovanja nadgrajevali in razvijali, vse skladno s potrebami družbe in v želji, da bi se njihovo poslovanje čim bolj olajšalo, avtomatiziralo idr. Osnovno vodilo jim je bila vzpostavitev takega informacijskega sistema, ki bo uporabnikom omogočal zagotavljanje in uporabo informacij, ki so potrebne za uspešno in učinkovito delovanje družbe (Odkupi 2015a).

To jih je vodilo k temu, da so zasnovali informacijski sistem, ki jim omogoča učinkovito izvajanje obvladovanja kreditnega tveganja. Informacijski sistem jim zagotavlja informacije,

ki jih potrebujejo pri vsakodnevnih procesih odločanja za obvladovanje kreditnega tveganja, spremljavo, izračunavanje celotne izpostavljenosti strank, zamud in zavarovanj. Med pomembnejše funkcije dobro postavljenega informacijskega sistema štejejo spremljavo kreditnega portfelja in njegovo analizo z vidika tveganja, pripravo različnih poročil o kreditnem tveganju vodstvu družbe ter zunanjim institucijam (Odkupi 2015a).

V družbi Odkupi d.o.o. (Odkupi 2015a) menijo, da imajo dobro zasnovan informacijski sistem, vendar pa ga še vedno nadgrajujejo in izboljšujejo, saj družba z optimiziranimi procesi poslovanja deluje bolje, kar ji omogoča tudi konkurenčno prednost.

6.4 Opozorilni signali poslabševanja poslovanja komitentov

Pozorno spremljanje opozorilnih signalov poslabšanja poslovanja komitentov družbi omogoča ustrezno in pravočasno ukrepanje v primeru njihove zaznave. Družba to doseže z redno in skrbno spremljavo komitentov, ki jih zasledi pri pregledu finančnih ter nefinančnih podatkov, drugih javno dostopnih podatkov, člankov idr. Najbolj pogosti opozorilni signali poslabšanja poslovanja komitentov, na katere so še posebej pozorni, so (Odkupi 2015a):

- negativne spremembe v postavkah bilance stanja in izkaza poslovnega izida (padeč prometa, dobička idr.),
- prekomerno povečevanje obsega obveznosti (finančnih in poslovnih),
- prekomerno podaljšanje oziroma neuskklajenost plačilnih rokov na terjatvah in obveznostih,
- velika odvisnost od enega ali majhnega števila kupcev oziroma dobaviteljev,
- povečan obseg prevrednotenih sredstev,
- zamude pri poravnavanju socialnih in zdravstvenih prispevkov zaposlenih (zamude pri oddaji REK-obrazca),
- zamude pri plačilih davčnih obveznosti,
- blokade in rezervacije na poslovnih računih,
- ne objavi ali zamudi z objavo javno dostopnih letnih finančnih izkazov,
- prehitra in preveč strma rast poslovanja podjetja,
- nejasna in hitro spreminjajoča se lastniška struktura podjetja,
- prelivanje sredstev med povezanimi podjetji,
- obsežne naložbe v nedonosna sredstva idr.

Ko družba zazna opozorilne signale poslabšanja poslovanja komitentov, takoj začne z aktivnostmi za znižanje kreditnega tveganja in ukrepi za zagotavljanje poravnave obveznosti ter izterjavo (Odkupi 2015a).

6.5 Ukrepi za zagotavljanje poravnave obveznosti in njihova izterjava

Cilja ukrepov za zagotavljanje poravnave obveznosti sta dva (JK Group 2020):

- dogovor z dolžnikom o poplačilu dolga in
- zagotavljanje plačila brez izterjave v prihodnje.

Za uspešno izterjavo dolga je primarno treba voditi podrobno evidenco o dolžnikih in terjatvah. Šele popoln pregled nad terjatvami daje podlago za njihovo uspešno izterjavo. Po zapadlosti terjatev so izrednega pomena priprave na izterjavo. Na tej stopnji je pomembno poznavanje premoženjskega stanja in drugih okoliščin dolžnika, ki vplivajo na plačilo dolga (JK Group 2020).

Vodilo družbe Odkupi, d. o. o., je, da je treba v primeru zamud dolžnika ukrepati premišljeno. Opominjanje izvede profesionalno, brez slabšanja poslovnega odnosa med odstopnikom in dolžnikom, kajti za družbo je ohranjanje njunega dobrega komercialnega odnosa na prvem mestu (Odkupi 2018a).

Družba ima pravila opominjanja in celovite izterjave obveznosti opredeljena v internih gradivih (Odkupi 2018a), kjer je navedeno, da se postopek opominjanja začne s telefonskim klicem dolžnika, med katerim ga prijazno opomni, da je nastopil datum plačila, in uskladijo plačilo obveznosti. V primeru novega dolžnika tega pokličejo nekaj dni pred zapadlostjo prve obveznosti, preverijo pravilnost zabeležbe plačila na faktorjev račun in dolžnika opozorijo, da se približuje datum plačila. Tako že iz telefonskega razgovora izvejo, ali lahko pričakujejo pravočasno plačilo oziroma ali bo dolžnik s plačilom zamujal. Obstoječe dolžnike vljudno pokličejo na dan zapadlosti obveznosti (Odkupi 2018a).

V primeru, da dolžnik zamuja s poravnavo obveznosti, se družba najprej z njim skuša dogovoriti za možnost obročnega plačila obveznosti (Odkupi 2018b). Če je sklenitev dogovora neuspešna, se nadaljuje pisno opominjanje, ki se začne najkasneje sedmi delovni dan po zapadlosti. Opomini se dolžniku pošiljajo na tedenski ravni, pri čemer opominom sledijo nadaljnji telefonski klici. Tak sistem izterjave obveznosti se je družbi v večini primerov izkazal za učinkovitega in zadostnega za uspešno izterjavo (Odkupi 2018a).

Skrajni ukrep družbe v primeru, da dolžnik kljub rednemu opominjanju ne poravnava svojih obveznosti, je postopek zunajsodne izterjave (Odkupi 2018a).

Družba mora slediti vsem navedenim postopkom in jih upoštevati, kajti vsi ukrepi, povezani z dolžnikovo poravnavo dolga, ali morebitni dogovorjeni drugačni plačilni roki morajo biti usklajeni tudi z zavarovalnico, kjer ima družba zavarovane vse kupce, v nasprotnem primeru ni upravičena do izplačila zavarovalnine (Odkupi 2018a).

7 OCENA IN PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE OBVLADOVANJA KREDITNIH TVEGANJ V FAKTORING DRUŽBI ODKUPI, D. O. O.

Na osnovi poglobljene raziskave področja obvladovanja kreditnih tveganj v slovenskih faktoring družbah iz nebančnega sektorja ugotavljamo, da proučevano področje faktoring družbam predstavlja vse večji izziv, saj so v času vse večje globalizacije, zaradi dejstva, da se s to dejavnostjo ukvarja vse več družb, pa so tudi konkurenčni pritiski vse izrazitejši. To družbe sili k vse hitrejšim odločitvam pri odobravanju naložb v želji po realizaciji posla. To pa lahko posledično povzroči površnosti pri obvladovanju kreditnih tveganj, bodisi se ne pridobijo najnovejši finančni in nefinančni podatki od komitentov ter ustrezna zavarovanja, odpovejo kontrole, spregledajo se prevare idr. Ta dejavnost pa ne dopušča površnosti, česar se družba Odkupi, d. o. o. (Odkupi 2015a), dobro zaveda.

Raziskava družbe je bila izvedena na osnovi javno dostopnih podatkov, pridobljenih na spletni strani družbe, portalih Gvin in Ajpes, njihovega internega gradiva in pridobljenih informacij od managementa družbe, ki je tudi odgovoren za področje obvladovanja kreditnih tveganj.

Ocena

Ugotavljamo, da ima družba proces obvladovanja s kreditnimi tveganji postavljen na osnovi zgledovanja po bankah in sledi njihovim pravilom o upravljanju kreditnega tveganja, ki so zapisana v Sklepu o upravljanju kreditnega tveganja v bankah in hranilnicah. Proces so z leti delovanja in pridobljenimi izkušnjami na trgu nadgrajevali in izboljševali, zato so vanj vložili precej truda, znanja, izkušenj in finančnih sredstev, da so dosegli zdajšnjo raven.

V okviru njihovega procesa obvladovanja kreditnih tveganj ima ključno vlogo merjenje kreditnega tveganja, za katero je družba postavila temelje v internih pravilnikih s ciljem zmanjšanja verjetnosti slabih naložb v portfelju. Z upoštevanjem internih pravil družba prouči tako finančne kot tudi nefinančne dejavnike kreditnega tveganja. Merila zajemajo podatke za bonitetno analizo komitentov, izvedbo bonitetne analize komitentov, določitev limitov in zavarovanja komitentom, spremljavo naložbe/komitentov in zamud, izterjavo idr. Pri doseganju cilja jim pomaga informacijski sistem, ki so ga sami razvili za potrebe lastnega poslovanja.

Podlaga za oceno uspešnosti družbe pri izpolnjevanju ciljev glede obvladovanja kreditnih tveganj je bila narejena s pomočjo proučevanja literature in pridobljenih internih virov družbe o njihovem poslovanju. Proučevano literaturo smo primerjali z njihovim procesom obvladovanja kreditnih tveganj, s pomočjo javno dostopnih virov in internih virov družbe pa dobili vpogled v poslovanje družbe v njenem celotnem obdobju poslovanja. To vključuje tudi turbulentno obdobje, povezano z epidemijo novega koronavirusa, ko je družba dobro

obvladovala kreditna tveganja, saj beleži zelo malo škodnih primerov. Družbo z dobro postavljenimi internimi pravili in procesom obvladovanja kreditnih tveganj lahko ocenimo kot primer dobre prakse, po katerem se lahko zgledujejo druge faktoring družbe iz nebančnega sektorja.

Predlogi

Obvladovanje kreditnih tveganj.

Družba ima postavljena interna pravila za obvladovanje kreditnih tveganj, ki jim sledijo. Kreditni odbor družbe na obravnavi pregleda pridobljene podatke od komitentov, ki so zapisani na kreditnem predlogu. Po njihovem pregledu odloča glede odobritve komercialnih pogojev in maksimalnih limitov. V kreditnem odboru družbe so prisotni trije ali štirje člani vodstva (Odkupi 2017), ni pa prisoten noben predstavnik prodaje.

Menimo, da bi to morali nadgraditi in bi na kreditnem odboru moral biti prisoten tudi predstavnik prodaje, ki je hkrati tudi skrbnik komitenta, ki se obravnava na kreditnem odboru. To utemeljujemo s tem, da ima skrbnik s komitentom pogoste stike, bodisi prek telefona, e-pošte, na sestankih idr., ter ima zato o njem veliko informacij, s katerimi kreditni odbor mogoče ni seznanjen, bi pa lahko vplivale na sprejeti sklep glede odobritve ali zavrnitve naložbe.

Glede na navedeno predlagamo, da so predstavniki prodaje na kreditnem odboru pogosteje prisotni in da kreditne predloge tudi sami zagovarjajo ter predstavljajo. To se nam zdi izrednega pomena predvsem pri večjih in bolj kompleksnih naložbah. Na osnovi take kompleksnejše predstavitve se kreditni odbor lažje odloči in sprejme odločitve oziroma po potrebi zahteva dodatne razlage ali pridobitev dodatnih informacij o komitentu.

Z navedenim izpostavljam pomembnost sodelovanja in povezovanja oddelka prodaje in kreditnega odbora ter apeliramo na izboljšanje sodelovanja.

Politika zavarovanja naložb.

Politika za zavarovanje naložb v družbi Odkupi, d. o. o. (Odkupi 2016), predstavlja temeljne usmeritve za zavarovanje izpostavljenosti oziroma naložb, ki jih družba Odkupi, d. o. o., odobrava odstopnikom.

Kreditni odbor družbe Odkupi, d. o. o. (Odkupi 2017), se na osnovi rezultatov analize podatkov o komitentih in zbranih informacij o možnih zavarovanjih odloči za ustrezen način zavarovanja naložbe, prav tako po potrebi pridobi informacije o kakovosti (tržni vrednosti, primernosti ipd.).

Ocenjujemo, da bi morali v politiki zavarovanja naložb bolj natančno definirati, katera zavarovanja se najmanj zahtevajo glede na znesek ter glede na bonitetni razred komitentov. Pomembno je, da družba med trajanjem pogodbenega (naložbenega) razmerja redno spremlja vrednost zavarovanja (hipoteke, poroštva, terjatve idr.).

Spremljava naložbe/komitentov in zamud ter izterjava zapadlih terjatev.

Glede na postavljena interna pravila in posledično nizek škodni rezultat ocenjujemo, da družba Odkupi, d. o. o., uspešno spremlja naložbe/komitente ter vodi postopek izterjave zapadlih terjatev.

Cilji spremljave so (Odkupi 2015a):

- hitro odkrivanje sprememb v odnosu odstopnik/dolžnik,
- odkrivanje negativnih sprememb finančnih kazalnikov poslovanja odstopnika/dolžnika,
- vse z razlogom hitrega in primerne odziva.

Za še bolj učinkovito spremljavo, nadzor in izterjavo predlagamo, da družba določi odgovorno osebo za to področje, ki bo zadolžena za dnevno spremljanje in pripravljanje poročil upravi družbe. Uprava bo tako seznanjena z vsemi zamudami, kar je podlaga za boljše odločanje pri obvladovanju s kreditnimi tveganji. Postopek ažurnega nadzora omogoča pravočasno ukrepanje v primeru nastalih zamud in posledično pravočasno rešitev zadeve, kar je v faktoring poslu izrednega pomena.

Družba se zaveda, da ima postopek izterjave pomembno vlogo za njeno poslovanje, saj sta od njegove strogosti odvisna obseg prodaje in višina slabih naložb. Vodilo družbe Odkupi, d. o. o., je zato, da v primeru zamud kupca ukrepa preišljeno. Opominjanje izvaja profesionalno, brez slabšanja poslovnega odnosa med odstopnikom in dolžnikom (Odkupi 2018a).

Priporočamo, da se najkasneje pred zadnjim opominom vodstvo in dolžnik sestanejo ter najdejo skupno rešitev, bodisi dogovor za poravnavo ali pa dogovorijo načrt obročne poravnave zapadlega dolga. Vodilo je doseči večjo odzivnost dolžnika pri poravnavanju dolga in pri tem ohranjati dolgoročni poslovni odnos.

Pomembnost dobrega informacijskega sistema.

Družba uporablja informacijski sistem, ki so ga za lastne potrebe z veliko znanja in truda razvili sami. V okviru družbe imajo oddelek informatike, ki skrbi za razvoj in pomoč uporabnikom informacijskega sistema. To kaže, da se družba zaveda pomembnosti dobro postavljenega informacijskega sistema, ki mora podpirati vse delovne procese in nuditi podporo uporabnikom. Zaradi večanja obsega dela, spremenjenih gospodarskih razmer, globalizacije, večjega števila komitentov idr. priporočamo, da družba nadaljuje z razvojem in nadgradnjo obstoječega informacijskega sistema, ki bo še bolj funkcionalen, uporabnikom

prijazen, bo zajemal večino procesov družbe ter zagotavljal ustrezne podatke vsem udeležencem v teh procesih, tako operativno kot v procesu poročanja. Slabo zasnovan informacijski sistem, ki ne zagotavlja kakovostnih podatkov, lahko družbo vodi v morebitne napačne odločitve.

Izobraževanje.

V družbi so kadri na določenih delovnih mestih odgovorni za naloge, ki jih izvajajo, to je od identifikacije komitentov, zbiranja ustreznih podatkov (finančnih in nefinančnih), ocenjevanja kreditnega tveganja, kontrole dokumentacije in ustreznosti zavarovanj do spremljave naložb, izvedbe izterjave idr.

Brez njih si ni mogoče zamisliti uspešnega obvladovanja kreditnega tveganja in vseh z njim povezanih procesov. Zaradi tega je pomembno, da zasedajo določena delovna mesta kadri, ki imajo primerna znanja in strokovno usposobljenost, da svoje delo opravljajo profesionalno in skladno z internimi pravili.

Predlagamo, da družba kadrom omogoči čim več izobraževanja s področja, pomembnega glede na njegovo delovno mesto. Stalno izobraževanje, nadgradnja znanja, novitete idr. bodo pripomogle k zadovoljstvu kadrov na svojih delovnih mestih in hkrati tudi družbi pri uspešnem in dolgoročnem poslovanju. Predlagamo tudi, da se predstavniki kreditnega odbora redno udeležujejo izobraževanj na temo obvladovanja kreditnih tveganj, kajti okolje se spreminja, zato so znanja o različnih modelih in načinih obvladovanja kreditnih tveganj za družbo vedno dobrodošla. Tako bo lahko svoj sistem obvladovanja kreditnih tveganj vedno izboljševala in nadgrajevala ter ga naredila še boljšega in ustrežnejšega.

8 POJAV POVEČANE NEGOTOVOSTI POSLOVANJA KOT POSLEDICA EPIDEMIJE NOVEGA KORONAVIRUSA

Po raziskavah Umar (2020d, 1) je epidemija novega koronavirusa v kombinaciji s strogimi zdravstvenimi in zaščitnimi ukrepi negativno vplivala na aktivnosti slovenskega gospodarstva in mu povzročila velike težave. Povzročil je povečanje negotovosti poslovanja v vseh sektorjih, in tudi finančni sektor ni izjema, kar posledično pomeni, da je prinesel povečanje negotovosti poslovanja tudi v faktoring dejavnost.

Po oceni Banke Slovenije (Delo 2020) ključno tveganje za finančni sektor izhaja iz makroekonomskega okolja, kajti zmanjšanje gospodarskih aktivnosti zaradi krize, ki jo je povzročila epidemija novega koronavirusa, je največje, odkar imamo samostojno državo. Hkrati svari, da se bodo zaradi poslabšanih in negotovih gospodarskih razmer ter postopnega ukinjanja državnih interventnih ukrepov (iztek moratorijev na kredite, ukinjanje subvencij za zaposlene na čakanju idr.) v prihodnje poslabšali kazalniki kakovosti naložbenih portfeljev in posledično se bo povečevalo tudi kreditno tveganje (Delo 2020).

V obdobju gospodarskega zastoja, kot je tudi ta, povezan z novim koronavirusom, se pokaže uspešnost postavljenega obvladovanja s kreditnimi tveganji v družbah. Glede na spremenjeno gospodarsko okolje, ki povzroči spremembo poslovanja pri podjetjih (upad prihodkov, nespremenjeni fiksni stroški idr.), kot tudi pri njihovih poslovnih partnerjih (dobaviteljnih in kupcih), se pogosto izkaže, da običajni procesi za upravljanje s tveganji niso zadostni oziroma so pomanjkljivi. Neizogibno je torej, da upravljalci tveganj postavijo nove oziroma prilagodijo obstoječe procese upravljanja kreditnih tveganj, kar pomeni, da vzpostavijo celovit, predvsem pa poglobljen sistem upravljanja kreditnih tveganj, ki bo odporen tudi v takšnem spremenjenem okolju (Bisnode 2020b). Edino to je rešitev, da bodo podjetja uspešno prebrodila nestabilne gospodarske razmere.

Pozitivno je dejstvo, da je večina podjetij dočakala krizo, povezano z novim koronavirusom, v precej boljši finančni kondiciji kot krizo leta 2008 in da so bili za ublažitev nastale gospodarske situacije hitro sprejeti številni interventni ukrepi za zaježitev nadaljnjega širjenja virusa in ukrepi za zagotavljanje likvidnosti v gospodarstvu, med njimi (Umar 2020c, 1):

- Zakon o interventnem ukrepu odloga plačil kreditojemalcev (ZIUOPOK, Uradni list, št. 36/20),
- Zakon o zagotovitvi dodatne likvidnosti gospodarstvu za omilitev posledic epidemije COVID-19 (ZDLGPE, Uradni list, št. 61/20) in
- različna likvidnostna posojila Slovenske izvozne in razvojne banke ter Slovenskega podjetniškega sklada (neposredno in posredno financiranje prek poslovnih bank in razmeram prilagojeni programi zavarovanj kreditov).

Kljub zgoraj navedenim ukrepom je izbruh krize, povezane z epidemijo novega koronavirusa, imel velik vpliv na poslovanje podjetij in njihovo plačilno sposobnost. Prizadete so bile skoraj

vse dejavnosti, med njimi najbolj storitvena dejavnost, gostinstvo, promet, gradbeništvo, kultura in razvedrilo. Upad prihodkov iz poslovanja je imel negativen vpliv na plačilno sposobnost podjetij in na drugi strani na povečanje njihovih zapadlih obveznosti (Umar 2020b, 3). Umar (2020a, 3) ugotavlja, da se kljub nastali krizi ni povečalo število začetih postopkov zaradi insolventnosti, število stečajnih postopkov pa se je v primerjavi z enakim obdobjem lani še zmanjšalo. To pripisujejo zlasti sprejetim interventnim ukrepom, deloma pa tudi nedelovanju sodišč v času razglasitve izrednih razmer. To je lahko zaskrbljujoče, saj je lahko slika zaradi tega povsem drugačna. Zagotovo pa bodo posledice te epidemije nastopile še v prihodnosti, saj ni za pričakovati, da lahko ukrepi rešijo vse nastale težave podjetij, povezane z epidemijo.

8.1 Vpliv epidemije novega koronavirusa na dejavnost faktoringa v svetu in EU

Krize zaradi epidemije novega koronavirusa ni mogoče primerjati z gospodarsko krizo med letoma 2008 in 2009, saj je ta kriza nastala kot posledica zaustavitve poslovanja v večini držav, kar pomeni, da ima ta kriza edinstvene značilnosti (Trade finance global 2020).

Ta kriza je vplivala tudi na dejavnost faktoringa v svetu in EU, saj ta v prvi polovici leta 2020 prvič v zgodovini beleži upad obsega faktoringa (A.B.S. factoring 2020). Nacionalni ukrepi, sprejeti kot odgovor na gospodarske učinke pandemije, se po državah razlikujejo. Nekje so imeli neposreden ali pa posreden vpliv na poslovanje faktoring družb.

FCI zbira podatke za evropski trg faktoringa že od leta 2007, ko so podatke prikazali prvič. Po zbranih podatkih za prvo polletje leta 2020 so podatki o faktoring prometu v EU prvič v 11 letih pokazali njegovo medletno zmanjšanje za 6,0 %. Dosežen skupni faktoring promet v prvi polovici leta 2020 je znašal 853 milijard EUR v primerjavi z 911 milijard EUR v prvem polletju 2019. Prejete informacije od držav članic organizacije kažejo, da je padec predvsem posledica ustavitve gospodarstva (EUFederation 2020, 6).

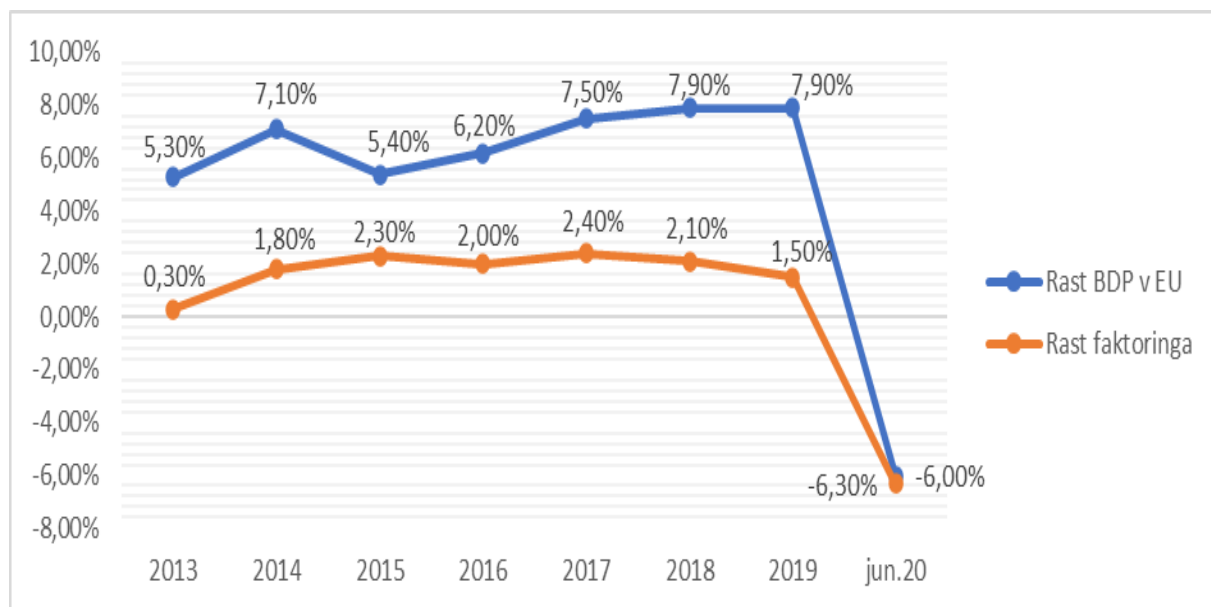
Preglednica 6: Promet faktoringa po državah v prvi polovici leta 2020

Junij 2020	Faktoring promet v prvi polovici leta 2020	Odstotek spremembe faktoring prometa (primerjava prve polovice leta 2020 s prvo polovico leta 2019)
Avstrija	12.808	-0,90 %
Belgija	39.190	-7,20 %
Hrvaška	570	0,00 %
Češka Republika	3.226	-3,20 %
Danska	9.369	1,70 %
Francija	152.716	-10,20 %
Nemčija	134.911	1,60 %

Junij 2020	Faktoring promet v prvi polovici leta 2020	Odstotek spremembe faktoring prometa (primerjava prve polovice leta 2020 s prvo polovico leta 2019)
Grčija	6.937	-5,00 %
Italija	107.002	-13,10 %
Nizozemska	56.684	4,60 %
Norveška	12.011	2,60 %
Poljska	30.249	2,40 %
Portugalska	15.146	-9,00 %
Španija	87.068	-0,60 %
Velika Britanija	130.191	-14,00 %
EUFederation člani	798.077	-6,40 %
Ostale države EU	55.419	na
EU skupni promet	853.226	-6 %

Vir: EUFederation 2020, 6.

Padeč faktoring prometa je bil skoraj v skladu s spremembo BDP EU, ki se je zmanjšal za 6,3 % nominalno (primerjava prve polovice leta 2020 s prvo polovico leta 2019), kar je prikazano na sliki 10.

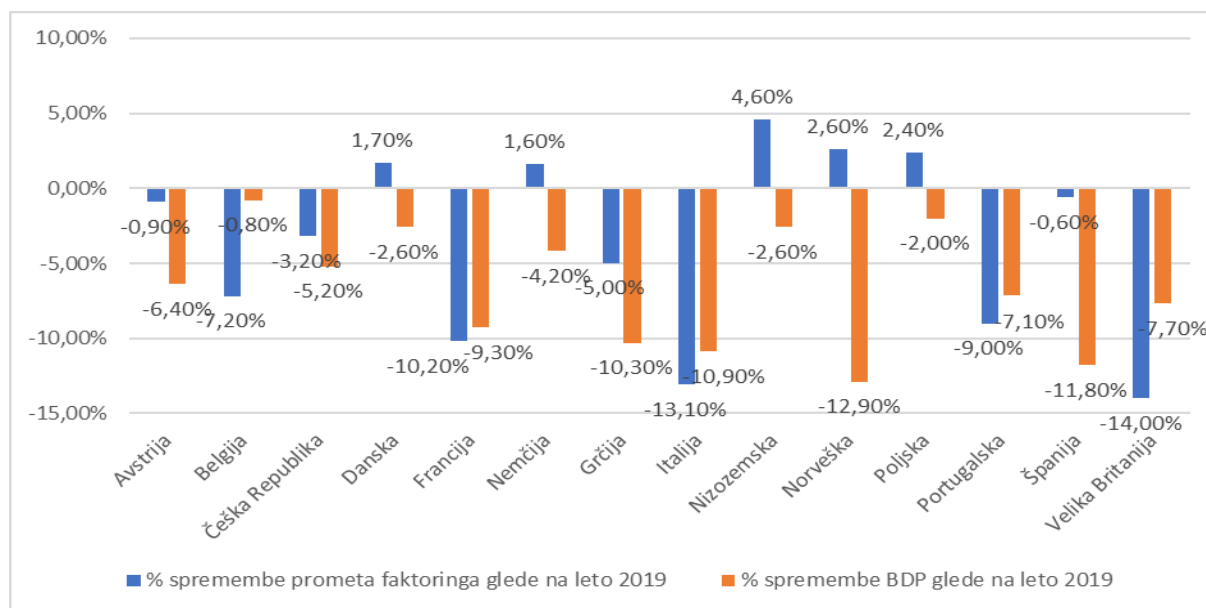

Slika 10: Trend rasti faktoring prometa in BDP v EU

Vir: EUFederation 2020, 7.

Slika 11 prikazuje trende rasti faktoring prometa in BDP v EU (primerjava prve polovice leta 2020 s prvo polovico leta 2019), ki se med državami razlikujejo. Na treh od petih največjih

faktoring trgov v EU, ki so bili z znižanjem BDP najbolj prizadeti, se je to pokazalo tudi v največjem padcu faktoring prometa (EUFederation 2020, 7).

Slika 11: Trend prometa faktoringa in BDP v EU

Vir: EUFederation 2020, 7.

Največji znižanje (primerjava prve polovice leta 2020 s prvo polovico leta 2019) je opaziti na naslednjih faktoring trgih EU (EUFederation 2020, 8):

- Velika Britanija s 14 % zmanjšanjem prometa faktoringa in 7,7 % zmanjšanjem BDP,
- naslednja je bila Italija s 13 % padcem prometa in skoraj 11 % zmanjšanjem BDP,
- tretja je bila Francija z 10,2 % zmanjšanjem prometa in 9,3 % zmanjšanjem BDP,
- naslednja je bila Portugalska z 9 % zmanjšanjem prometa in 7,1 % zmanjšanjem BDP,
- sledi Belgija s 5 % zmanjšanjem prometa in 8 % zmanjšanjem BDP.

Glavni vzroki za zaznano zmanjšanje faktoring prometa in BDP so po zbranih podatkih FCI (EUFederation 2020, 8):

- zmanjšan promet strank zaradi ustavitve gospodarstva in
- nezadostne oziroma prepozne vladne intervencije.

Med člani FCI (Trade finance global 2020) je bila izvedena anketa, ki je pokazala, da je med anketiranimi faktoring družbami promet faktoringa v povprečju padel za 20 %, kar pomeni, da je faktoring dejavnost v letu 2020 prvič v zgodovini beležila padec prometa. Podatek kaže na specifičnost trenutne krize, ki je ni moč primerjati z nobeno krizo do sedaj, niti s krizo v letih 2008 in 2009, ko je faktoring dejavnost dosegla visoke stopnje rasti prometa. Kljub navedenemu faktoring družbe ostajajo optimistične in tudi v tej krizi vidijo priložnosti za svež zagon dejavnosti.

FCI je na osnovi anket in zbiranja podatkov pripravil 10 napovedi za faktoring po krizi novega koronavirusa (Trade finance global 2020):

- Pričakuje se, da bo vse več podjetij kot alternativno možnost financiranja obratnega kapitala izbralo faktoring. Razlog je v zmanjšanju kreditnih linij in vse večji konservativnosti bank, kar velja predvsem za mala in srednja podjetja.
- Na račun slabše likvidnosti podjetij kot pred krizo in v želji po diverzifikaciji finančnih virov za zagotavljanje likvidnosti se bodo podjetja obračala tudi na nebančne finančne institucije, med njim faktoring družbe.
- Po raziskavah FCI so se zneski terjatev v zamudi na dan 30. 4. 2020 povečali za 160 % v primerjavi z 31. 12. 2019. Na račun povečanja zamud bodo podjetja vse večjo pozornost posvečala pomenu dobre izterjave plačil.
- Pritiski na podaljševanje plačilnih rokov na strani kupcev bodo zaradi pretrganih nabavno-prodajnih verig vse večji.
- Zaostrene razmere so in bodo še naprej terjale znižanje oziroma celo ukinitve limitov kreditnih zavarovanj.
- Motnje v nabavno-prodajni verigi bodo povzročile več slabitev in odpisov terjatev. Po raziskavah FCI so pri njihovih članih na dan 30. 4. 2020 zaznali 40 % rast slabitev v primerjavi z 31. 12. 2019.
- Dvig cen in krčenje ekonomije bosta povzročila zmanjšanje obsega prodaje.
- Podjetja se bodo na račun povečanja učinkovitosti in skrbnejšega upravljanja zalog manj zadolževala.
- Fintech faktorjem se napoveduje težavno obdobje in propad velikega števila takšnih faktorjev zaradi izgub, prevar in izzivov pri zagotavljanju dodatnega kapitala.
- Bistveno se bo znižala oziroma celo ukinila storitev dobaviteljskega faktoringa, kar je že zaznati.

Za Slovenijo podatki o poslovanju faktoring družb niso dostopni, se pa lahko, upoštevajoč prikazano raziskavo faktoring trga EU, pričakuje podobne smernice tudi za slovenski trg.

8.2 Kako epidemija novega koronavirusa spreminja obvladovanje kreditnega tveganja v faktoring družbah

Prilagoditev obvladovanja kreditnega tveganja kot odziv na epidemijo novega koronavirusa je nujna tudi v faktoring družbah. Obvladovanje kreditnega tveganja mora vključevati nove informacije, povezane s poslovanjem podjetij v obdobju epidemije, kar zagotavlja boljše, zanesljivo in tekoče ocenjevanje kreditnih tveganj. Boljšo in globljo analizo lahko dosežemo tako, da pridobimo čim bolj kakovosten nabor podatkov o tekočem poslovanju komitentov, kot tudi nadgradimo sisteme za ocenjevanje kreditnih tveganj (EY.com 2021).

Trenutni modeli na področju obvladovanja kreditnih tveganj v finančnih institucijah, pa tudi v faktoring družbah so bili postavljeni za primer gospodarske upočasnitve in ne za takojšnjo zaustavitev tako dobavnih kot prodajnih verig (EV.com 2021). Taki modeli zameglijo pomen nekaterih kazalnikov, kajti ti ne vključujejo podatkov o morebitnih moratorijih na kredite,

državne pomoči idr. Obstoječi modeli obvladovanja kreditnega tveganja se zanašajo na podatke o domnevnih makroekonomskih napovedih, ki v svojem jedru običajno uporabljajo tradicionalne koncepte ekonomske teorije splošnega ali delnega ravnotežja za projiciranje prihodnosti. Takšne napovedi so lahko popolnoma nezanesljive, saj je nenadna zaustavitev številnih trgov potrošniškega blaga in storitev gospodarstvo potisnila v stanje neravnovesja (EY.com 2021).

Osnova za pripravo ustreznih modelov upravljanja kreditnih tveganj, ki ustrezajo nepredvidljivim gospodarskim situacijam, so tekoče in zanesljive informacije. Za uspešno obvladovanje nastalih gospodarskih sprememb bodo morale družbe svoj sistem obvladovanja kreditnega tveganja v nekem obsegu spremeniti, vsekakor pa ga nadgraditi in nadalje razviti (Bisnode 2020b).

8.3 Ukrepi na področju obvladovanja kreditnih tveganj v družbi Odkupi, d. o. o., ob pojavu povečane negotovosti poslovanja kot posledica epidemije novega koronavirusa

Kot za večino slovenskih podjetij so tudi za družbo Odkupi, d. o. o., razmere, povezane s pojavom povečane negotovosti zaradi epidemije novega koronavirusa v gospodarstvu, zelo negotove in se je z njimi srečala prvič v obdobju svojega delovanja.

Kljub temu pa lahko za družbo Odkupi, d. o. o., rečemo, da že od začetka poslovanja vodi dokaj strogo politiko obvladovanja kreditnih tveganj, to obdobje pa je zahtevalo še nekaj dodatnih ukrepov na tem področju. Že obstoječi sistem obvladovanja kreditnih tveganj se je izkazal za dobrega, kajti v prvi polovici leta so beležili le nekaj manjših zamud, ki so jih rešili in niso utrpeli nobene poslovne škode. Z dodatnimi ukrepi predvidevajo, da se bo ta trend nadaljeval (Odkupi 2020).

V družbi Odkupi, d. o. o. (Odkupi 2020), so že v začetku meseca marca 2020 sklicali krizni sestanek, kjer so tržne razmere ocenili kot zelo negotove, saj gospodarstvo takšnega pretresa vse od finančne krize leta 2008 še ni doživelo. Poslušali in proučili so ocene nekaterih priznanih ekonomistov, ki so povedali, da bo trenutna situacija popeljala svetovno gospodarstvo v recesijo, saj se bo likvidnost med podjetji močno poslabšala predvsem zaradi pretrganih dobaviteljskih verig, zastojev proizvodnje in odsotnosti potrošnje. Ocenili so, da so zaradi izjemnega poslabšanja gospodarskih razmer tako v Sloveniji kot po svetu potencialna tveganja za faktoring družbo bistveno višja, kot so bili. Komitenti, ki so jim še do danes plačevali na dan zapadlosti, bodo s plačili zamujali ali pa jim sploh ne bodo vračali sredstev. Predvideli so tudi, da se bo povpraševanje po faktoring storitvah povečalo, saj si bodo podjetja mrzlično kopičila zaloge likvidnih sredstev.

Povzeli so, da bodo razmere na trgu odkupa terjatev v prihodnjih mesecih močno odvisne od naslednjih dejavnikov (Odkupi 2020):

- dolžine trajanja epidemije in posledično zaprtja podjetij,
- ukrepov države za blažitev posledic epidemije novega koronavirusa na gospodarstvo ter
- morebitni vstop države na trg terjatev prek jamstvene sheme ali odkup terjatev s strani države.

Menili so, da bo takšno stanje trajalo vsaj kakšen mesec ali dva, zato bo marsikatero podjetje s slabšo bonitetno oceno zašlo v težave, ki se lahko končajo tudi s prisilno poravnavo ali stečajem.

Zaradi zgoraj navedenih razlogov, predvsem pa zaradi izjemnega povečanja tveganja na trgu, se je morala družba Odkupi, d. o. o. (Odkupi 2020), hitro prilagoditi novo nastalim razmeram. Njihov osnovni cilj je bil, da preživijo to viharo obdobje s čim manjšimi izgubami in odpisi, zato so sprejeli vrsto ukrepov za zmanjšanje kreditnih tveganj. Tako so sprejeli nekatere organizacijske in finančne ukrepe.

Takojšnji ukrepi pri poslovanju družbe Odkupi, d. o. o. (Odkupi 2020), so bili:

- *Vzpostavitev dela od doma*: v skladu z zakonom ter navodili in smernicami ministrstva za zdravje in drugih vladnih organizacij so vzpostavili delo od doma. Sprejeli so vse potrebne dokumente, protokole in navodila, ki so omogočila delo od doma.
- *Preoblikovanje portfelja*: v pričakovanju zaostrenih razmer v gospodarstvu so že v začetku februarja 2020 pričeli s preoblikovanjem naložbenega portfelja. Tako so v večini primerov ustavili odkupe terjatev do dolžnikov z nekoliko slabšo bonitetno oceno in hkrati povečali delež odkupov do najboljših slovenskih podjetij in proračunskih uporabnikov. Niso več odkupovali terjatev iz sektorjev, pri katerih so ocenili povišano tveganje (turizem, prevoznništvo, določene storitve dejavnosti itd.). Njihov kreditni odbor je dnevno prilagajal strategijo poslovanja dogajanju na trgu.
- *Okrepitev zavarovanja portfelja*: povečali so zahtevana zavarovanja tako pri odstopnikih terjatev kot pri dolžnikih. Glavnino terjatev imajo zavarovano pri zavarovalnici (izjema so proračunski uporabniki) in tudi tukaj so občutili posledice krize, kajti pojavilo se je pomanjkanje zavarovalnih kritij, ker so zavarovalnice postale bolj previdne ter začele zniževati limite zavarovalnega kritja. Med dodatna zahtevana zavarovanja so uvrstili tudi zastavo ostalih terjatev odstopnika ali dolžnika (fiduciarna cesijska pogodba), menice in v nekaterih primerih tudi osebna ali ostala poroštva.
- *Izterjava plačil*: na področju izterjav so pričeli še bolj podrobno spremljati stanje pri dolžnikih in stremeti k temu, da bodo vse obveznosti poplačane v pogodbeno dogovorjenih rokih. V ta namen so tudi okrepili oddelek za izterjavo.

Poleg zgoraj navedenih takojšnjih sprejetih ukrepov so uvedli tudi (Odkupi 2020):

- redno komuniciranje z odstopniki in dolžniki,
- pozorno spremljanje gospodarskega dogajanja v Sloveniji in svetu,

- pozorno spremljanje novic, javna zdravstvena obvestila (WHO in Ministrstvo za zdravje RS), vladna sporočila za javnost idr.

V času epidemije novega koronavirusa si je družba zadala od komitentov (dolžnikov in odstopnikom) pridobiti čim več informacij, vezanih na njihovo poslovanje v tem obdobju, da lahko tekoče oceni vpliv te krize na njihovo poslovanje. Informacije v glavnini pridobijo na sestankih (osebnih ali prek videopovezav), prek telefonskih razgovorov, e-pošte idr. Zavedajo se, da je v takem obdobju obravnava naložb na osnovi finančnih podatkov in poslovanja komitentov v letu 2019 nemogoča, kajti kreditna tveganja so se v dani situaciji izredno spremenila (Odkupi 2020).

Obvladovanje kreditnih tveganj so tako nadgradili s še podrobnejšim in bolj ažurnim spremljanjem komitentov. Poleg najnovejših finančnih podatkov poskušajo od komitentov dobiti čim več informacij o njihovem tekočem poslovanju in vplivu obdobja epidemije novega koronavirusa na njihovo poslovanje. Ključna vprašanja, na katera želijo pridobiti odgovore od komitentov, so (Odkupi 2020):

- Kako epidemija novega koronavirusa vpliva na poslovanje vašega podjetja?
- Kako vpliva na vaše prihodke?
- Opis poslovanja za letos.
- Ste sprejeli kakšne ukrepe (odpuščanje, delavci na čakanju)?
- Kako vam plačujejo kupci (zamude pri plačilih)?
- Ali vam dobavitelji in banke stojijo ob strani (moratoriji, odlogi plačil, podaljšani plačilni roki idr.)?
- Ali računate na pomoč države?

Iz pridobljenih informacij dobijo boljšo sliko o komitentovem tekočem poslovanju in stanju ter imajo tako več informacij za lažje ocenjevanje kreditnih tveganj.

Pri ocenjevanju kreditnih tveganj, kot že omenjeno, zahtevajo najnovejše medletne finančne oziroma zaključne podatke. Kriteriji za odobritev naložb so se povišali (Odkupi 2020):

- družba je hitro prilagodila notranje sisteme obvladovanja kreditnih tveganj glede na nastale gospodarske razmere,
- komitenti morajo imeti višjo bonitetno oceno in višji letni promet,
- razpršeni kupci in dobavitelji,
- vrednost kazalnika dolžnika NFD/EBITDA ne sme presegati 2,5. V primeru, da to presega, mora komitent dati dodatna zavarovanja v obliki osebnega poroštva ali zastave hipoteke,
- vse terjatve (razen javnih uporabnikov) morajo biti obvezno zavarovane na kreditni zavarovalnici – tudi ta je ponovno pregledala svoje portfelje in znižala oziroma ukinila nekatere limite zavarovalnega kritja, čemur se je družba prilagodila.

Družba Odkupi, d. o. o. (Odkupi 2020), se je kmalu po razglasitvi epidemije začela soočati z zamudami pri poravnavi obveznosti nekaterih dolžnikov, ki so bile posledica izrednih razmer v gospodarstvu. To so pričakovali, kajti že na začetku razglasitve epidemije so predvidevali, da se bo likvidnost po 15. aprilu 2020 še bolj zaostrila, saj bo državna pomoč podjetjem na voljo predvidoma šele v sredini maja 2020. Do takrat pa morajo podjetja sama zagotoviti sredstva za plače, poplačilo dobaviteljev in ostale obveznosti. Glede na navedeno so v družbi Odkupi, d. o. o., sprejeli navodila za ravnanje v primeru, da dolžnik začne zamujati s poravnavo svojih obveznosti:

- dolžnikom naj se prisluhne in se jim ne takoj grozi z unovčitvijo zavarovanj. Zavedati se je treba, da so določena podjetja čez noč ostala brez prihodkov in prilivov denarja na poslovne račune. To so predvsem podjetja iz turizma, storitvene dejavnosti (avtomobilski trgovci, trgovci s tehničnim blagom itd.), gostinstva in hotelirstva;
- če dolžnik ni sposoben v celoti poplačati svojih obveznosti na valuto, se je treba z njim dogovoriti o načinu poplačila, ki je lahko obročno poplačilo ali krajši odlog poplačila (v tem primeru se poskuša pogojevati odlog plačila s pridobitvijo dodatnih zavarovanj);
- v primeru, da dolžnik zahteva odlog plačila za daljše obdobje, npr. 3 mesece ali več, se to načeloma ne odobri, razen če se kot dodatno zavarovanje pridobi dolžnikovo zastavo nepremičnine.

V družbi Odkupi, d. o. o. (Odkupi 2020), ocenjujejo, da so z ustrezno prilagoditvijo poslovanja in ocenjevanja kreditnih tveganj ohranili aktivnosti na trgu ter hkrati zagotavljali varno in nemoteno poslovanje družbe. S takim načinom poslovanja nadaljujejo, vsaj dokler se ne bo stanje v gospodarstvu izboljšalo in bodo znane posledice obdobja novega koronavirusa za gospodarstvo. Predvidevajo, da se bodo prave posledice pokazale v prihodnosti, ko bo država ukinila pomoč in se bodo iztekli moratoriji na bančne kredite. Zaradi tega je zelo pomembno, da družba nadaljuje s sprejetimi strožjimi ukrepi pri obvladovanju kreditnega tveganja tudi naprej.

Kljub neugodnim tržnim razmeram je pomembno, da družba deluje preišljeno, sprejme ustrezne ukrepe in se osredotoča na prihodnost. Poslovanje družbe se mora prilagoditi razmeram na trgu in biti pripravljeno odgovoriti na izzive in priložnosti, ki jih prinaša prihodnost.

9 SKLEP

Pri zasnovi magistrske naloge smo si zastavili vprašanje, kako naj faktoring družba oblikuje in postavi dober sistem obvladovanja tveganj, da bo poslovala v skladu z visoko varnostjo, imela zanesljive naložbe ter stremela k stabilnemu dolgoročnemu poslovanju.

Namen naloge je bil na osnovi teoretičnih in praktičnih spoznanj prikazati, kako faktoring družbe iz nebančnega sektorja obvladujejo tveganja, predvsem kreditna tveganja. Preverili smo, s katerimi tveganji se faktoring družbe iz nebančnega sektorja srečujejo pri svojem poslovanju, kako jih prepoznajo in obvladujejo. Z intervjujem v izbranih faktoring družbah iz nebančnega sektorja smo želeli ugotoviti, ali v družbah intervjuvancev učinkovito upravljajo s kreditnimi tveganji in ali ta tveganja učinkovito obvladuje izbrana faktoring družba Odkupi, d. o. o.

Pomembno je, da faktoring družba pozna vsa tveganja, s katerimi se srečuje pri svojem poslovanju, kajti to jo vodi k dolgoročnemu, dobremu in varnemu poslovanju brez večjih škodnih dogodkov. Med najpogostejšimi tveganji, s katerimi se srečuje, so kreditno tveganje, operativno tveganje in tveganje prevar. V magistrski nalogi smo se najbolj posvetili obravnavi kreditnih tveganj, kajti njihovo obvladovanje je v faktoring družbah največjega pomena in jim morajo posvečati največ pozornosti. V nasprotnem primeru lahko faktoring družba zaide v resne težave, še posebej v času gospodarske krize, kot je na primer tudi pričujoča, povezana z epidemijo novega koronavirusa.

V prvem delu naloge smo predstavili faktoring kot obliko financiranja podjetij, opredelili faktoring z njegovimi osnovni pojmi in najpogostejšimi vrstami faktoringa. Raziskali smo podatke o obsegu in značilnostih faktoringa v Sloveniji, analizirali ponudnike in ponudbo faktoringa na slovenskem trgu ter njegov zakonodajni okvir. Na podlagi teoretičnih spoznanj smo v nadaljevanju opredelili tveganja, s katerimi se faktoring družbe srečujejo pri svojem poslovanju, predstavili postopke obvladovanja kreditnega tveganja ter opredelili instrumente za obvladovanje kreditnih tveganj, ki jih faktoring družbe najpogosteje uporabljajo pri svojem poslovanju.

V drugem delu naloge smo na podlagi individualnih osebnih intervjujev z odgovornimi osebami v faktoring družbah ugotavljali, kako faktoring družbe iz nebančnega sektorja obvladujejo tveganja, kakšen je njihov model obvladovanja tveganj, kakšni so praktični primeri in izkušnje s tem, s kakšno problematiko se srečujejo, kakšni so njihovi predlogi in rešitve idr. Hkrati smo želeli pridobiti tudi informacije o tem, ali so in katere dodatne ukrepe za obvladovanje tveganj so družbe v trenutni gospodarski situaciji (razširitvi novega koronavirusa) sprejele za obvladovanje zaostrenih gospodarskih razmer. Dobljene informacije smo v nadaljevanju analizirali in podali rezultate empirične raziskave o obvladovanju kreditnih tveganj v slovenskih faktoring družbah iz nebančnega sektorja. Pri izvedbi intervjujev smo imeli nekoliko slabši odziv intervjuvancev, kar smo pripisali dejstvu, da

smatrajo obravnavano področje kot poslovno skrivnost, ki jim predstavlja tudi konkurenčno prednost. Zaradi navedenega so intervjuvanci pogosto na zastavljeno vprašanje odgovorili zgolj s splošnim odgovorom in podrobnosti niso želeli razkriti.

Sledile so ugotovitve na podlagi podatkov, pridobljenih z intervjuji. Če jih strnemo, lahko zaključimo, da intervjuvane družbe učinkovito obvladujejo kreditna tveganja. Navedbo lahko podkrepimo z njihovimi odgovori v intervjuju, iz katerih izhaja, da so v času nepredvidene gospodarske krize ob pojavu epidemije novega koronavirusa, ki je ni nihče pričakoval, vsa izšla skoraj brez škodnega rezultata. To je zelo spodbudno in potrjuje zavedanje intervjuvanih družb o pomembnosti dobrega obvladovanja kreditnih tveganj v vseh obdobjih poslovanja. To pomeni tako v obdobju gospodarske rasti kot tudi v obdobju gospodarskih kriz.

Empirični del smo nadaljevali s predstavitevijo izbrane družbe Odkupi, d. o. o., njenih smernic in načel delovanja. Pojasnili smo, na kakšen način družba izvaja proces obvladovanja kreditnega tveganja ter katere ukrepe za zagotavljanje poravnave obveznosti in izterjave izvaja. Pojasnili smo tudi pomembnost dobrega informacijskega sistema kot podlage za dobro izvajanje procesov na vseh ravneh. Zaradi pojava povečane negotovosti poslovanja kot posledice epidemije novega koronavirusa smo predstavili tudi, katere ukrepe za ublažitev negativnih posledic poslovanja je družba sprejela na področju obvladovanja kreditnih tveganj.

Podlaga za oceno uspešnosti družbe pri izpolnjevanju ciljev glede obvladovanja kreditnih tveganj je bila narejena s pomočjo proučevanja literature in pridobljenih internih virov družbe o njihovem poslovanju. Proučevano literaturo smo primerjali z njihovim procesom obvladovanja kreditnih tveganj, s pomočjo javno dostopnih virov in internih virov družbe pa dobili vpogled v poslovanje družbe v njenem celotnem obdobju poslovanja, vključno s turbulentnim obdobjem, povezanim z epidemijo novega koronavirusa, ko je ta dobro obvladovala kreditna tveganja, saj beleži zelo malo škodnih primerov. Družbo z dobro postavljenimi internimi pravili in procesom obvladovanja kreditnih tveganj lahko ocenimo kot primer dobre prakse, po katerem se lahko zgledujejo druge faktoring družbe iz nebančnega sektorja.

Na podlagi raziskave smo podali predloge izboljšav za družbo Odkupi, d. o. o. Ugotovili smo, da bi na kreditnem odboru moral biti prisoten predstavnik prodaje, ki je hkrati tudi skrbnik komitenta, ki se obravnava na kreditnem odboru. To utemeljujemo s tem, da ima skrbnik s komitentom pogoste stike bodisi prek telefona, e-pošte, na sestankih idr. Zaradi tega ima o njem veliko informacij, s katerimi kreditni odbor mogoče ni seznanjen, bi pa lahko imele vpliv na sprejeti sklep glede odobritve ali zavrnitve naložbe. Ocenili smo, da bi morali v politiki zavarovanja naložb bolj natančno definirati, katera zavarovanja se morajo nujno pridobiti glede na znesek faktoringa ter glede na bonitetni razred komitentov. Predlagali smo, da bi družba za še boljšo in učinkovito izterjavo določila odgovorno osebo za to področje, ki bi bila zadolžena za dnevno spremljanje in pripravljanje poročil upravi, da bi bila ta seznanjena z vsemi zamudami in bi pravočasno ukrepala ter sprožila vse potrebne postopke za

poplačilo dolga. Glede informacijskega sistema smo podali priporočilo, da družba nadaljuje z razvojem in nadgradnjo obstoječega informacijskega sistema, da bo ta še bolj funkcionalen, uporabnikom prijazen ter zagotavljal ustrezne podatke vsem udeležencem v vseh procesih delovanja družbe. Na področju izobraževanja smo predlagali, da družba kadrom omogoči čim več oziroma vsa potrebna izobraževanja s področij delovnih nalog. Znanje je treba nadgrajevati tudi na področju obvladovanja kreditnega tveganja, da bi ta sistem še izboljšali in nadgradili z vsemi novostmi na področju.

Zaključili smo z raziskavo novih spoznanj, ki jih je prineslo povečanje negotovosti poslovanja faktoring družb kot posledica epidemije novega koronavirusa v kombinaciji s strogimi zdravstvenimi in zaščitnimi ukrepi. Epidemija je povzročila povečanje negotovosti poslovanja v vseh sektorjih, in tudi finančni ni izjema. To pomeni, da je prenesel povečanje negotovosti poslovanja tudi v faktoring dejavnost. Raziskali smo vplive na faktoring dejavnost v svetu in EU ter proučili, kako epidemija novega koronavirusa spreminja obvladovanje kreditnega tveganja v faktoring družbah, ter predstavili ukrepe, ki jih je na področju obvladovanja tveganja sprejela družba Odkupi, d. o. o.

Raziskava je pokazala, da področje obvladovanja kreditnih tveganj v slovenskih faktoring družbah iz nebančnega sektorja predstavlja vse večji izziv, ki mu je treba posvetiti pozornost.

LITERATURA

- A.B.S. Factoring. 2020. *Digitalna transformacija v finančni industriji*. <https://www.abs-factoring.si/blog/digitalna-transformacija-v-financni-industriji/> (30. 5. 2020).
- Aleja finance. 2021. *Podjetje*. <https://www.aleja-finance.si/podjetje/> (1. 3. 2021).
- Banka Slovenije. 2015. *Smernice za spremljavo komitentov in sistem zgodnjih opozoril za povečano kreditno tveganje (EWS)*. https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/uploaded/Finan%C4%8Dna%20stabilnost%2FSMERNICE_za_EWS_v_bankah_KON%C4%8CNA_22_5_2015.pdf (31. 1. 2021).
- Banka za podjetnike. 2019. *Smo vodilni ponudnik faktoringa v Sloveniji*. <https://bankazapodjetnike.si/pogovori/smo-vodilni-ponudnik-faktoringa-v-sloveniji/> (22. 4. 2020).
- Barle, Janez in Anton Žunič. 2000. Prehodne matrike in vrednotenje internega bonitetnega sistema v banki. V *Zbornik 6. strokovno posvetovanje o bančništvu: Analiza bančnih tveganj*, ur. Neven Borak, 97-111. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije.
- Berk Skok, Aleš, Jožko Peterlin in Peter Ribarič. 2005. *Obvladovanje tveganja: skrivnosti celovitega pristopa*. Ljubljana: GV Založba.
- Bisnode. 2020a. *Orodje, ki vam poda jasno sliko o tem, kako so podjetja na slovenskem trgu med seboj povezana*. <https://www.bisnode.si/produkti/bisnode-gvin/> (22. 11. 2020).
- Bisnode. 2020b. *Upravljanje s tveganji v velikih podjetjih po COVID-19*. <https://www.bisnode.si/lp/pp-upravljanje-s-tveganji-v-velikih-b2b-podjetjih-po-covid-19/> (29. 12. 2020).
- Bisnode. 2021a. *Prva finančna agencija d. o. o. Tabela finančnih podatkov*. <https://www.gvin.com/GvinOverview/Pages/Company.aspx?CompanyId=173101&Lang=sl-SI&Mode=GvinSI&App=GvinOverviewSI> (1. 3. 2021).
- Bisnode. 2021b. *Prva finančna agencija d. o. o. Osnovni podatki*. <https://www.gvin.com/GvinProfile/Pages/Company.aspx?Mode=GvinSI&App=GvinProfilSI&CompanyDetailType=Card&CompanyId=173101&Lang=sl-SI> (1. 3. 2021).
- Bisnode. 2021c. *Aleja finance d. o. o. Tabela finančnih podatkov*. <https://www.gvin.com/GvinOverview/Pages/Company.aspx?CompanyId=297872&Lang=sl-SI&Mode=GvinSI&App=GvinOverviewSI> (1. 3. 2021).
- Bisnode. 2021d. *Agencija za pospeševanje likvidnosti d. o. o. Tabela finančnih podatkov*. <https://www.gvin.com/GvinOverview/Pages/Company.aspx?CompanyId=309949&Lang=sl-SI&Mode=GvinSI&App=GvinOverviewSI> (1. 3. 2021).
- Bisnode. 2021e. *Agencija za pospeševanje likvidnosti d. o. o. Osnovni podatki*. <https://www.gvin.com/GvinProfile/Pages/Company.aspx?Mode=GvinSI&App=GvinProfilSI&CompanyDetailType=Card&CompanyId=309949&Lang=sl-SI> (1. 3. 2021).
- Bisnode. 2021f. *Polfin d. o. o. Tabela finančnih podatkov*. <https://www.gvin.com/GvinOverview/Pages/Company.aspx?CompanyId=218883&Lang=sl-SI&Mode=GvinSI&App=GvinOverviewSI> (1. 3. 2021).
- Bisnode. 2021g. *Polfin d. o. o. Osnovni podatki*. <https://www.gvin.com/GvinProfile/Pages/Company.aspx?Mode=GvinSI&App=GvinProfilSI&CompanyDetailType=Card&CompanyId=218883&Lang=sl-SI> (1. 3. 2021).

- Bisnode. 2021h. *Borza terjatev d. o. o. Tabela finančnih podatkov*. <https://www.gvin.com/GvinOverview/Pages/Company.aspx?CompanyId=303724&Lang=sl-SI&Mode=GvinSI&App=GvinOverviewSI> (1. 3. 2021).
- Bisnode. 2021i. *Borza terjatev d. o. o. Osnovni podatki*. <https://www.gvin.com/GvinProfile/Pages/Company.aspx?Mode=GvinSI&App=GvinProfilSI&CompanyDetailType=Card&CompanyId=303724&Lang=sl-SI> (1. 3. 2021).
- Bisnode. 2021j. *Borza terjatev d. o. o. Finančni izkazi*. <https://www.gvin.com/GvinFipo/Pages/Company.aspx?Mode=GvinSI&App=GvinFipo2012SI&CompanyId=303724&CompanyDetailType=BalanceSheet&CompanyDetailSubType=BalanceSheet&Lang=sl-SI> (1. 3. 2021).
- Bisnode. 2021k. *Agencija za pospeševanje likvidnosti d. o. o. Finančni izkazi*. <https://www.gvin.com/GvinFipo/Pages/Company.aspx?Mode=GvinSI&App=GvinFipo2012SI&CompanyId=309949&CompanyDetailType=BalanceSheet&CompanyDetailSubType=BalanceSheet&Lang=sl-SI> (1. 3. 2021).
- Bisnode. 2021l. *Aleja finance d. o. o. Osnovni podatki*. <https://www.gvin.com/GvinProfile/Pages/Company.aspx?Mode=GvinSI&App=GvinProfilSI&CompanyDetailType=Card&CompanyId=297872&Lang=sl-SI> (2. 3. 2021).
- Bobek, Dušan. 1992. *Organiziranje in poslovanje bank*. Maribor: Ekonomska-poslovna fakulteta.
- Borza terjatev. 2021. *Kako uspešno obvladovati tveganja pri faktoringu?* <https://www.borza-terjatev.si/blog/kako-uspesno-obvladovati-tveganja-pri-factoringu> (30. 1. 2021).
- Coface PKZ. 2020. *Storitev*. <https://coface-pkz.si/sl/zavarovanje-terjatev> (5. 5. 2020).
- Coface PKZ. 2021. *Zavarovanje terjate, koristi*. <https://www.coface.si/Nasa-ponudba/Zavarovanje-terjatev/Koristi> (3. 2. 2021).
- Delo. 2020. *Banke letos še z dobičkom, a bistveno manjšim kot lani*. <https://old.delo.si/gospodarstvo/novice/banke-letos-se-z-dobickom-a-bistveno-manjsim-kot-lani-357337.html> (26. 12. 2020).
- Dnevnik. 2014. *Factoring je lahko tudi nevaren za podjetja*. <https://www.dnevnik.si/1042683109> (20. 5. 2020).
- Eichmeier, Vestna in Žan Jan Oplotnik. 2013. *Obvladovanje kreditnega tveganja pri bančnem poslovanju*. Maribor: Inštitut za lokalno samoupravo in javna naročila Maribor.
- EU Federation. 2016. *Whitepaper-Factoring and Commercial Finance – The EU Federation for the Factoring and Commercial Finance Industry*. <https://fci.nl/about-factoring/whitepaper-final.pdf> (20. 4. 2020).
- EU Federation 2019. *A new Whitepaper-Factoring and Commercial Finance*. <https://euf.eu.com/what-is-euf/whitepaper-factoring-and-commercial-finance.html>. (20. 4. 2020).
- EU Federation. 2020. *Connecting and Supporting the Commercial Finance Industry Worldwide..* Amsterdam: EU Federation for the Factoring and Commercial Finance.
- EY.com. 2021. *How COVID-19 is changing credit risk models*. https://www.ey.com/en_gl/covid-19-financial-services/how-covid-19-is-changing-credit-risk-models (3. 1. 2021).
- Factors Chain International (FCI). 2019. *Annual Review 2019*. Amsterdam: FCI Office.
- Factors Chain International (FCI). 2020a. *Annual Review 2020*. Amsterdam: FCI Office.

- Factors Chain International (FCI). 2020b. *FCI members worldwide*. <https://fci.nl/en/members/index> (20. 4. 2020).
- Factors Chain International (FCI). 2021. *About FCI*. https://fci.nl/en/about-fci?language_content_entity=en (6. 3. 2021).
- Falatov, Peter. 1999. *Plačila v mednarodnem poslovanju: plačilna tveganja, inkaso posel, menica, ček*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- FinancePro. 2020. *Factoring kot instrument zagotavljanja stabilne likvidnosti*. <https://pro.finance.si/8960559/Factoring-kot-instrument-zagotavljanja-stalne-likvidnosti> (17. 5. 2020).
- Finančni slovar. 2021a. *Donos na kapital – ROE*. <http://www.financnislovar.com/definicije/donos-na-kapital-ROE.html> (11. 4. 2021).
- Finančni slovar. 2021b. *Donos na sredstva – ROA*. <http://www.financnislovar.com/definicije/donos-na-sredstva-ROA.html> (11. 4. 2021).
- Finančni slovar. 2021c. *Operativno tveganje*. <http://www.financnislovar.com/definicije/operativno-tveganje.html> (30. 1. 2021).
- Grilc, Peter in Miha Juhart. 1996. *Pravo vrednostnih papirjev*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- IUS.INFO. 2016. *Novi obliki zavarovanja obveznosti v našem prostoru: nebančna garancija in poroštvo na prvi poziv*. <https://www.iusinfo.si/medijsko-sredisce/v-srediscu/175598#> (7. 5. 2020).
- JK Group. 2020. *Kako uspešno izterjati dolg? 2. del*. <http://www.jkgroup.si/nasa-mnenja-in-nasveti/kako-uspesno-izterjati-dolg-2del/> (20. 12. 2020).
- Juhart, Miha, Matjaž Tratnik, Renato Vrenčur, Andrej Berden in Tomaž Keresteš. 2004. *Stvarno pravni zakonik (SPZ): s komentarjem*. Ljubljana: GV založba.
- Jus, Miran. 2004. *Kreditno zavarovanje*. Ljubljana: Sanje.
- Jus, Miran. 2013. *Credit Insurance*. Oxford: Academic Press Elsevier.
- Jus, Miran. 2020. *Factoring in sorodni instrumenti financiranja trgovine*. Ljubljana: samozaložba.
- Makovec Brenčič, Maja, Gregor Pfajfar, Matevž Raškovič, Monika Lisjak in Aleš Ekar. 2009. *Mednarodno poslovanje*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Muhič, Mateja. 2000. Spremljanje likvidnostnega tveganja v bankah. V *Analiza bančnih tveganj, Zbornik 6. strokovnega posvetovanja o bančništvu*, ur. Neven Borak, 127-139. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije.
- Nova Ljubljanska banka. 2005. *Deset let Prvega faktorja*. <https://www.nlb.si/deset-let-prvega-faktorja> (16. 5. 2020).
- Nova Ljubljanska banka. 2019. *NLB postala članica združenja FCI*. <https://www.nlb.si/sporocilo-za-javnost-21-10-2019> (2. 3. 2021).
- Nova Ljubljanska banka. 2021. *Pogosta vprašanja – Odkup terjatev*. <https://www.nlb.si/pogosta-vprasanja-faq-kategorija-podjetja?cat=175> (31. 1. 2021).
- Obligacijski zakonik (OZ). *Uradni list RS*, št. 97/07.
- Odkupi. 2014. *Osnove bilanc in ugotavljanje finančnega položaja podjetja – Odkupi, d. o. o.* Ljubljana: Interno gradivo, Odkupi.

- Odkupi. 2015a. *Postopki dela – Odkupi, d. o. o.* Interno gradivo, Odkupi.
- Odkupi. 2015b. *O podjetju, naših produktih ter osnove prodaje – Odkupi, d. o. o.* Interno gradivo, Odkupi.
- Odkupi. 2016. *Obvladovanje tveganj – Odkupi, d. o. o.* Interno gradivo, Odkupi.
- Odkupi. 2017. *Pravilnik o delovanju kreditnega odbora – Odkupi, d. o. o.* Interno gradivo, Odkupi.
- Odkupi. 2018a. *Zamude plačil – Odkupi, d. o. o.* Interno gradivo, Odkupi.
- Odkupi. 2018b. *Reprogrami – navodila – Odkupi, d. o. o.* Interno gradivo, Odkupi.
- Odkupi. 2020. *Merila in postopki za odobritev naložb v obdobju COVID-19. – Odkupi, d. o. o.* Interno gradivo, Odkupi.
- Prvi faktor. 2011. *Postopki dela za oddelek komerciale – Prvi faktor, d. o. o.* Interno gradivo, Prvi faktor.
- Prvi Faktor. 2013. *Model razvrščanja komitentov in določanja maksimalnega limita – Prvi Faktor, d. o. o.* Interno gradivo, Prvi faktor.
- Prvi Faktor. 2015. *Minimalni standardi poslovanja v Skupini Prvi Faktor – Prvi Faktor, d. o. o.* Interno gradivo, Prvi faktor.
- Rogač, Jure in Franjo Mlinarič. 2014. *Cena obvladovanja kreditnega tveganja.* Maribor: Naše gospodarstvo.
- Salaberrios, Ivan Justin. 2016. *The Effects of Using Invoice Factoring to Fund a Small Business* (Doctoral Study). Minnesota: Walden University.
- Sklep o upravljanju kreditnega tveganja v bankah in hranilnicah. *Uradni list RS*, št. 68/2017.
- Stvarnopravni zakonik (SPZ). *Uradni list RS*, št. 87/02.
- Šuštar, Bojan. 1999. *Factoring in odkup terjatev.* Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- Termania. 2021. *Terminološki slovar vzgoje in izobraževanja.* <https://www.termania.net/slovarji/terminoloski-slovar-vzgoje-in-izobrazevanja/3474922/polstrukturirani-intervju?id=74&query=polstrukturirani-intervju&SearchIn=Linked> (5. 1. 2021).
- Trade finance global. 2020. *FCI Perspective: 10 Factoring Predictions in a Post-COVID World.* <https://www.tradefinanceglobal.com/posts/fci-perspective-10-factoring-predictions-in-a-post-covid-world/> (3. 1. 2021).
- Tratnik, Matjaž. 2006. *Zastavna pravica.* Ljubljana: GV Založba.
- Trifunović, Predrag. 1988. *Factoring in forfaiting.* Ljubljana: Center za mednarodno sodelovanje in razvoj.
- Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (UMAR). 2020a. *Ekonomsko ogledalo št. 7/2020, letnik XXVI.* Ljubljana: UMAR.
- Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (UMAR). 2020b. *Ekonomsko ogledalo št. 6/2020, letnik XXVI.* Ljubljana: UMAR.
- Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (UMAR). 2020c. *Zadolženost podjetniškega sektorja.* Ljubljana: UMAR.
- Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (UMAR). 2020d. *Scenarij COVID-19.* Ljubljana: UMAR.

- Uradni list. 2017a. E-bilten. *Kaj je vinkulacija na področju gradbenega zavarovanja?* <https://www.uradni-list.si/e-bilten/novica/kaj-je-vinkulacija-na-podrocju-gradbenega-zavarovanja> (5. 5. 2020).
- Uradni list. 2017b. E-bilten. *Odstop terjatev v zavarovanje.* <https://www.uradni-list.si/e-bilten/novica/odstop-terjatev-v-zavarovanje> (31. 1. 2021).
- Vrenčur, Renato. 2005. *Moderne oblike zavarovanja plačil z obrazci pogodb, klavzul, predlogov in sodno prakso: prenos lastninske pravice v zavarovanje, odstop terjatve v zavarovanje, izvedene oblike pridržka lastninske pravice, zemljiški dolg.* Ljubljana: GV Založba.
- Wikipedia, prosta enciklopedija. 2020. *Menica.* <https://sl.wikipedia.org/wiki/Menica> (6. 5. 2020).
- Zakon o bančništvu (ZBan-2). *Uradni list RS*, št. 25/15.
- Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZPPIPP-UPB7). *Uradni list RS*, št. 63/2013.
- Zakon o interventnem ukrepu odloga plačila obveznosti kreditojemalcev (ZIUOPOK). *Uradni list RS*, št. 36/20.
- Zakon o poroštvih Republike Slovenije za financiranje investicij gospodarskih družb (ZPFIGD). *Uradni list RS*, št. 43/2010.
- Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (ZPPDFT-1). *Uradni list RS*, št. 68/16.
- Zakon o zagotovitvi dodatne likvidnosti gospodarstvu za omilitev posledic epidemije COVID-19 (ZDLGPE). *Uradni list RS*, št. 61/20.
- Zakonodaja.com. 2020. *Stvarni zakonik (SPZ-A) Pojem 128.* <https://zakonodaja.com/zakon/spz/128-clen-pojem> (7. 5. 2020).
- Zavarovalnica Triglav. 2020. *O zavarovanju.* <https://www.triglav.si/zavarovanja/poslovni/zavarovanje-terjatev-in-izdaja-garancij/> (5. 5. 2020).

